

คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ
ของ
ศीलดา แสงคำ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว
มีนาคม 2549

17

ศีลดา แสงคำ. (2549). *คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษา สารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย และเปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย หญิง ที่มีอายุ 3 – 6 ปี กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 92 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย ชั้นละ 1 ห้องเรียน แบบแผนการทดลองครั้งนี้เป็นแบบ One Group Pretest – Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย และแบบวัดความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ .75 โดยให้เด็กทำแบบวัด (Pretest) ก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ วันละ 20 นาที เมื่อเสร็จสิ้นการใช้คู่มือพัฒนาได้วัดความมีวินัยของเด็กปฐมวัยด้วยแบบวัดชุดเดิม (Posttest) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t – test แบบ Dependent Samples และวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว(One Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เด็กมีความมีวินัยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Seelata Saengkam. (2006). *A Handbook of Discipline Development For The Early Childhood*. Master's Project, M.Ed. (Guidance and Counseling Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor: Assist.Prof.Dr. Totsaworn Maneesrikum.

This research is aimed at building a handbook of discipline development for the early childhood and on comparing discipline behaviors of children, before and after using a handbook, to find efficiency of tools used in developing discipline for early childhood. Ninety - two kindergarteners, grade 1 – 3, aged 3 – 6, were sampling in this research. These enrollments in Nakprasit School in Amphur Sampran, Nakorn Pathom province are spread in several classes. The pupils are in the educational year of 2548, second semester. A random sampling of a one classroom per grade was conducted. One Group Pretest – Posttest Design method was carried out. Tools used in this research are *A Handbook of Discipline Development For The Early Childhood* and *The Early Childhood Discipline* measurement, which reliability measured at .75. Before using a handbook, for one week, 20 minutes a day, pupils are conducted with the Pre-test. After finished using *A Development Handbook*, the researcher has measured the pupils' discipline level again using the same handbook's Post-test. Statistics used in analyzing data are standard deviation, mean, T- test's Dependent Samples and The One Way ANOVA analysis.

The result of the research found that before and after using A Handbook of Discipline Development For The Early Childhood pupils have changed their discipline behaviors indicated that significant differences at .05.

คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

สารนิพนธ์
ของ
ศीलดา แสงคำ

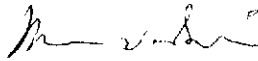
เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว

มีนาคม 2549

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

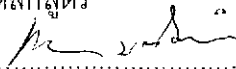
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ของ ศีลดา แสงคำ ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชา
จิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

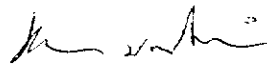
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

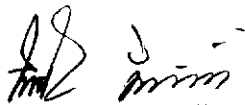
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ)

คณะกรรมการสอบ

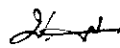
ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ ไพศาล อันประเสริฐ)

กรรมการสอบสารนิพนธ์

(อาจารย์ มณฑิรา จารุพงษ์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)

วันที่ 9 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยคำแนะนำและช่วยเหลือ ตลอดจนตรวจแก้ไขอย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทศพร มณีศรีขำ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และ อาจารย์ ไพศาล อันประเสริฐ อาจารย์ มณฑิรา จารุเพ็ง กรรมการพิจารณาเค้าโครงและกรรมการสอบปากเปล่า ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ อนุสรณ์ อรรถศิริ อาจารย์ มณฑิรา จารุเพ็ง และอาจารย์ รื่นจิตต์ ตรีนุรักษ์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาชาญศักดิ์ แสงคำ หลวงพี่ของผู้วิจัย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ และเป็นกำลังใจ แก่ผู้วิจัยเสมอมา

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ รื่นจิตต์ ตรีนุรักษ์ หัวหน้าแผนกอนุบาล โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อาจารย์ประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 และขอขอบใจนักเรียนอนุบาลทุกคน ที่ได้ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวทุกคน ที่คอยช่วยเหลือและเป็นกำลังใจในการทำวิจัย จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์อันพึงเกิดจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบอกแก่ คุณพ่อ คุณแม่ ครูอาจารย์ พี่น้อง และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ศीलดา แสงคำ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
สมมติฐานของการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม.....	9
ความหมายและลักษณะของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	9
รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	12
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม.....	13
ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	17
แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม.....	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย..	20
ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม.....	20
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม.....	22
ความหมายของวินัย.....	22
ประเภทของวินัย.....	23
ความหมายของวินัยในตนเอง.....	24
ความสำคัญและคุณค่าของวินัยในตนเอง.....	26
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง.....	27
คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง.....	32
การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง.....	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2(ต่อ) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ.....	39
ความหมายของคู่มือ.....	39
ความหมายของคู่มือพัฒนา.....	40
เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในคู่มือพัฒนา.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในคู่มือพัฒนา.....	45
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	53
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์สถิติ.....	56
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	60
สังเขปความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีดำเนินการ.....	60
สรุปผลการวิจัย.....	62
อภิปรายผล.....	62
ข้อเสนอแนะ.....	64
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	75
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	103

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design.....	52
2 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัย.....	57
3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ระหว่างชั้นปี หลังการใช้คู่มือพัฒนา.....	58
4 การเปรียบเทียบพหุคูณของคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ.....	58
5 การหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์.....	101
6 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย.....	102

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเจริญและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงชีวิตประจำวันของบุคคลจะต้องปรับไปตามสภาพของสังคม ซึ่งเป็นยุคแห่งการแข่งขันแรงจูงใจ กิจกรรมหลายอย่างต้องการความรวดเร็ว หากใครปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความเครียดและมีปัญหาตามมา ประกอบกับสังคมมีความอ่อนแอทางด้านคุณธรรมจริยธรรม จึงก่อให้เกิดปัญหามากมายหลายอย่างตามมา ปัญหาเหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขหรือสกัดกั้นมิให้เกิดขึ้น ก็จะทำให้ความรุนแรงและมากขึ้นเรื่อย ๆ จนยากที่จะแก้ไข (กรมวิชาการ.2545 : ความนำ) การป้องกันมิให้เกิดปัญหาจึงเป็นความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันทำ โดยการส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนได้เติบโตเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความรู้ มีคุณธรรมและจริยธรรม เป็นทั้งคนดี มีปัญญาและมีความสุข

การส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ สิ่งสำคัญเรื่องหนึ่ง คือ การฝึกและพัฒนาให้บุคคลมีความสามารถในการประพฤติปฏิบัติ ภายในกรอบของกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับ หรือตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งการที่บุคคลอยู่ในสังคมมีคุณธรรมและจริยธรรม จะเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสงบสุข และความเจริญก้าวหน้าแก่สังคม การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย ก็ถือเป็นพื้นฐานในการสร้างบุคคล ให้เป็นที่ยอมรับของสังคมต่อไป เพราะวินัย คือ การจัดตั้งวางระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกันของหมู่มนุษย์ เพื่อจัดปรับเตรียมสภาพชีวิตสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งลักษณะแห่งความสัมพันธ์ต่างๆ ให้อยู่ในภาวะที่เหมาะสมและพร้อมที่จะเป็นอยู่ปฏิบัติและดำเนินการต่างๆ เพื่อก้าวหน้าไปอย่างได้ผลดีที่สุด สู่จุดหมายของชีวิต ของบุคคล ขององค์กร ของชุมชน ตลอดจนของสังคมทั้งหมด ไม่ว่าในระดับใดๆ โดยเฉพาะสำคัญที่สุด เพื่อเอื้อโอกาสให้แต่ละบุคคลฝึกศึกษาพัฒนาชีวิตของเขาให้ประณีตประเสริฐที่จะได้ประโยชน์สูงสุดที่จะพึงได้จากการที่ได้มีชีวิตเป็นอยู่ (พระธรรมปิฎก. 2546 : 354)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ได้ทรงมีพระบรมราชโองการพระราชทานแก่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ วันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ. 2542 ตอนหนึ่งกล่าวว่า วินัยแท้จริงมีอยู่สองอย่างอย่างหนึ่ง คือ วินัยตามที่ทราบกันและถือกัน อันได้แก่ข้อปฏิบัติที่บัญญัติไว้เป็นกฎหมาย หรือข้อระเบียบบังคับต่าง ๆ และการให้ถือปฏิบัติให้มีความจริงจัง และให้ประพฤติปฏิบัติตามความจริงจังนั้นอย่างมั่นคง มีลักษณะเป็นสัจจาธิฐานหรือการตั้งสัตย์สัญญาให้แก่ตนเอง วินัยอย่างนี้จัดเป็นตัววินัยแท้ เพราะให้ผลจริงและแน่นอนยิ่งกว่าวินัยที่เป็นบทบัญญัติ ทั้งเป็นปัจจัยที่

สำคัญที่จะก่อผลให้ การถือ การใช้วินัยที่เป็นบทบัญญัตินั้น ได้ผลเที่ยงตรง ถูกต้อง สมบูรณ์ เต็มเปี่ยมตามเจตนารมณ์

จากพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช วินัยนั้นมิได้อยู่ด้วยกันสองประเภทได้แก่ วินัยภายนอกและวินัยในตนเอง วินัยภายนอกหมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งประพฤติปฏิบัติโดยเกรงกลัวอำนาจหรือการถูกลงโทษวินัย ภายนอกเกิดจากการใช้อำนาจบางอย่างบังคับให้บุคคลปฏิบัติตาม ซึ่งบุคคลอาจจะทำเพียงชั่วขณะเมื่ออำนาจนั้นคงอยู่ แต่หากอำนาจนั้นหมดไปวินัยก็หมดไปเช่นกัน ส่วนวินัยในตนเองหมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเลือกข้อปฏิบัติสำหรับตนขึ้นโดยสมัครใจ ไม่มีใครบังคับหรือถูกคุกคามจากอำนาจใด ๆ วินัยในตนเองเกิดขึ้นจากความสมัครใจของบุคคลผ่านการเรียนรู้อบรมและเลือกสรรไว้เป็นหลักประจำตน (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. 2546 : 1 - 2) ดังนั้นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2546 : 49) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลระหว่างความเจริญทางจิตใจกับความเจริญทางวัตถุ และความเติบโตทางเศรษฐกิจ ในฐานะที่การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาความเป็นมนุษย์ (Manhood) เป็นมนุษย์ที่มีสติ ควบคุมตนเองได้ มีสำนึกรับผิดชอบต่อนตนเองต่อหน้าที่ต่อสังคมในฐานะที่มนุษย์เป็นกำลังคน (Manpower) ที่มีผลผลิต มีเจตคติ มีปัญญาความสามารถที่จะหมุนกลไกของสังคมให้ได้ผลผลิตเป็นปัจจัยสำคัญ ในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ประเทศชาติที่มีกำลังคนที่มีคุณภาพ และปริมาณสูง ย่อมผลักดันไปสู่ความเป็นมหาอำนาจที่ถาวร คุณภาพทางจิตใจที่มีคุณธรรม ย่อมจะนำไปสู่สันติสุขแก่โลกโดยส่วนรวมด้วย ซึ่งการปฏิบัติทางสังคมคือการจัดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม แสดงตัวอย่าง แบบอย่างและอธิบายชี้แนะ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นกฎเกณฑ์หรือความสัมพันธ์ต่างๆ แล้วเลือกตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามที่ตนเห็นว่าถูกกว่าควร การปลูกฝังจริยธรรมควรกำหนดวิธีการเป็นขั้นตอน คือ สร้างศรัทธา ให้ความรู้ตามความหมายที่แท้จริง ฝึกปฏิบัติจริยธรรมที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดความคิดและความเข้าใจที่กระจ่างชัดต่อคุณค่าและวิธีปฏิบัติที่ดี ที่ถูกต้อง ให้บุคคลเห็นคุณค่าอย่างฝังลึก เป็นคุณสมบัติอันดีงามต่อไป (ประภาศรี สีหอำไพ. 2540: 40)

ปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาของบุคคล เพราะทั้งร่างกาย จิตใจ สมอง และนิสัยของบุคคลจะสร้าง และหล่อหลอมได้ดีในเด็กวัยนี้ โดยเริ่มจากพันธกรรมที่เด็กได้มาตั้งแต่การปฏิสนธิและมาปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายรวมถึงการอบรมเลี้ยงดู การจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ การให้อาหารทั้งอาหารกาย และอาหารทางใจด้วย (พัชรี สอนแก้ว. 2545: 3) ซึ่งสอดคล้องกับ ธีราพร กุลนันทน์ (2544: คำนำ) ที่กล่าวว่า ถ้าเราสามารถปลูกฝังให้เด็กปฐมวัยมีลักษณะนิสัยทางจริยธรรม

ขั้นพื้นฐานที่ดีแล้วการพัฒนาจริยธรรมในขั้นที่สูงขึ้นจึงไม่ใช่เรื่องยากถ้าเรามีการวางแผนที่ดี มีการรองรับการพัฒนาด้านนี้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องจากระดับปฐมวัยสู่ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา อย่างมีระบบแบบแผน เพื่อให้เด็กสามารถเจริญเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาสังคม พัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย ให้แก่เด็กปฐมวัย จะส่งผลสืบเนื่องต่อ พฤติกรรมของเด็กเมื่อโตขึ้น ดังนั้นหากเราสนใจให้การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย แก่เด็กปฐมวัย จะทำให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่รู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ และมีวินัยต่อสังคม ไม่ ก่อให้เกิดปัญหาสังคม ไม่ควรมองวินัยว่าเป็นการบีบบังคับจำกัด แต่พึงเข้าใจว่าวินัยเป็นการจัดสรร โอกาส หรือจัดสรรสิ่งแวดล้อมหรือสภาวะทางกายภาพให้เอื้อโอกาส แก่การที่จะดำเนินชีวิตและ กิจการต่าง ๆ ให้ได้ผลดีที่สุด (พระธรรมปิฎก. 2546 : 354) ดังนั้นผู้บริหาร ครู ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ควรมีการเตรียมการเพื่อเป็นการปูพื้นฐานทางคุณธรรมและจริยธรรม สำหรับเด็กและเยาวชนในทิศทางที่ถูกต้องและเหมาะสม เพราะสามารถพัฒนาเป็นบุคคลที่มีความสุข สมบูรณ์อยู่ในสังคมได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร ครู ครูแนะแนว ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ในการใช้ เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยของเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัย ของเด็กปฐมวัย

ความสำคัญของการวิจัย

ทำให้ได้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนระดับปฐมวัย ที่มีคุณภาพเชื่อถือได้เป็นแนวทาง ในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยของนักเรียนระดับปฐมวัย เป็นประโยชน์ต่อ ผู้บริหาร ครู ครูแนะแนว ตลอดจนบิดา มารดา และผู้ปกครอง ที่จะนำไปพัฒนาเด็ก และใช้เป็น แนวทางในการสร้างคู่มือพัฒนาในด้านอื่น ๆ สำหรับใช้กับนักเรียนต่างระดับและสถานที่

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 อายุ 3 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 955 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย หญิง ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 อายุ 3 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 92 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติ การกระทำของนักเรียนที่มีความสามารถในการควบคุมตนเองได้อย่างเหมาะสม ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และปฏิบัติตนไปในทางที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล ตามกฎ ระเบียบ ที่ได้ตั้งไว้ในสังคมที่พวกเขาอยู่ร่วม โดยธรรมชาติของเด็กปฐมวัยตามพัฒนาการของวัย เด็กปฐมวัยจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (self center) สำหรับการศึกษาครั้งนี้กำหนดความมีวินัยของเด็กปฐมวัยที่ต้องการศึกษา คือ การแสดงพฤติกรรม ในรูปของการควบคุมตนเอง ทั้งกาย วาจา ใจ ให้ทำตามข้อตกลงของครู และกลุ่มได้ เคารพกฎ ระเบียบ โดยไม่ต้องมีครูตักเตือน พฤติกรรมที่จะแสดงออก ได้แก่

1. มีความอดทน ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้
2. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อตกลงของกลุ่ม ได้แก่ เก็บสิ่งของเข้าที่ เก็บ

ของเล่นหลังจากเลิกเล่น รักษาความสะอาดของห้องเรียน ทั้งขยะในถังขยะ

คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย หมายถึง คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ โดยใช้สื่อประสม ที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอน และหัวเรื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมและอารมณ์ ได้อย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล ซึ่งประกอบไปด้วย ส่วนต่าง ๆ ได้แก่

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความมีวินัย

2. แนวทางในการจัดกิจกรรม การจัดกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียนต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็นเพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความมีวินัย โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การเล่านิทาน หมายถึง การจัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยครูเป็นผู้เล่านิทาน ที่มีเนื้อหาสั้น ๆ ในเนื้อหาของนิทานแต่ละเรื่องจะเน้นความมีวินัย ในการเล่านิทานในแต่ละครั้งระหว่างครูเล่านิทาน ครูเปิดโอกาสให้เด็กถาม ให้เด็กแสดงความคิดเห็น และเมื่อครูเล่านิทานจบให้อธิบายถึงความมีวินัยให้เด็กได้ฟัง

2.2 กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่ม ซึ่งกิจกรรมกลุ่มจะเน้นการเล่นแบบ และการละเล่น โดยเล่นเป็นกลุ่ม ทั้งที่มีบทบาทและไม่มีบทบาท โดยครูอธิบายถึงกฎระเบียบ และกติกา เพื่อให้เด็กได้ฝึกความมีวินัยในการเล่นแบบกลุ่ม

2.3 บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการสอนเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องความมีวินัย โดยครูสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมาให้เด็กแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออก ทั้งทางด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออุปมาในการเรียนรู้เรื่องความมีวินัย

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะมีขั้นตอน และกำหนดเวลาในแต่ละขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมีวินัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับวินัยตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้คำชมเชยเด็กที่แสดงพฤติกรรมความมีวินัย ขณะเข้าร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรม การแสดงออกและความรู้สึก

3. ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย

3.1 ข้อควรปฏิบัติของครู ในการจัดกิจกรรมครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรมและเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติ ในการร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตามหรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่ด่วนตัดสินคำตอบของนักเรียนว่า

ถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การเสริมแรง หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

3.2 ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ในการร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ชัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบและเป็นไปตามกฎที่ตั้งไว้

4. การประเมินผล โดยการสังเกตการร่วมกิจกรรม จากพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึกของนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

5. ตารางสรุปการพัฒนาความมีวินัย ซึ่งในส่วนของตารางจะประกอบไปด้วย

- 5.1 ระดับชั้นของนักเรียน
- 5.2 ครั้งที่ในการทำกิจกรรม
- 5.3 ความมีวินัยต่อพฤติกรรมเป้าหมาย
- 5.4 วัตถุประสงค์ของกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย
- 5.5 ชื่อกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 5.6 เทคนิคที่ใช้ในการจัดกิจกรรม
- 5.7 วิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรม

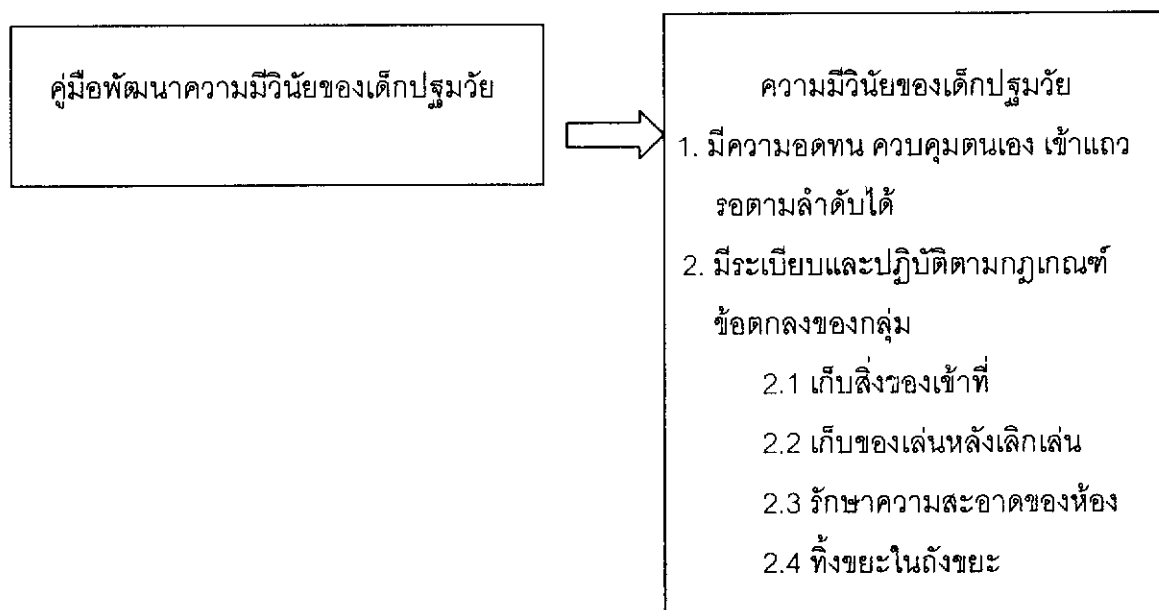
เด็กปฐมวัย หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 และมีอายุระหว่าง 3 – 6 ปี ของโรงเรียนนาครະสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548

การหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความมีวินัย หมายถึง การหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความมีวินัย ในการทดลองครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ 60/60

60 จำนวนแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบวัดก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

60 จำนวนหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำแบบวัดหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยได้ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 60 ขึ้นไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีความแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการพฤติกรรมทางสังคม
  - 1.1 ความหมายและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 1.2 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
  - 1.4 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย
  - 1.5 แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย
  - 2.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม
  - 2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม
  - 2.3 ความหมายของวินัย
  - 2.4 ประเภทของวินัย
  - 2.5 ความหมายของวินัยในตนเอง
  - 2.6 ความสำคัญและคุณค่าของวินัยในตนเอง
  - 2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง
  - 2.8 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง
  - 2.9 การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง
  - 2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเอง
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ
  - 3.1 ความหมายของคู่มือ
  - 3.2 ความหมายของคู่มือพัฒนา
  - 3.3 เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในคู่มือพัฒนา
  - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในคู่มือพัฒนา

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการพฤติกรรมทางสังคม

1.1 ความหมายและลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ก๊อต (จิตรา ชนะกุล. 2539 : 12 ; อ้างอิงจาก Good. 1973. Dictionary of Education. P. 44) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมหรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

เพจ โทมัส และมาร์แชล (บุครินทร์ สิริปัญญาธร. 2541.: 11; อ้างอิงจาก Page , Thomas & Marshall. 1977. International Dictionary of Education. P. 314) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคมหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลที่ได้รับการควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น

จากการที่นักการศึกษากล่าวมา กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546 : 12) ได้สรุปไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และปรับพฤติกรรมของตนให้สังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ยอมรับ

ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่กำลังสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว มีความอยากรู้อยากเห็นชอบทำตามและเลียนแบบผู้อื่น ในขณะเดียวกันก็มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังเป็นวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจึงมักแสดงอารมณ์ต่าง ๆ อย่างเปิดเผย ดังนั้น สภาพแวดล้อมรอบตัวจึงมีอิทธิพลต่อเด็กปฐมวัยเป็นอย่างยิ่ง ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กมีความสุข เด็กก็จะมีเชื่อมั่นในตนเองสูง มองโลกในแง่ดี แต่ถ้าสภาพแวดล้อมรอบตัวที่เด็กประสบอยู่ทำให้เด็กขาดความสุข เด็กก็จะมีความเครียด เกิดความวิตก กังวล ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและมองโลกในแง่ร้าย

ซีเฟลท์ (วันเพ็ญ ปุณพัฒน์. 2539 : 16 – 17 อ้างอิงจาก Seefeldt. 1980. Teaching Young Children. P. 7 – 11) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 3 ปี เป็นวัยแห่งการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กจะเห็นว่าตนเองเป็นคนสำคัญที่สุด มีความสุขที่จะเล่นคนเดียว แต่เริ่มสนใจผู้อื่นบ้างแม้ว่าจะชอบเล่นกับตนเองแต่ก็ชอบที่จะไปนั่งเล่นข้าง ๆ ผู้อื่น แต่ไม่เล่นเป็นกลุ่มหรือเล่นรวมกับผู้อื่น ไม่ให้ความร่วมมือ ไม่แบ่งปันของเล่นของใช้ ยังต้องการความเอาใจใส่ ความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ เด็กในวัยนี้ยังไม่มีเพื่อนที่ชอบเป็นพิเศษเพียงแต่จะเล่นกับเด็กอื่นที่มาอยู่ใกล้ ๆ เท่านั้น

2. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ปี เด็กวัยนี้เริ่มสนใจผู้อื่นมากขึ้นกว่าเดิม ฉะนั้น เด็กจะมีการเริ่มเล่นกับผู้อื่นบ้างในบางสถานการณ์ ชอบเล่นบทบาทสมมติ เล่นเลียนแบบชีวิตครอบครัวซึ่งพบเห็นได้ในชีวิตประจำวัน แต่โดยทั่วไปเด็กยังมีลักษณะที่แสดงถึงความก้าวร้าวทางกาย

โดยการเอะอะ ไม่ระมัดระวัง เกรง ยังมีลักษณะของการเป็นนาย ขณะเดียวกันเด็กจะเริ่มเป็นผู้ช่วยที่ดีมีท่าทีแสดงความเป็นมิตร เริ่มรู้จักการแรกเปลี่ยน การรอคอย และเริ่มมีการแบ่งปัน

3. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ปี เด็กวัยนี้มีความเป็นมิตรมากขึ้น มีความกระตือรือร้นที่จะให้ความช่วยเหลือผู้อื่น เริ่มเข้ากลุ่มใหญ่ขึ้นจาก 2 คนเป็น 5 คน เริ่มมีเพื่อนที่ถูกต้องเป็นพิเศษ ชอบเล่นละครสมมติ เล่นเลียนแบบ เล่นละครใบ้ การทะเลาะกับเพื่อนลดน้อยลงเพราะเริ่มเข้าใจและยอมรับความสำคัญของผู้อื่น เป็นระยะที่เริ่มจะมีความเห็นคล้อยตามผู้อื่นและเริ่มมีความรู้สึกไม่พอใจถ้าเพื่อนในกลุ่มไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

4. ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มที่จะมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเล่นเป็นกลุ่มและมักจะเป็นเพื่อนเพศเดียวกัน เริ่มรู้สึกกังวลกับสังคมภายในกลุ่มของตน ในการเล่นยังชอบแสดงเป็นตัวเด่น เล่นรุนแรงพยายามจะเป็นที่หนึ่ง ต้องการชนะ และถ้าหากการเล่นนั้นมีกฎเกณฑ์ที่ยากเกินความสามารถของตนก็จะพยายามปรับกฎเกณฑ์นั้นให้เป็นประโยชน์กับตน

ทิสนา แชมมณีและคณะ (2536 : 71 – 129) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ว่า สามารถติดต่อและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น สามารถเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รู้จักเคารพสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตนตามระเบียบของสังคม กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะรู้จักแก้ปัญหาความขัดแย้งอย่างสันติวิธี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2537 : 504 – 509) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 4 ขวบ จะสนใจเด็กที่อยู่ในวัยเดียวกันและชอบเล่นเป็นกลุ่มมากขึ้น ชอบเล่นกับเพื่อนต่างเพศ เด็กผู้ชายส่วนมากมักจะชอบเล่นกับเพศเดียวกันมากกว่าเด็กผู้หญิง เด็กวัยนี้จะสนุกสนานกับการเล่นละครหรือการเล่นบทบาทสมมติ เวลาเล่นด้วยกันมักจะให้ความร่วมมือกันมากขึ้นและเริ่มต้นที่จะใช้การพูดมากกว่าการชกต่อยเมื่อเกิดขัดแย้งกัน เด็กวัยนี้ก็สามารถที่จะยอมรับในการรอคอยการผลัดเปลี่ยน การแข่งขันและการยอมรับกฎเกณฑ์แต่ผู้ใหญ่ก็ยังคงจะต้องคอยตักเตือนอยู่เสมอด้วย

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 5 ขวบ เด็กในวัยนี้มักจะมีความเป็นมิตรให้ความร่วมมือและชอบกระทำการต่าง ๆ ให้ผู้อื่นพอใจ เริ่มที่จะชอบสนุกสนานกับการแสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การแสดงความขัดแย้งในกลุ่มลดน้อยลง เด็กในวัยนี้เริ่มที่จะสนใจสิ่งต่าง ๆ และสนใจผู้อื่นมากกว่าที่จะสนใจตนเองนั่นคือ เด็กเริ่มลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม ซึ่งขณะเดียวกันก็จัดได้ว่าเป็นช่วงวิกฤติของเด็กบางคนที่อยู่ในกลุ่มและไม่ยอมรับกฎเกณฑ์ของกลุ่ม

ลักษณะทางสังคมของเด็กวัย 6 ขวบเด็กวัยนี้เริ่มที่จะมีการแลกเปลี่ยนของเล่น และร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ การเข้าเล่นร่วมกับเพื่อนในระยะนี้มักจะเล่นกับเพศเดียวกัน แต่อย่างไรก็ตามเด็กก็ยังจัดได้ว่าเป็นวัยที่ยังยึดตนเองเป็นศูนย์กลางซึ่งเขามักสนใจเกี่ยวกับตนเองและสิ่งที่ผู้อื่นทำกับเขา กิจกรรมกลุ่มได้รับความนิยมอย่างมากสำหรับเด็กวัยนี้ เด็กมักจะต้องการได้รับการยอมรับจากเพื่อนและมักจะแบ่งปันสิ่งของให้กับเพื่อนเพื่อต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเอง

พัชรี สนวนแก้ว (2545 : 26 – 27) กล่าวถึงลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. เด็กในวัยนี้ส่วนใหญ่มักมีเพื่อนสนิทเพียง 1 – 2 คน แต่มิตรภาพอาจเปลี่ยนได้อย่างรวดเร็ว เด็กวัยก่อนเข้าเรียนมักมีสังคมไม่แน่นอน และมีความสนใจที่จะเล่นกับเพื่อนส่วนใหญ่ในชั้นเรียนของตนเพื่อนที่สนิทมักเป็นเพศเดียวกับตน แต่มิตรภาพระหว่างเพศชายและเพศหญิงก็เริ่มพัฒนาขึ้น

2. เด็กวัยนี้ มักเล่นเป็นกลุ่มเล็ก ๆ และไม่ค่อยเป็นระเบียบ

3. การทะเลาะกันระหว่างเพื่อนมักเกิดขึ้นบ่อย ๆ เด็กมักจะลืมการทะเลาะได้เร็ว และง่ายมาก

4. เด็กวัยนี้ชอบเล่นละคร และสมมติตนเองเล่นบทบาทเช่นเดียวกับบทบาทของละครบางตัวในรายการโทรทัศน์ที่ตนได้ดู ชอบพูดและแสดงเลียนแบบตัวละครนั้น ๆ ด้วย

5. เด็กหญิงและเด็กชายเพิ่งจะเริ่มต้นเรียนรู้บทบาทของตน และยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของเพศชัดเจนนัก

โดยสรุปลักษณะทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างอายุ 3 – 6 ปี ไว้ดังนี้

เด็กวัย 3 ปี ชอบทำให้ถูกใจพ่อแม่ รู้จักให้ความร่วมมือเพื่อให้ได้สิ่งอื่น รู้จักช่วยเหลือครูหรือพ่อแม่ในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ รู้จักแบ่งของเล่น ชอบทำให้คนอื่นหัวเราะ

เด็กวัย 4 ปี ชอบเล่นกับเพื่อน ๆ บางครั้งก็ชอบอิสระ เล่นรวมกันในกลุ่ม แต่ต่างคนต่างเล่น ช่างพูดและมีเหตุผลของตนเอง

เด็กวัย 5 ปี ชอบเล่นกับเพื่อน เล่นเป็นหมู่

เด็กวัย 6 ปี เริ่มติดต่อรู้จักกับคนมากขึ้น เช่น ครู พ่อแม่ พี่ น้อง เพื่อน ๆ และคนอื่น ๆ เช่น พยาบาล ตำรวจ พ่อค้า รู้จักทำตามคำสั่งกฎเกณฑ์ รับผิดชอบดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยสามารถทำกิจกรรมและเล่นร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน มีความสามารถในการเรียนรู้และช่วยเหลือตนเอง รวมถึงปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้

1.2 รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย บางพฤติกรรมมีรากฐานมาจากพฤติกรรมในวัยทารก และบางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น จากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัว และรวมถึงเด็กที่ได้เห็นจากภาพยนตร์การแสดงหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเฮอร์ลิค (Hurlock, 1978 : 239) ได้แบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Social Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความพอใจเป็นที่นิยมชมชอบต่อตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรูปแบบพฤติกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับผู้อื่นโดยเด็กยังมีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมมากขึ้นไปด้วย

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกในความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การพูดคุยและการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น โดยการยิ้ม การยกยอ การพูดเชื้อเชิญ

1.4 ความเห็นอกเห็นใจ เด็กจะแสดงออกโดยการปลอบโยนหรือช่วยเหลือเมื่อเห็นผู้อื่นเป็นทุกข์ เด็กสามารถแสดงความเห็นอกเห็นใจได้เมื่อเด็กประสบกับเหตุการณ์ เช่น เมื่อเห็นคนได้รับความทุกข์เด็กก็จะเข้าไปปลอบโยน

1.5 การพึ่งพาอาศัยผู้อื่นในการช่วยเหลือ เด็กจะแสดงพฤติกรรมนี้เพื่อเป็นที่รักของเพื่อนฝูง ความรักและการยอมรับจากผู้อื่นซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับ

1.6 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนและให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่นไม่หวังของ และช่วยเหลือผู้อื่น

1.7 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าอาจจะเลียนแบบในขณะที่เล่นเป็นกลุ่มได้

1.8 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเกิดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม หรือเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท ใช้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. รูปแบบพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Unsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อนและความไม่พอใจให้แก่ตนเองและผู้อื่น ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน ชอบเรียกร้องความสนใจจากผู้อื่น

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นได้เพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อน มักแย่งของเล่นและเมื่อเติบโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้น

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดและพูดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือผู้อื่น โดยชอบทำตัวเป็นนายพูดชมผู้อื่น

2.5 การล้อเลียน ชมชู้ ชอบรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโห อับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ เด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ และท่าทาง วาจาในการปฏิเสธ ไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

2.7 อคติ เป็นความผิดปกติของเด็กที่แสดงออกมาก เมื่อเด็กรู้สึกว่าคุณเองด้อยกว่า

2.8 การแบ่งแยกเพศตรงข้าม เด็กชายจะหลีกเลี่ยงการเข้ากลุ่ม หรือเล่นร่วมกับเด็กหญิง

สรุปได้ว่า รูปแบบพฤติกรรมทางสังคม ของเด็กปฐมวัยนั้นมี 2 รูปแบบ คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นพฤติกรรมอันเป็นที่ชื่นชอบของตนเองและผู้อื่นในการอยู่ร่วมกันในสังคม การให้เวลาและโอกาสเด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นมากเพียงใด เด็กก็จะเกิดการเรียนรู้การปรับพฤติกรรมของตนให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนมากยิ่งขึ้น

1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางสังคม

ความหมายและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 220) กล่าวว่า พัฒนาการทางสังคมหมายถึง การพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งเจตคติ ค่านิยม ส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและส่วนที่สัมพันธ์กับบุคคลอื่น

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2544 : 82) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า พัฒนาการด้านสังคมหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัยกับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัยเดียวกันโดยการให้ความร่วมมือ มีความเข้าใจในความรู้สึกของเพื่อนหรือการใช้แรงเสริมในการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เช่น การยอมรับเพื่อนโดยการแสดงความรัก ให้คำชมเชย

อารี สันทรวี (2535 : 16) ได้ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า คือ การเรียนรู้ทักษะและทัศนคติทางสังคมที่ช่วยให้บุคคลสามารถอยู่ได้อย่างดีกับผู้อื่นในสังคม

จากเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การเรียนรู้พัฒนาทักษะความสามารถในการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลให้สอดคล้องกับแบบแผนที่สังคมยอมรับ และเพื่อที่จะเข้าไปอยู่ในสังคมนั้นได้ โดยการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้น

พัฒนาการทางสังคมของเด็กนั้นจะพัฒนาไปพร้อมกับพัฒนาการด้านอื่น ๆ โดยจะดำเนินไปเป็นขั้นตอนแบบแผนของพัฒนาการ เด็กแต่ละคนจะมีพัฒนาการทางด้านสังคมในอัตราที่ต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวัย วุฒิภาวะและประสบการณ์จากการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม กฎเกณฑ์ของสังคมของเด็กแต่ละคน (ดาร์นี ดิษยเดช : 149) ดังแนวคิดของนักจิตวิทยาทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมที่จะกล่าวต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Human Development)

กอร์ดอนและบราวน์ (Gordon&Browne, 1993 : 101 – 103) ได้กล่าวถึงกรอบงานของอีริกสัน (Erikson's Framework) ดังนี้ กรอบงานของอีริกสันคือ รูปแบบที่สมดุลระหว่างความปรารถนาและความต้องการทางสิ่งแวดล้อม สุขภาพกายและสุขภาพจิตขึ้นอยู่กับภาวะอารมณ์ซึ่งเป็นพื้นฐานของบุคลิกภาพที่เหมาะสม การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่ได้รับจะส่งผลต่อพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์ การพัฒนาที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ ถ้าการพัฒนาเป็นไปด้วยดีบุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสันได้กำหนดขั้นพัฒนาการทางสังคมออกเป็น 8 ขั้น โดยให้อายุเป็นเกณฑ์เพื่อให้ครอบคลุมพัฒนาการตลอดช่วงอายุ แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะ 3 ขั้นแรกที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust) อายุของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่างแรกเกิดถึง 2 ปี ถ้าเด็กได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอมั่นคงจากบิดามารดาจะช่วยพัฒนาความรู้สึกในด้านความเป็นตัวของตัวเองและความไว้วางใจผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีอารมณ์ที่ดีและมีความรู้สึกปลอดภัย การที่เด็กได้รับการดูแลทางร่างกายอย่างเพียงพอและได้รับความอบอุ่นอย่างมั่นคงสม่ำเสมอ รวมถึงการที่เด็กได้รับการตอบสนองความต้องการอย่างทันทีทันใด สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจต่อบุคคลอื่นที่อยู่รอบตัวเด็กและยังทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจตนเอง กล่าวที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับเขาได้ตามลำพัง โดยไม่ต้องมีผู้ใหญ่คอยปกป้องดูแลตลอดเวลา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมพัฒนาการในขั้นต่อไป แต่ถ้าเด็กไม่ได้รับการดูแลอย่างสม่ำเสมอและไม่มีความมั่นคงเด็กจะเกิดความรู้สึกไม่เชื่อมั่น ขาดทักษะในการเผชิญกับความทุกข์ยากและภาวะกดดัน

ขั้นที่ 2 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง – ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy VS. Doubt) อายุเด็กขั้นนี้อยู่ระหว่าง 2 – 3 ปี เป็นระยะที่กล้ามเนื้อของเด็กแข็งแรงขึ้นและพร้อมที่จะทดลองใช้

กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ดังนั้นการเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่คอยกระตุ้นและให้กำลังใจอย่างเอาใจใส่ให้เด็กได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ตามความสามารถ และวิธีการของเด็กซึ่งจะส่งผลช่วยให้เด็กพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองต่อไปในอนาคต ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กได้รับการควบคุม จำกัดความอยากรู้อยากเห็น การฝึกฝนปฏิบัติด้วยวิธีการบังคับจะทำให้เด็กรู้สึกกลัว สงสัยละอาย ไม่เชื่อมั่นในตนเองซึ่งจะส่งผลให้เด็กรู้สึกไม่ปลอดภัย

ขั้นที่ 3 ขั้นความคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) อายุเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่าง 3 – 6 ปี เป็นช่วงที่เด็กจะพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้ดี ถ้าได้มีรากฐานของความเป็นตัวของตัวเองและความรู้สึกไว้วางใจในความสามารถของตนตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 3 ปี ในขั้นนี้เด็กสามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมง่าย ๆ บางอย่างกับผู้ใหญ่ หรือทำกิจกรรมบางอย่างด้วยตนเองโดยลำพัง ที่สำคัญก็คือ ในระยะนี้เด็กจะใช้ภาษาเป็นสื่อในการค้นคว้าหาความจริง หรือทำความเข้าใจกับสภาพการณ์รอบตัว ถ้าเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามลำพัง และผู้ใหญ่ให้ความสนใจในการตอบคำถามหรือให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ โดยใช้คำอธิบายที่ทำให้เด็กในวัยนี้เข้าใจได้โดยง่าย ย่อมเป็นการส่งเสริมเด็กให้มีแนวโน้มที่จะค้นคว้าสำรวจและมีความคิดริเริ่มเป็นของตนเอง ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กวัยนี้รู้สึกว่าบิดามารดาควบคุมตนเองมากเกินไป พร้อมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ซักถามสิ่งที่สนใจใคร่รู้ ย่อมจะทำให้เด็กวัยนี้รู้สึกผิด เพราะคิดว่าตนเป็นคนที่ทำให้ผู้ใหญ่เกิดความรำคาญหรือพูดในสิ่งไร้สาระ ในที่สุดก็จะรู้สึกผิดที่จะคิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง ได้แต่คอยทำตามคำสั่ง หรือทำตามคนอื่นอย่างเดียวนั่น

ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (A Social Interpersonal Theory of Development)

เฟลท์ (Feist. 1990 : 227) ได้รวบรวมทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของซัลลิแวน (Sullivan) โดยซัลลิแวนได้พัฒนาขั้นตอนของพัฒนาการ มาจากรากฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นประสบการณ์เฉพาะตนของแต่ละบุคคลซึ่งจะนำบุคคลนั้นไปสู่ความมั่นคงและปลอดภัยซัลลิแวนแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น คือ วัยทารก (Infancy) วัยเด็กเล็ก (Childhood) วัยเข้าเรียน (Juvenile Era) วัยก่อนวัยรุ่น (Pre Adolescence) วัยรุ่นตอนต้น (Early Adolescence) วัยรุ่นตอนปลาย (Late Adolescence) ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงขั้นที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้คือ

ขั้นวัยเด็กเล็ก (Childhood) อยู่ในระหว่างอายุ 2 – 4 ปี เป็นระยะที่เด็กได้พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะทางภาษาซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระ และกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ และเมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้

ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เด็กจะเรียนรู้ถึงวิธีการที่จะปฏิบัติต่อบุคคลอื่นที่จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้สึกถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกวิตกกังวลและสามารถจัดการความวิตกกังวลนั้นได้

ขั้นวัยเข้าเรียน (Juvenile Era) อยู่ในระหว่างอายุ 4 – 11 ปี เด็กจะเริ่มรู้จักว่าตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น มีเป้าหมายของตนเองเริ่มมีความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและผู้ใหญ่คนอื่น ๆ มีการแข่งขัน การประนีประนอม รู้จักสถานการณ์ของตนเองจากความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมที่เด็กอยู่ร่วม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurt's Theory of Development)

พรณี เจนจิต (2537 : 77 – 78) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst, 1972, Developmental Tasks and Education) ไว้ว่า ฮาวิกเฮอร์สได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอิริคสันเกี่ยวกับพัฒนาการแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่าในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำ ความสำเร็จของงานพัฒนาการแต่ละวัยมีความสำคัญมากเพราะจะเป็นรากฐานของการเรียนรู้และพัฒนาขั้นต่อไป ถ้าเด็กประสบความสำเร็จในงานพัฒนาการตั้งแต่เริ่มแรกของชีวิตก็จะช่วยให้มีความก้าวหน้า และความสำเร็จในงานพัฒนาการขั้นต่อไปเป็นผลให้มีความสุข ถ้าบุคคลใดไม่ประสบความสำเร็จในงานนั้นจะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์สแบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้นออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอด เกี่ยวกับความจริงทางสังคม และทางกายภาพซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนกับพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

ประการที่ 3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม

จากการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม ที่ได้กล่าวมาข้างต้นทั้ง 3 ทฤษฎีสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข การส่งเสริมพัฒนาการทางด้านสังคมให้กับเด็กปฐมวัยนั้นสามารถส่งเสริมได้ด้วยการเล่นและการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เพราะการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นจะทำให้เด็กเรียนรู้ถึงวัฒนธรรม คุณธรรมและจริยธรรมที่เขามีส่วนร่วม ตลอดจนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกของสังคมนั้นด้วย

1.4 ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย

พรณี เจนจิต (2537 : 157 – 158) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุนี้นี้เรียนรู้ที่จะติดต่อสมาคมกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะเพื่อนวัยเดียวกัน เด็กเริ่มที่จะเรียนรู้การปรับตัวเข้ากับเพื่อน ลักษณะความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย มีดังนี้

1. เด็กเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนในวัยเดียวกัน และมีเพื่อนเพียง 1 – 2 คนและเป็นเพศเดียวกัน
2. มีความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่มเล็ก และเป็นกลุ่มย่อย ๆ การเล่นเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างเล่นแม้ว่าจะอยู่กลุ่มเดียวกัน
3. มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ๆ แต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ เด็กมักจะลืมง่าย ๆ
4. เด็กมีความต้องการที่จะแสดงออกและจะสนุกสนานกับการเล่นละคร ซึ่งเด็กอาจแต่งขึ้นเองหรือเลียนแบบรายการโทรทัศน์
5. เด็กชายและเด็กหญิงมีความสนใจคล้ายกันและยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาททางเพศ
6. เด็กต้องการเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่และกลุ่มเพื่อนต่างจากวัยทารกซึ่งกลัวคนแปลกหน้า

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2540 : 21 – 25) กล่าวถึงความต้องการทางสังคมของเด็กอายุ 5 – 6 ปี ไว้ว่า ความต้องการได้รับกำลังใจจากผู้ใหญ่ในความพยายาม และคำชมเชยในผลงาน ต้องการความช่วยเหลือ คำตอบที่ถูกต้อง เมื่อถามคำถามผู้ใหญ่ ต้องการความอิสระที่จะเล่น ทดลอง สำรวจในบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ชวนให้สนใจ

สรุปได้ว่า ความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัย คือ ความต้องการที่จะเล่นกับเพื่อนเป็นกลุ่ม ต้องการกำลังใจและคำชมจากผู้ใหญ่ในผลงานที่ตนได้ทำ ต้องการความช่วยเหลือและการตอบคำถามที่ตนสงสัย ดังนั้นในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเพื่อสนองความต้องการทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรจัดให้เด็กได้กระทำกิจกรรมร่วมกัน เด็กต้องมีอิสระในการแสดงออกและได้รับความสุขในการทำกิจกรรม

1.5 แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2524 : 31 – 36) ได้กล่าวว่า การส่งเสริมพฤติกรรมทางสังคมให้เด็กเป็นการพัฒนาพฤติกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นกับเด็กอาจทำได้ดังต่อไปนี้

1. การปรับพฤติกรรมของเด็ก ต้องให้เด็กค่อย ๆ ปรับพฤติกรรมทีละน้อยด้วยการเสริมแรง เช่น ให้การเสริมแรงเวลาที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม หรือเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ
2. การพัฒนาพฤติกรรมโดยให้ตัวแบบที่ดี การให้เด็กเห็นตัวอย่างที่ดีจะช่วยให้เด็กเลียนแบบตาม เด็กมักจะชอบเลียนแบบผู้ที่เด็กชื่นชม เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อน นักกีฬา นักร้อง นักแสดง ตลอดจนตัวละครในนิทาน

3. การให้สัญญาณเตือนพฤติกรรม โดยการแสดงออกด้วยวาจาหรือท่าทางว่าเด็กควรทำหรือไม่ ด้วยคำพูดหรือพยักหน้าเป็นสัญญาณเตือนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมก่อนที่จะทำอะไรลงไป จะดีกว่าการตำหนิเมื่อเด็กทำอะไรผิดลงไปแล้ว

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช. (2532 : 48 – 52) ได้เสนอแนวทางในการปลูกฝังพฤติกรรมให้เด็กไว้ดังนี้

1. การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการสร้างพฤติกรรมทางสังคมที่ดีให้แก่เด็ก การให้เด็กได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการมีลักษณะนิสัยที่ดี จะช่วยให้เด็กได้ดูดซึมสิ่งที่ดีงาม โดยอาศัยการฝึกฝนการกระทำที่สม่ำเสมอ อย่างค่อยเป็นค่อยไปจนติดเป็นนิสัยซึ่งสามารถจัดในรูปแบบของการจัดสภาพแวดล้อม ด้านสถานที่ และเครื่องใช้ต่าง ๆ สร้างบรรยากาศให้ร่มรื่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีบรรยากาศเหมือนบ้าน ปลูกต้นไม้ เลี้ยงสัตว์ ให้เด็กช่วยรดน้ำต้นไม้และให้อาหารแก่สัตว์ ซึ่งเป็นการปลูกฝังให้เด็กมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ

2. การจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมมีผลต่อการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงามให้แก่เด็ก ครูอาจจัดได้สองแนวทาง อันได้แก่ แนวทางที่หนึ่งโดย ครูสอนลักษณะนิสัยต่าง ๆ โดยตรงใช้วิธีการสาธิต การบอกกล่าว การแนะนำ การสนทนา การเล่าเรื่องโดยใช้เหตุการณ์หรือนิทาน การอ่านหนังสือ ให้เด็กฟัง การเล่นเกม การเล่นเกม การร้องเพลง เป็นต้น ครูจะต้องดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กได้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ส่วนแนวทางที่สองได้แก่ การสอดแทรกลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์เข้าไว้ในการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าครูจะจัดกิจกรรมใด ๆ ให้แก่เด็ก ควรต้องคำนึงว่ากิจกรรมนั้นจะปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามให้กับเด็กได้อย่างไรบ้าง นอกจากนี้ยังรวมถึงการฝึกมารยาท การกราบไหว้ ความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ การพูดจาสุภาพถูกกาลเทศะ เป็นต้น

สรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม หากพ่อ แม่ ครู หรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะมีบทบาทสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้การส่งเสริมรวมถึงพัฒนาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง โดยให้เด็กได้ฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ค่อยเป็นค่อยไปจนติดเป็นนิสัยต่อไป

ลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์หรือพฤติกรรมด้านสังคมที่ดีจะประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2532 : 147) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้มีในจิตใจของเด็กไทยไว้ดังนี้ คือ

1. กิริยามารยาทเรียบร้อยตามธรรมเนียมไทย
2. สำรวมและควบคุมตนเองได้
3. มีสัมมาคารวะ
4. มั่นใจในตนเอง
5. มีระเบียบวินัย

6. กล้าแสดงออก
7. แก้ไขปัญหาได้
8. มีเหตุผล
9. ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้
10. มองโลกในแง่ดี
11. มีสุนทรียภาพ
12. รับผิดชอบ
13. เป็นประชาธิปไตย
14. ชยัน
15. ประหยัด
16. ซื่อสัตย์
17. เมตตาและเอื้อเฟื้อ

ราตี ทองสวัสดิ์ (2540 : 19 – 26) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย ที่มุ่งเตรียมความพร้อมในการเรียนของเด็กซึ่งมีองค์ประกอบคือ ความพร้อมทางด้านร่างกาย ความพร้อมทางสติปัญญา ความพร้อมทางอารมณ์ จิตใจและสังคม โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมทางด้านอารมณ์ จิตใจและสังคม ที่ปรากฏอยู่ในแนวการจัดประสบการณ์อนุบาล พอสรุปได้ดังนี้

1. วาจาสุภาพ
2. การมีสัมมาคารวะ
3. ความอดทน
4. การรู้จักรอคอย
5. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
6. ความเพียร
7. รับผิดชอบ
8. ความเมตตากรุณา
9. การเป็นผู้ให้
10. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
11. ความซื่อสัตย์ การไม่หยิบของผู้อื่นมาเป็นของตน
12. ความประหยัด
13. การให้อภัย
14. ความเกรงใจผู้อื่น

บุรชัย ศิริมหาสาคร (2545 : 7 – 8) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พ.ศ. 2540 ที่มุ่งให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กตามพัฒนาการในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา พอสรุปได้ดังนี้

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย และมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่ว และประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุขและความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
10. มีจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ลักษณะนิสัยหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ควรปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวเด็กตั้งแต่ปฐมวัยเพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในวัยต่อไป และทำให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถพัฒนาพฤติกรรม คุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสนใจและให้ความสำคัญ เห็นว่าควรปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ระดับปฐมวัยได้แก่ พฤติกรรมด้านความมีคุณธรรมและจริยธรรมในเรื่องความมีวินัยในตนเอง เพราะผู้วิจัยเห็นว่า การที่บุคคลจะมีวินัยต่อสังคมได้นั้น ควรจะเริ่มจากการสร้างวินัยในตนเองเสียก่อน ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดของคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัยในตนเอง ดังต่อไปนี้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมด้านความมีวินัย

2.1 ความหมายของคุณธรรมและจริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 2) ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคม หลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ด้วย ลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่งในสองประเภท คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกในสังคมนั้น คือ เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่งคือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือ

พยายามกำจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและไม่สมควร ฉะนั้นผู้ที่มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากและประเภทหลังน้อย

กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 1) ได้ให้ความหมาย คุณธรรมและจริยธรรมไว้ดังนี้

คุณธรรม หมายถึง ความเชื่อของบุคคลส่วนใหญ่ที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม ซึ่งเป็นความปรารถนาที่ส่งผลให้เกิดการกระทำที่เป็นประโยชน์และความดีที่แท้จริงต่อสังคม อันได้แก่ การรักษาศีล และการประพฤติตนตามหัวข้อธรรม

จริยธรรม หมายถึง สิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีงามและความถูกต้องแก่สังคมในระดับต่าง ๆ และจะเกิดเมื่อคนมีความขัดแย้งเกี่ยวกับคุณธรรมหรือค่านิยมตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป เช่น ถ้ามีเหตุการณ์ขัดแย้งเกิดขึ้นทำให้เราตกอยู่ในสภาพที่ต้องแก้ปัญหา แล้วเรตัดสินใจแก้ปัญหาโดยยึดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการแก้ปัญหาเพื่อสังคม แสดงว่าเรามีจริยธรรมสูงกว่าคนที่แก้ปัญหาเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง

ประภาศรี สีหอำไพ (2540 : 17,21) ได้ให้ความหมายคุณธรรมและจริยธรรมไว้ดังนี้

คุณธรรม หมายถึง หลักธรรมจริยาที่สร้างความรู้สึกรับชอบชั่วดีในทางศีลธรรม มีคุณงามความดีภายในจิตใจอยู่ในขั้นสมบูรณ์จนเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข ความยินดี การกระทำที่ดีย่อมมีผลผลิตของความดี คือ ความชื่นชมยกย่องในขณะที่การกระทำชั่วย่อมนำความเจ็บปวดมาให้ การเป็นผู้มีคุณธรรม คือ การปฏิบัติตนอยู่ในกรอบที่ดีงาม ความเข้าใจเรื่องการกระทำดีมีคุณธรรมเป็นกฎเกณฑ์สากลที่ตรงกัน เช่น การไม่ฆ่าสัตว์ ไม่เบียดเบียน ไม่ลักขโมย ไม่ประพฤติผิดในกาม เป็นต้น

จริยธรรม หมายถึง หลักความประพฤติที่อบรมกิริยาและปลูกฝังลักษณะนิสัย ให้อยู่ในครรลองของคุณธรรมหรือศีลธรรม

พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (พระธรรมปิฎก. 2546: 32) ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมคือความประพฤติ ธรรมคือการดำเนินชีวิต หลักความประพฤติ หลักการดำเนินชีวิต

ทิตินา แชนมณี (2546 : 4) ได้ให้ความหมายคุณธรรมและจริยธรรมไว้ดังนี้

คุณธรรม หมายถึง เป็นคุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางถูกต้องดีงาม ซึ่งเป็นภาวะนามธรรมอยู่ในจิตใจ

จริยธรรม หมายถึง เป็นการแสดงออกทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวสรุปได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การแสดงออกโดยเป็นการกระทำทั้งกาย วาจา ใจที่ดีงาม ที่มีพื้นฐานมาจากจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรม

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ (Piaget) ได้ศึกษาจริยธรรมของเด็กโดยการสังเกตจากการที่เด็กเล่นเกม เขาอธิบายว่าจริยธรรมแฝงอยู่ในเกณฑ์ต่าง ๆ ทุกชนิด และการเล่นเกมต่าง ๆ ของเด็ก จะต้องมียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เป็นระบบซับซ้อนแอบแฝงอยู่ในการเล่นเกมนั้น เพียเจต์ได้อธิบายถึงพัฒนาการทางจริยธรรมที่ได้จากการศึกษา สรุปได้ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมมี 2 ขั้นตอนที่เป็นพื้นฐาน คือ

1. การฝึกหัดตามกฎเกณฑ์ เป็นช่วงอายุก่อน 8 ปี ระยะเวลาเด็กจะยึดกฎเกณฑ์ภายนอกคือ พ่อแม่ ผู้ใหญ่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็ก กฎเกณฑ์จะมีลักษณะตายตัว เด็กจะไม่คำนึงถึงแรงจูงใจต่าง ๆ หรือเหตุของการกระทำโดยแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 เด็กพยายามทำตาม เลียนแบบอย่างคนอื่นเพราะเด็กยังไม่รู้กฎเกณฑ์

ขั้นที่ 2 เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง พฤติกรรมจะเกิดจากตนเองรวมกับการทำตามอย่างของคนอื่นที่เล่นเป็น การเล่นจะมุ่งเอาชนะ

ขั้นที่ 3 เด็กเกิดการร่วมมือในระหว่างผู้เล่น ความสนใจจะอยู่ที่การเล่นตามกฎเกณฑ์ไม่มุ่งเอาชนะ

ขั้นที่ 4 เด็กนอกจากจะมีการร่วมมือในการเล่นตามกฎเกณฑ์แล้ว ยังทำตามกฎเกณฑ์ด้วยความรู้สึกรับผิดชอบเฉพาะตนเอง

เพียเจต์ กล่าวว่า การที่เด็กพัฒนาจากการรับกฎเกณฑ์ที่ตายตัวจากอิทธิพลภายนอกมาเป็นกฎเกณฑ์ของตนเองได้ เนื่องจากพัฒนาการทางสติปัญญา ความสัมพันธ์ของกลุ่มเพื่อนและอายุ

2. ความสำนึกในกฎเกณฑ์ เด็กเริ่มมีกฎเกณฑ์ของตนเอง ระยะเวลาพัฒนาการทางจริยธรรมเริ่มก้าวไปสู่ระดับที่มีความคิดเป็นของตนเอง ในลักษณะของการคิดถึงคุณธรรม คิดถึงเหตุผลของการกระทำ (วรภรณ์ รักวิจัย, 2533 : 108 – 109)

2.3 ความหมายของวินัย

คำว่า “วินัย” มีความหมายที่มีผู้อธิบายไว้หลากหลายดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 744) ได้ให้ความหมายของ วินัย ว่าเป็นการอยู่ในระเบียบแบบแผนและข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ อันได้แก่ การปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับที่ได้บัญญัติไว้แล้ว

พเยาว์ เกาทัณฑ์ทอง (2534 : 10) ได้ให้ความหมายของวินัยไว้ว่า วินัยหมายถึง ระเบียบข้อบังคับที่วางไว้ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแบบแผนข้อบังคับซึ่งทางโรงเรียนกำหนดหรือไม่ได้กำหนดไว้ เพื่อฝึกฝนให้บุคคลอยู่ในความถูกต้องมี

เหตุผล ซึ่งจะก่อให้เกิดวินัยในตนเองที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดี เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนและความเป็นระเบียบของสังคม

โชติ บุญนิธิวินิช (2541 : 18) ได้กล่าวว่า วินัย เป็นระเบียบข้อบังคับที่วางไว้เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้บุคคลใช้ควบคุมความประพฤติของตนในการปฏิบัติตามแบบแผนข้อบังคับ เพื่อฝึกให้บุคคลอยู่ในความถูกต้อง มีเหตุผล ที่จะทำให้บุคคลเป็นคนดีเพื่อความสงบสุขในชีวิตตน

วสัน ปูนผล (2542 : 7) ได้กล่าวว่า วินัยหมายถึง ระเบียบแบบแผน ข้อบังคับหรือข้อปฏิบัติสำหรับควบคุมความประพฤติของบุคคลในสังคม เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม และผลของการกระทำ ซึ่งจะมีผลต่อตนเองและสังคม

อิติมา จักรเพชร (2544 : 9) ได้กล่าวว่า วินัย หมายถึง ระเบียบแบบแผนข้อบังคับที่สังคมกำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลในสังคม เป็นสิ่งควบคุมให้บุคคลอยู่ในระเบียบแบบแผนเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุขของสังคม

จากความหมายทั้งหมดที่ได้กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า วินัย หมายถึง ระเบียบข้อบังคับที่วางไว้โดยเป็นที่ยอมรับของสังคม เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคคลให้ควบคุมตนเองอยู่ในความถูกต้อง ส่งผลให้เกิดความสงบสุขในชีวิตและสังคม

2.4 ประเภทของวินัย

แบ่งประเภทของวินัยเป็น 2 ประเภท คือ

1. วินัยในตนเอง (Self – discipline) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ปฏิบัติเพื่อบังคับตนเองให้ปฏิบัติตาม ถ้านักเรียนมีวินัยในตนเองแล้ว ก็จะลดปัญหาในด้านการปกครองนักเรียนได้อย่างมาก โรงเรียนไม่จำเป็นต้องออกข้อบังคับระเบียบให้มากมาย การควบคุมและการปกครองก็สะดวกสบาย เพราะตัวเองจะต้องรู้จักควบคุมพฤติกรรมของตนเองให้บรรลุจุดหมายปลายทางได้อย่างสุขสบาย รู้จักความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบ

2. วินัยส่วนรวมหรือวินัยสำหรับหมู่คณะ (External Authority Discipline) หมายถึง วินัยที่ออกมาจากอำนาจภายนอกเพื่อบังคับให้ส่วนรวมปฏิบัติตามให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยขึ้น วินัยส่วนรวมนี้จะต้องตั้งกฎเกณฑ์เป็นแนวทางกลาง ๆ ให้ทุกคนสามารถปฏิบัติตามได้ เช่น วินัยในการแต่งกายและวินัยในเรื่องความเคารพซึ่งมีข้อดี คือ

2.1 สามารถรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันให้อยู่ในระดับที่ดี และควรส่งเสริมให้ดียิ่งขึ้น

2.2 รู้จักดำเนินงานอย่างได้ผลแก่ส่วนรวม

2.3 สามารถควบคุมตนเองให้เป็นไปตามความต้องการและข้อตกลงของหมู่คณะ

2.4 สามารถดำเนินงานเป็นหมู่คณะโดยมีคณะกรรมการดำเนินงานซึ่งคณะกรรมการจะต้องเป็นผู้มีวินัยที่ดี จึงจะทำงานของหมู่คณะได้สำเร็จ

พนัส หันนาคินทร์ (2524 : 153 – 155) กล่าวถึง วินัยในโรงเรียนว่า หมายถึง การรู้จักปกครองตนเอง การกระทำตามระเบียบหรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยความสมัครใจของผู้ปฏิบัติ คือ นักเรียน และได้จัดแบ่งวินัยไว้ 3 ประเภท คือ

1. วินัยเจียมเขาดแบบทหาร คือ การใช้ความกลัวเป็นเครื่องมือ นักเรียนทำดีเพราะกลัวถูกลงโทษ วินัยชนิดนี้ตรงกับสุภาษิตที่ว่า "รักวัวให้ผูก รักลูกให้ตี" ซึ่งเมื่อนักเรียนทำดีจนเป็นนิสัยแล้วต่อไปภายหน้าจะติดนิสัยไม่ทำชั่ว แต่ก็มีผู้ไม่เห็นด้วยโดยอ้างว่าเป็นการฝึกหลักประชาธิปไตย

2. วินัยแบบดำเนินงานให้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน แนวคิดนี้ถือว่า เมื่อนักเรียนได้ทำสิ่งที่ตนสนใจแล้ว ปัญหาเรื่องวินัยก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่โรงเรียนจะใช้เพื่อแก้ปัญหาทางวินัยของนักเรียน

3. วินัยที่เกิดจากรู้จักความรับผิดชอบ และเกียรติของตน มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความประพฤติดี โดยพยายามสร้างให้นักเรียนนับถือในเกียรติของตน และรู้จักรับผิดชอบต่อการรักษาเกียรตินั้น

จากประเภทของวินัยที่กล่าวมานั้น แบ่งได้ 2 อย่างคือ วินัยภายในตนเอง และวินัยภายนอกตนเอง

2.5 ความหมายของวินัยในตนเอง

ความมีวินัยในตนเองได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

เดรเวอร์ (Drever. 1972 : 262) ได้ให้ความหมายของ วินัยในตนเอง คือการควบคุมพฤติกรรมที่กระทำโดยบุคคลที่เหนือความรู้สึก เพื่อสร้างแรงกระตุ้นของตนเองขึ้น ให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

อาร์เธอร์ (Authur. 1985 : 678) กล่าวว่า วินัยในตนเองคือความเคยชินจากการปฏิบัติในการควบคุมตัวเองท่ามกลางแรงกระตุ้นต่าง ๆ ให้เป็นไปตามที่หวังไว้ ทั้งนี้รวมถึงการรู้จักลงโทษตนเองเมื่อกระทำผิดด้วย

บริสเบน (Brisbane. 1994 : 67) กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า วินัยในตนเองเป็นเป้าหมายสูงสุดในการฝึกวินัย ต้องการให้ผู้ถูกฝึกสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วยตนเอง

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2532 : 759) ให้ความหมายว่า วินัยในตนเองหมายถึง การที่บุคคลสามารถบังคับควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา ใจ ให้ประพฤติปฏิบัติได้เหมาะสมกับสถานการณ์เวลา และเป็นไปตามเงื่อนไข กฎเกณฑ์ กติกา หรือข้อตกลงที่สังคมกำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ และจริงใจโดยไม่มีการลงโทษหรือควบคุม

สารวย วรเดชะคงคา (2534 : 28) กล่าวว่า วินัยในตนเอง คือการแสดงออกถึงวินัยที่มองเห็นได้จากภายนอก โดยเป็นสิ่งที่เกิดจากภายในที่มาจากการอบรมสั่งสอนประกอบด้วยเหตุและผลอย่างดี ในบรรยากาศที่รักและหวังดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 10) วินัยในตนเองเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกด้วยการตัดสินใจและเลือกกระทำตามข้อตกลงโดยสมัครใจ เพื่อแก้ปัญหาของตนและส่วนรวม เพื่อประโยชน์ในการอยู่ร่วมกัน

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2537 : 8) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถในการใช้ความคิดความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง

เสาวณีย์ ศรีมนตรี (2539 : 50) กล่าวว่า วินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคมโดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเองแม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอก เช่นบุคคลอื่นหรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรค ก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้

จินดา น้าเจริญ (2540 : 8) ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่า ความสามารถในการควบคุมตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่พึงงามโดยไม่ต้องใช้คำสั่งหรืออำนาจบังคับ

ณัฐพร สตาภรณ์ (2540 : 13) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า เป็นความสามารถอันเกิดจากตัวบุคคลนั่นเอง ในการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตน ให้เป็นไปตามที่มุ่งหวัง ซึ่งส่วนใหญ่แล้วสังคมมุ่งหวังให้พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมานั้นมีความสอดคล้องกับระเบียบของสังคมที่วางไว้

อรรธรณ พานิชปฐมพงศ์ (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้ว่า หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังไว้ โดยเกิดความสำนึกว่าเป็นค่านิยมที่พึงงาม ซึ่งจะไม่ทำการใด ๆ ที่ทำให้เกิดความยุ่งยากเดือดร้อนต่อตนเองและบุคคลอื่นในอนาคต

วสัน ปูนผล (2542 : 10) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองไว้ว่า เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวัง ซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎ ระเบียบของสังคม และเกิดจากความรู้สึกมองเห็นคุณค่าในการปฏิบัติ มิได้เกิดจากข้อบังคับจากภายนอกเท่านั้น แม้จะมีอุปสรรค ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนั้น

สุภัค ไหวหากิจ (2543 : 8) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการใช้ความคิดที่ได้จากการเรียนรู้ ควบคุมตนเองให้ประพฤติตนได้อย่างเหมาะสม เป็นการกระทำโดยสมัครใจ ไม่มีการบังคับ เกิดจากการตระหนักในคุณค่าของการปฏิบัติ

จิตติมา จักรเพชร (2544 : 13) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคล ในการควบคุมตนเองทั้งด้านอารมณ์และพฤติกรรมให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกต้อง โดยไม่ได้เกิดจาก กฎเกณฑ์ ข้อบังคับของสังคมแต่เกิดจากการเห็นคุณค่าในสิ่งที่ทำ และไม่ก่อความเดือดร้อนให้ตนเอง และสังคม

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546 : 19) ให้ความหมายวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของ บุคคลในการใช้ความคิด ความรู้สึกที่เกิดจากการเรียนรู้ทำให้เกิดความเข้าใจอย่างมีเหตุผล สามารถ ควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมของตนได้อย่างเหมาะสมโดยตระหนักถึงคุณค่าในการปฏิบัติ เป็นการ กระทำโดยสมัครใจไม่มีการบังคับ

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า วินัยในตนเอง หมายถึง เป็นความสามารถในการ แสดงออกของบุคคลในการควบคุมตนเองในเรื่องของอารมณ์และพฤติกรรมอย่างเหมาะสม โดยไม่มี การบังคับ ซึ่งเกิดจากการเรียนรู้และตระหนักถึงคุณค่าของการแสดงออก

2.6 ความสำคัญและคุณค่าของวินัยในตนเอง

วินัยในตนเองเป็นหัวใจของการแสดงออกซึ่งคุณธรรม เนื่องจากสามารถควบคุมตนเองได้ สามารถทำความดีด้วยตนเองและมีความกังวลเมื่อกระทำสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยยับยั้งและป้องกัน ไม่ให้บุคคลกระทำความผิด (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2538 : 3) และวินัยในตนเองเป็นคุณลักษณะที่ สำคัญทางบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งนี้ผู้ที่มีวินัยในตนเองจะเป็นผู้ที่รู้จักกาลเทศะ สนใจและเอาใจใส่ต่อ สังคม เป็นผู้ที่ระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และเมื่อโตก็ตามที่เด็กได้พัฒนาลักษณะ ดังกล่าวแล้ว เด็กจะแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่สังคมยอมรับทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้ใหญ่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2532 : 759) นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงความสำคัญ คุณค่า และ ประโยชน์ของควมมีวินัยในตนเองไว้หลายท่าน ดังนี้

บุญชม ศรีสะอาด (2528 : 111) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการมีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. วินัยในตนเองช่วยสร้างและรักษาไว้ ซึ่งสภาพการณ์อันจำเป็นต่อความเจริญก้าวหน้าของ สังคม
2. วินัยในตนเองเป็นเครื่องเตรียมตัวเด็กสำหรับการดำเนินชีวิตในภายหน้า ซึ่งเมื่อเติบโตเป็น ผู้ใหญ่มีเล่ห์ภาพ ก็จะมีอิสระที่จะต้องผูกพันกับความรู้สึกรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดด้วย
3. วินัยในตนเองเป็นเครื่องปลูกฝังการรู้จักควบคุมตนเองที่ละน้อย จะได้เป็นนิสัยติดตัวไปใน ภายหน้า

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 10) ได้กล่าวถึงความสำคัญของวินัยในตนเองว่า เป็นพื้นฐานของความรับผิดชอบ การเคารพสิทธิของผู้อื่น การเอื้อเฟื้อแบ่งปัน การรอคอย การ แก้ปัญหาของส่วนรวม สามารถควบคุมตนเองให้ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องโดยหลักของเหตุผล โดยไม่ต้อง

ให้ผู้ใดมาควบคุมบังคับ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่เอื้อต่อความสำเร็จของบุคคลและส่วนรวม จึงควรส่งเสริมวินัยในตนเอง ซึ่งการเสริมวินัยในตนเองจะช่วยให้มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. ด้านสติปัญญา ช่วยให้รู้จักคิด ใช้เหตุผล ตัดสินใจ และแก้ปัญหาด้วยตนเอง
2. ด้านสังคม อารมณ์ และจิตใจ ช่วยให้กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น มีความเอื้อเฟื้อ รู้จักแบ่งปัน และรู้จักการรอคอย

ออซูเบล (วสัน ปุณผล. 2542: 15 – 16; อ้างอิงจาก Ausubel. 1968 pp. 59-60) กล่าวว่า การปลูกฝังความมีระเบียบวินัยในตนเองซึ่งเป็นวัฒนธรรมของสังคมให้แก่เด็กจะช่วยให้เด็กมีลักษณะดังนี้

1. เรียนรู้มาตรฐานการกระทำหรือทำความประพฤติที่สังคมยอมรับ
2. มีวุฒิภาวะทางด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพดี เช่น เป็นผู้นำ และเป็นผู้ตามที่ดี มีความสามารถในการพึ่งตนเอง มีความสามารถในการควบคุมตนเอง เป็นผู้มีความมั่นคงทางอารมณ์ และอดทนต่อความคับข้องใจได้
3. มีมโนธรรมที่ดี มีศีลธรรม
4. มีความปลอดภัยทางอารมณ์

จากความสำคัญและคุณค่าของวินัยในตนเองดังกล่าว สรุปได้ว่า การมีวินัยในตนเองเป็นเครื่องชี้วัดความดีของบุคคล และเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนามุขลักษณะของเด็ก ให้มีความประพฤติดี มีเหตุผล สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้และเป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอีกด้วย

2.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

ทฤษฎีการเกิดวินัยแห่งตนของเมาเรอร์ (Mowrer)

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 6 – 9) ได้สรุปทฤษฎีของเมาเรอร์ (Mowrer) ไว้ว่าการเกิดวินัยในตนเองของบุคคลแต่ละคนนั้น นักทฤษฎีจิตวิทยาเชื่อว่า จะต้องมีความรู้พื้นฐานมาตั้งแต่ระยะแรกเกิดจนกระทั่งเติบโตขึ้นมา จุดเริ่มต้นคือความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับมารดาหรือผู้เลี้ยงดู อันจะนำไปสู่ความสามารถควบคุมตนเองเมื่อโตขึ้น ทารกและเด็กจะต้องเรียนรู้จากผู้เลี้ยงดูโดยการเรียนรู้จะเกิดในสภาพอันเหมาะสมเท่านั้น

การเรียนรู้ของทารกและเด็กนี้จะเกิดขึ้นหลายระดับและมีขั้นตอน ดังต่อไปนี้

จุดเริ่มต้นอยู่ที่การที่ทารกได้รับการบำบัดความต้องการ เช่น หิวก็ได้ดื่มน้ำ ร้อนก็ได้อาบน้ำ ยุงกัดก็มีผู้บดให้ เมื่อทารกได้รับการบำบัดตามความต้องการก็จะรู้สึกสบาย พอใจและมีความสุข การรับรู้ของเด็กขั้นต่อมาก็คือ ความสุข ความพอใจของเด็กที่เกิดจากการได้รับการบำบัดความต้องการต่าง ๆ การปรากฏตัวของมารดาทำให้เกิดความสุขใจ ความพอใจ การรักและพอใจมารดานั้นจะต้องเกิดด้วยการ

เรียนรู้เช่นนี้ ถ้าหากความสุขใจ ความพอใจ การรักและการพอใจมารดานั้นต้องได้รับการบำบัดในทางตรงข้าม เช่น เมื่อหิวไม่ได้กิน หรือกินเมื่อไม่หิว เด็กจะไม่เกิดความพอใจ เด็กก็จะมีรากฐานในการเรียนรู้ ที่จะรักและพอใจมารดาของตน เมื่อการเรียนรู้ขั้นแรกเกิดขึ้นแล้วจึงเป็นรากฐานของการเรียนรู้ขั้นที่สองต่อไป กล่าวคือ มารดาอย่ามควบคุมมากับการอบรมสั่งสอนเด็กด้วยคำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ ต่อมาเด็กจึงจะมีความสุขเลียนแบบมารดาทางคำพูด การกระทำ หรือทำตามที่มารดาสั่งสอน ความสุขความพอใจที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นการให้รางวัลและชมเชยตนเอง โดยบุคคลไม่ต้องหวังผลจากภายนอก เด็กจะเลียนแบบผู้เลี้ยงดูคนทั้งทางที่ดีและไม่ดีขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้ที่ตนรัก พอใจ เช่น ถ้าเด็กเห็นมารดาสุขุมหรือเศร้า เมื่อเด็กสุขุมหรือเศร้า ก็จะมีความสุขพอใจเพราะเป็นลักษณะของผู้ที่ตนรัก ลักษณะที่แสดงถึงการมีวุฒิภาวะทางจิตของบุคคลนั้น จะปรากฏขึ้นในเด็กปกติที่มีอายุประมาณ 8 - 10 ขวบ และจะพัฒนาต่อไปจนสมบูรณ์เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ฉะนั้นผู้ที่จะมีบรรลุมารภาวะทางจิตอย่างสมบูรณ์จึงเป็นผู้ที่สามารถควบคุมตนให้ปฏิบัติอย่างมีเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เช่น ในการตอบโต้ เมื่อเด็กเกิดความคับข้องใจ หรือเกิดความกลัวในการมีความรักและการมีอารมณ์ขัน ผู้ที่ขาดวินัยในตนเองเพราะไม่ได้ผ่านการเรียนรู้ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จะกลายเป็นบุคคลที่ขาดการยับยั้งชั่งใจในการกระทำ และอาจกลายเป็นผู้ทำผิดกฎเกณฑ์ และกฎหมายของบ้านเมืองอยู่เสมอ ในรายที่รุนแรงอาจกลายเป็นอาชญากรรมหรือรังแกคนอื่นที่แก้ไข

การเกิดวินัยในตนเองตามทฤษฎีของเมอเรอร์นี่ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นในบุคคล ซึ่งจะพัฒนาไปเป็นลักษณะที่เด่นชัดและนำไปสู่พฤติกรรมอย่างสม่ำเสมอของบุคคลต่อไป

ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเอง ของเพคและฮาวิกเฮอร์ส (Peck and Havighurst)

ธิติมา จักรเพชร (2544 : 15 - 16) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรม หรือความมีวินัยในตนเองของเพค และฮาวิกเฮอร์ส ว่าเชื่อว่าการควบคุมของอีโก้ (Ego control) และการควบคุมของซูเปอร์อีโก้ (Super Ego control) ร่วมกันช่วยให้เกิดความต้องการแสดงพฤติกรรมเพื่อผู้อื่นได้อย่างสมเหตุสมผลหลังควบคุมอีโก้และซูเปอร์อีโก้ของแต่ละบุคคลไม่เท่ากันเนื่องจากได้รับความรู้จากจริยศึกษาที่ทำให้บุคคลรู้ผลการกระทำของตนนั้นไม่เท่ากัน ซึ่งจะส่งผลไปสู่ความมีวินัยในตนเอง หรือการควบคุมของอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ในระดับที่ต่างกัน กล่าวโดยสรุปคือ จำเป็นต้องใช้ความรู้ทางจริยธรรมมาช่วยในการสร้างพลังควบคุมอีโก้ และซูเปอร์อีโก้ให้ได้ในระดับที่เหมาะสมซึ่งจะเริ่มในเด็กเป็นต้น มาจนกระทั่งสามารถพัฒนาเป็นผู้ใหญ่ที่มีภาวะจิตที่สมบูรณ์นั้นคือมีการควบคุมตนเองหรือมีวินัยในตนเองอย่างเหมาะสม

ทฤษฎีที่กล่าวมานี้ทำให้สามารถจำแนกคุณลักษณะของบุคคลออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. พวกปราศจากจริยธรรม (Amoral Person) เป็นบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้ และซูปเปอร์อีโก้้น้อยมาก บุคคลเหล่านี้จะยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง บุคคลเหล่านี้ถูกควบคุมโดยความเห็นแก่ตัวของตนเอง เป็นผู้ที่ขาดความมีวินัยในตนเองหรือมีน้อยมาก

2. พวกเอาแต่ได้ (Expedient Person) หมายถึงบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้้น้อย แต่มีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้มากขึ้นในระดับปานกลางค่อนข้างน้อย บุคคลเหล่านี้ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง และกระทำทุกอย่างเพื่อความพึงพอใจและผลได้ของตนเอง เป็นคนที่ไม่จริงจังต่อผู้อื่นจะยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ที่จะเอื้อประโยชน์ตามต้องการได้ ลักษณะนี้มักจะปรากฏในวัยเด็กตอนต้น

3. พวกคล้อยตาม (Conforming Person) หมายถึงบุคคลที่มีพลังในการควบคุมอีโก้้น้อย เหมือนสองพวกแรก แต่มีพลังควบคุมซูปเปอร์อีโก้ในระดับปานกลางค่อนข้างมาก บุคคลเหล่านี้จะยึดพวกพ้องเป็นหลักและคล้อยตามผู้อื่นโดยไม่ไตร่ตรองตกอยู่ภายใต้การควบคุมของสังคมและกลุ่ม เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองปานกลางแต่ไม่แน่นอน

4. พวกตั้งใจจริงแต่ขาดเหตุผล (Irrational Person) หมายถึง บุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้ในระดับปานกลาง แต่มีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้มากเป็นผู้ที่ยอมรับ กฎระเบียบปฏิบัติของสังคมเข้าไปเป็นลักษณะของตนเอง เป็นผู้ที่ทำตามกฎเกณฑ์และกฎหมายอย่างยึดมั่นศรัทธา เป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองค่อนข้างมากแต่ยังไม่สมบูรณ์ บุคคลเหล่านี้ทำตามกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัดเนื่องจากเห็นว่า เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แม้จะก่อปัญหาให้ผู้อื่นก็ไม่สนใจขาดความยืดหยุ่นบุคคลเหล่านี้จึงจัดเป็นผู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ทางจริยธรรม

5. พวกเห็นแก่ผู้อื่นอย่างมีเหตุผล (Rational Person) หมายถึงบุคคลที่มีพลังควบคุมอีโก้้มาก และมีพลังในการควบคุมซูปเปอร์อีโก้้มากด้วย จนเกิดสมดุลระหว่างการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์สังคมและความสมเหตุสมผลไม่ตกอยู่ในอิทธิพลของกฎเกณฑ์อย่างปราศจากเหตุผลเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองสูงมาก เป็นผู้ที่ตระหนักถึงผลการกระทำของตนเองที่มีต่อผู้อื่น บุคคลประเภทนี้มีไม่มากนัก และนักทฤษฎีทั้งสองเชื่อว่าเป็นบุคลิกลักษณะที่พัฒนาถึงขีดสุดของมนุษย์

เมื่อพิจารณาทฤษฎีการเกิดวินัยในตนเองของแมเรอร์ และทฤษฎีแรงจูงใจทางจริยธรรมของเพคและฮาวิกเฮิร์ส จะเห็นความสอดคล้องกันของทั้งสองทฤษฎี คือ ทฤษฎีของแมเรอร์แสดงให้เห็นว่าการวางพื้นฐานให้เกิดวินัยในตนเองเริ่มมาจากการเลี้ยงดูตั้งแต่แรกจนเกิดความผูกพัน และเกิดความพึงพอใจที่จะปฏิบัติตามคำอบรมสั่งสอนของผู้เลี้ยงดูหรือเลียนแบบ เด็กจะเกิดการเรียนรู้และพัฒนาจนกลายเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเอง ส่วนทฤษฎีของเพคและฮาวิกเฮิร์สนั้นแสดงให้เห็นว่า เมื่อเด็กเติบโตมาแล้วได้รับประสบการณ์และความรู้ทางจริยธรรมจากสังคม และรับเข้าไปในตนเองจนกลายเป็นพลังในการควบคุมตนเองหรือเกิดเป็นความมีวินัยในตนเองจึงสามารถ สรุปได้ว่า การเกิด ความมีวินัยในตนเองนั้น เกิดขึ้นได้ตั้งแต่เป็นทารก และการเรียนรู้จากตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และ

สังคม ประสบการณ์เหล่านี้จะพัฒนาในเกิดการควบคุมตนเอง หรือความมีวินัยในตนเองของการแสดงออกทางด้านอารมณ์และพฤติกรรมอย่างเหมาะสม มีเหตุผลเป็นผู้มีจิตที่สมบูรณ์

ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติ

สุรชาติ สังข์รุ่ง (2539 : 60 – 63) กล่าวถึง ทฤษฎีการสร้างวินัยและจริยธรรมแบบสามมิติว่า มีแนวคิด คือ การสร้างวินัยเป็นกระบวนการที่ต้องมีเป้าหมายแน่นอนและต้องดำเนินการต่อเนื่อง 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างศรัทธา หมายถึงจะให้คนมีวินัยในเรื่องใดก็ต้องสร้างศรัทธาเสียก่อน โดยใช้เทคนิคแนวคิดของกระบวนการทำค่านิยมให้กระจ่าง (Value clarification) หรือ V.C. ซึ่งเป็นการตรวจสอบของบุคคลว่าสิ่งที่เขาเห็นมีคุณค่าสำหรับเขาหรือไม่ การจะทำให้คนเห็นคุณค่าในเรื่องใดนั้นขึ้นอยู่กับเขาได้เลือกสรรจนได้เห็นคุณค่าในสิ่งที่เขาพบเห็นด้วยตัวเขาเองแล้วแสดงออกเป็นพฤติกรรม

ขั้นที่ 2 การสร้างพฤติกรรมแบบอย่าง หลังจากเกิดศรัทธาแล้วใช้อิทธิพลกลุ่มช่วยกำหนดพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง (Modeling) ให้ปฏิบัติ และกลุ่มจะทำหน้าที่ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มอีกด้วย เทคนิคการสร้างพฤติกรรมแบบอย่างนี้เป็นแนวคิดของการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning) หรือ S.L. ซึ่งถือว่าพฤติกรรมของคนเป็นผลจากการลอกเลียนแบบพฤติกรรมในสังคม

ขั้นที่ 3 การปฏิบัติเป็นนิสัยแนวคิดของการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) หรือ B.M. เชื่อว่า พฤติกรรมของคนเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองถ้าพฤติกรรมใดทำแล้วให้ผลน่าพอใจ หรือได้รับการเสริมแรง เช่น ยกย่อง สนใจ ชมเชย ฯลฯ ก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมนั้นอีกในสภาพแวดล้อมเดิม ในทางตรงข้ามหากแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วได้ผลตอบแทนไม่น่าพอใจหรือได้รับการลงโทษ เช่น ไม่ได้รับความสนใจมีแต่ความเฉยเมย ถูกตำหนิ ก็มีแนวโน้มที่จะไม่แสดงพฤติกรรมนั้นอีกภายใต้สิ่งเร้าเดิม

ทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนาการวินัยในตนเองทั้งสามทฤษฎี อธิบายการเกิดการพัฒนาวินัยในตนเองของคนตั้งแต่แรกเกิด วัยทารก วัยเด็ก พัฒนาจนกระทั่งค่อนข้างคงที่ในวัยรุ่น หรือวัยผู้ใหญ่ตอนต้น และสามารถพัฒนาส่งเสริมได้อีกโดยใช้วิธีการต่าง ๆ

ทฤษฎีควบคุม (Control theory)

เกียสเซอร์ (สุรพงษ์ ชูเดช. 2542 : 16 อ้างอิงจาก Day. 1994 : 18 – 19) ได้กล่าวถึง ทฤษฎีควบคุม ว่าเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่ทำให้แนวคิดในการฝึกวินัย ทฤษฎีนี้ก่อตั้งขึ้นบนพื้นฐานของโปรแกรมการฝึกวินัยที่ประสบความสำเร็จตามความคิดของกลาสเซอร์ เด็กไม่สามารถถูกควบคุมโดยผู้ใหญ่ได้ การบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการทำจะไม่เกิดประโยชน์อะไรเลย เพราะเขาจะไม่เห็นความสำคัญในสิ่งที่เขาถูกบังคับให้ทำ วิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดความรู้สึกคับข้องใจและความเบื่อหน่ายจากการถูก

บังคับคือ การทำให้เขาเรียนรู้งานตรงกับความต้องการของเขา ซึ่งสามารถทำได้โดยประเมินความสนใจของเขาแล้วกำหนดให้ทำงานที่ตรงกับความสนใจ ฝึกให้เขารู้จักการวางแผนการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมในชั้นเรียนหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในโลกภายนอก

อีกวิธีหนึ่งที่จะบรรเทาความรู้สึกดังกล่าวคือ การให้อำนาจเขาที่จะกำหนดการกระทำและรับผิดชอบต่อการกระทำของเขา มากกว่าที่จะใช้อำนาจบังคับให้เขาต้องทำลักษณะของครูที่ใช้อำนาจมากในการบังคับเด็ก กลาสเซอร์เรียกลักษณะนี้ว่า ผู้จัดการที่เป็นเจ้านาย (Boss manager) ส่วนลักษณะของครูที่ใช้อำนาจน้อยในการบังคับเด็กกลาสเซอร์เรียกลักษณะนี้ว่า ผู้จัดการแบบผู้นำ (Lead manager) การฝึกวินัยตามทฤษฎีนี้ครูควรจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนทั้ง 5 คือ

1. พัฒนากิจกรรมของโรงเรียนให้สอดคล้องเหมาะสมกับความสนใจของเด็ก
2. แสดงให้เด็กเห็นถึงความคาดหวัง
3. ถามเด็กว่าลองพิจารณาดูซิว่างานที่เราทำนั้น เราได้ทำอย่างดีที่สุดหรือไม่
4. ในช่วงแรกคอยเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำ
5. เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นต้องร่วมกับเด็กในการแก้ปัญหา เพื่อให้การทำกิจกรรมนั้นดำเนินต่อไปได้

ทฤษฎีควบคุมเป็นทฤษฎีที่ยืนอยู่บนพื้นฐานข้อตกลงที่ว่า มนุษย์เรานั้นพยายามที่จะควบคุมพฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของตนเอง เพื่อที่จะได้รับความพึงพอใจ ครูต้องพยายามเข้าใจความต้องการของเด็กแต่ละคน เพื่อที่จะได้ให้คำแนะนำเด็กในแนวทางซึ่งจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมในการควบคุมตนเองได้มากขึ้น

ทฤษฎีเพคและฮาวิกเชิร์ส และทฤษฎีของกลาสเซอร์แสดงให้เห็นว่าคนที่มีความวินัยในตนเองสูงเป็นคนที่มีการพัฒนาของอีโก้และซูเปอร์อีโก้สูงทั้งสองด้าน กล่าวคือ นอกจากพ่อแม่ ผู้อบรมเลี้ยงดูและครูอาจารย์จะให้คำแนะนำอบรมสั่งสอนให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตนในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมแล้ว ยังจะต้องอธิบายเหตุผลให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจถึงเหตุผลของการที่ต้องประพฤติปฏิบัติตนดังกล่าวได้ว่าจะทำให้เกิดผลดีอย่างไร และถ้าไม่ปฏิบัติจะเกิดผลเสียอย่างไร และส่งเสริมให้เด็กเป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิดและการใช้เหตุผลอย่างเหมาะสมอยู่เสมอ นอกจากนั้นไม่ควรใช้อำนาจบังคับให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กไม่ต้องการ ควรคำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของเด็ก ถ้าเป็นไปได้ควรส่งเสริมให้เด็กทำในสิ่งที่เด็กต้องการหรือถ้าจะต้องกำหนดให้เด็กทำอะไร ก็ควรกำหนดให้ทำในสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก โดยฝึกให้เด็กได้กำหนดการทำกิจกรรมของตนเอง กำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของตนเองและรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ครูและผู้ปกครองควรทำหน้าที่อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำเมื่อเด็กต้องการหรือเมื่อเกิดปัญหาขึ้น ต้องร่วมกับเด็กในการ

แก้ปัญหา การส่งเสริมและปฏิบัติต่อเด็กในลักษณะนี้ จึงจะทำให้เด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์

การพัฒนาวินัยในตนเอง จึงไม่ใช่เพียงการฝึกหัดระเบียบวินัย ซึ่งเป็นเรื่องที่เน้นพฤติกรรมเท่านั้น แต่จะต้องคำนึงถึงความรู้สึกและความต้องการของผู้ถูกฝึกว่ารู้สึกคับข้องใจหรือถูกบีบคั้นหรือไม่ ถ้าเด็กมีความรู้สึกดังกล่าวนั้นจะต้องรีบแก้ไข เพราะมิฉะนั้นเด็กจะไม่เห็นคุณค่าและความสำคัญของสิ่งที่ฝึก นอกจากนั้นจะต้องพัฒนาความสามารถในการใช้เหตุผลจนสามารถที่จะรู้และเข้าใจถึงเหตุผล ทั้งผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนอย่างถ่องแท้ ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวเป็นองค์ประกอบด้านปัญญา เด็กก็จะเติบโตเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองอย่างสมบูรณ์ได้ (อิติมา จักรเพชร. 2544 : 18 – 19)

2.8 คุณลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้หลากหลาย ดังนี้คือ

ลัดดาวรรณ ณ ระนอง (2525 : 6) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้มีวินัยในตนเองไว้ ดังนี้

1. มีความเชื่ออำนาจภายในตนเอง
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีความรับผิดชอบ
4. ตรงต่อเวลา
5. เคารพต่อระเบียบ กฎเกณฑ์ทั้งต่อหน้าและลับหลังผู้อื่น
6. มีความซื่อสัตย์ สุจริต
7. รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
8. รู้จักเสียสละ
9. มีความอดทน
10. มีความตั้งใจเพียรพยายาม
11. ยอมรับผลการกระทำของตน

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 56 – 69) กล่าวถึง ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองว่ามีคุณลักษณะดังนี้

1. มีความสามารถควบคุมอารมณ์
2. มีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ของสังคม
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความรับผิดชอบสูง
5. มีความสามารถในการระลอบความต้องการ

6. สามารถคาดหวังผลกรรมที่จะเกิดขึ้นภายหลัง

7. มีการตั้งเป้าหมายเพื่ออนาคต

ช. ชนบท (2530 : 49) กล่าวถึงบุคคลที่มีวินัยในตนเองมีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. ความซื่อสัตย์ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น

2. ความตรงต่อเวลาทั้งที่เกี่ยวกับหน้าที่ที่ต้องการกระทำและตรงต่อหน่วยงาน
ส่วนรวม

3. ความอดทนอดกลั้น ทั้งที่เกี่ยวกับตนเองและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

4. ความเสียสละเพื่อส่วนรวม ทั้งด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์ และกำลังสติปัญญา

5. ความรับผิดชอบ ทั้งที่เป็นงานส่วนตัวและงานส่วนรวมที่ได้กำหนดไว้ในระเบียบ

กัลยา สุวรรณรอด (2537 : 9) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีวินัยในตนเองดังนี้

1. มีความรับผิดชอบ

2. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

3. ควบคุมตนเองอดทน

4. ไม่วิตกกังวล

5. ไม่ความตั้งใจจริง

6. มีเหตุผล

7. ซื่อสัตย์

8. ตรงต่อเวลา

9. มีความเป็นผู้นำ

สายพิน ประสูวรรณ์ (2538 : 8 – 9) ได้สรุปว่าผู้ที่มีวินัยในตนเองควรมีลักษณะและพฤติกรรมประกอบไปด้วย

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง ✓

2. มีความเป็นผู้นำ

3. มีความรับผิดชอบ ✓

4. มีความตรงต่อเวลา

5. เคารพในสิทธิของผู้อื่น

6. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม

7. มีลักษณะมุ่งอนาคต

8. มีความซื่อสัตย์

9. การควบคุมตนเองขยันหมั่นเพียร ✓

10. รู้จักเสียสละและมีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 17 – 18) ได้มีการวิเคราะห์พฤติกรรมที่บ่งชี้ว่ามีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. การควบคุมตนเองทั้งกาย วาจา และใจ
2. การยอมรับทั้งผลการกระทำของตนเอง
3. การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
4. การตรงต่อเวลา
5. ความมีเหตุผล
6. การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นตามกฎเกณฑ์ของสังคม
7. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน

วสัน ปุณผล (2542 : 13) ได้สรุปคุณลักษณะของบุคคลที่มีวินัยในตนเอง ดังนี้

1. การตรงต่อเวลา
2. ความซื่อสัตย์
3. ความรับผิดชอบ
4. ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของโรงเรียนหรือสังคม
5. การเคารพสิทธิของผู้อื่น
6. การยอมรับการกระทำของตนเอง

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546 : 24) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเองไว้ดังนี้คือ

1. การควบคุมตนเอง
2. ความรับผิดชอบ
3. การตรงต่อเวลา

จากการศึกษาคุณลักษณะของผู้ที่มีวินัยในตนเอง ที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องไปในพฤติกรรมที่มีทิศทางเดียวกัน คือ เป็นผู้ที่สามารถควบคุมอารมณ์และพฤติกรรมตนเองให้เป็นไปตามความถูกต้องและเหมาะสม ตามที่มุ่งหวังไว้ได้ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กปฐมวัยที่มีวินัยในตนเอง ประกอบไปด้วยคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีความอดทน ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้
2. มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อตกลงของกลุ่ม ได้แก่ เก็บสิ่งของเข้าที่ เก็บของเล่นหลังจากเลิกเล่น รักษาความสะอาดของห้องเรียน ทั้งขยะในถังขยะ

2.9 การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง

ช. ชนบท (2530 : 50) ได้กล่าวว่า การสอนให้นักเรียนเกิดวินัยในตนเองนั้น เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลาและความมั่นใจ นอกจากจะสอนโดยความรู้ความเข้าใจ และการลงมือให้ปฏิบัติแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือครูผู้สอนต้องเป็นคนมีวินัยในตนเองเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียนเลียนแบบไปใช้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537 : 12) ได้แนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาความมีวินัยในตนเองไว้ดังนี้

1. สร้างบรรยากาศที่มีการผ่อนคลาย
2. ให้โอกาสเด็กริเริ่มทำกิจกรรมอย่างอิสระ
3. สนับสนุนให้เด็กมีโอกาสคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
4. เปิดโอกาสให้เด็กช่วยกันสร้างข้อตกลง
5. แสดงความชื่นชมเมื่อเด็กปฏิบัติตามข้อตกลง ให้กำลังใจ และช่วยเด็กที่ยังไม่สามารถปฏิบัติตามข้อตกลง
6. ทบทวนสิ่งที่เด็กได้กระทำ โดยการถามหรือชมเชย

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2545 : 64 – 65) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกวินัยนั้นเป็นสิ่งจำเป็น เพราะวินัยมิได้หมายถึงการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระเบียบ ความเข้มงวดของการอยู่ร่วมกัน แต่วินัยหมายถึงการอยู่ร่วมกันอย่างสุขสบายด้วยความเข้าใจมารยาทและเหตุผลอันดี เด็กจำเป็นต้องปลูกฝังความมีวินัยเนื่องจากการสร้างวินัยไม่ใช่การลงโทษ แต่การสร้างวินัยเกิดจากการสั่งสอนอย่างมีเหตุผล การเป็นตัวอย่างที่ดี ให้โอกาสเด็กปฏิบัติด้วยความสุข การสร้างวินัยที่ดีต้องเริ่มมาตั้งแต่แรกเกิด ด้วยการสนองตอบให้เด็กรู้สึกได้ในความรักจากพ่อแม่ ต่อมาเมื่อเด็กเริ่มโต การกำหนดวินัยในครอบครัว กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จะให้เด็กทำต้องสอดคล้องกับอายุ อารมณ์และวุฒิภาวะของเด็ก แล้วเลือกพฤติกรรมที่ควรพัฒนาเด็ก ซึ่งในเด็กเล็กได้แก่ ความมีระเบียบ การช่วยเหลือเพื่อน การเล่นเกมมีกติกา การเป็นสมาชิกของสังคมที่ดี สิ่งสำคัญในการฝึกวินัยเด็กนอกจากความรักและเหตุผลแล้ว สิ่งที่สำคัญ คือการสอนให้เด็กรู้ขอบเขตของความประพฤติ ด้วยความตระหนักว่าอิสรภาพที่แท้จริงคืออิสรภาพที่มีขอบเขต ไม่ใช่การทำอะไรตามใจ ทุกคนต้องมีขอบเขตเพื่อการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่ดี

สำหรับหลักของการสร้างวินัยให้กับเด็คนั้น มีดังต่อไปนี้

1. มีเจตคติที่ดีกับเด็ก การสอนวินัยต้องค่อยเป็นค่อยไป ใส่ใจและพยายามในการสร้างด้วยการใช้สัมพันธภาพที่ดีกับเด็ก ให้คำแนะนำชี้แจงถึงการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้อง ฝึกเด็กให้รู้จักการบังคับตนเองอย่างมีเหตุผล ให้กำลังใจเมื่อเด็กทำถูกต้องและชมเชย ใช้วิธีการชักจูงใจให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติมากกว่าการบังคับ โดยคำนึงถึงความรู้สึกจิตใจของเด็ก และความสามารถของเด็กในการ

พัฒนาตามระดับอายุ การสอนวินัยเด็กด้วยความรัก และให้สิ่งที่ดีที่สุดในกับเด็ก จะช่วยให้เด็กมีความรู้สึกที่ดีกับการมีวินัย

2. ให้อิสระแก่เด็กในการมีความคิดเป็นของตนเอง ด้วยการให้คำแนะนำปรึกษาเมื่อเด็กเล่นกับเพื่อน หรือมีปัญหาในการเล่น เด็กควรต้องรู้ว่าทำไมต้องมีวินัย พฤติกรรมที่ยอมรับได้และพฤติกรรมใดที่ผิดเมื่อผิดแล้วต้องแก้ไข เพราะหากเกิดซ้ำแล้วไปแก้ไขจะทำให้เด็กคับข้องใจ

3. สร้างให้เด็กมีความรับผิดชอบหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ด้วยการติดตามให้ข้อมูลป้อนกลับ ชี้แนะ ไม่ติหรือว่ากล่าวเด็กให้เสียใจ ไม่เปรียบเทียบเด็กกับผู้อื่นให้เด็กรู้สึกเป็นปมด้อย แต่ประเมินให้เด็กได้เห็นถึงการพัฒนาพฤติกรรมของตนและข้อควรต้องแก้ไข

4. ให้การยกย่องชมเชยในทันทีที่เด็กกระทำหรือปฏิบัติดี อย่าพูดสิ่งที่ไกลเด็กไม่เข้าใจ เช่น ทำดีไปเถอะโตขึ้นแล้วจะดีเอง เด็กไม่ทราบหรือคำยากเด็กจะไม่เข้าใจ เช่น คนดีเป็นคนเก่ง เป็นต้น ในขณะที่ฝึกเด็ก เด็กอาจจะดื้อรั้นบ้าง เอาแต่ใจตนเองบ้าง ต้องให้อภัยอย่าเอาแต่ใจ

5. การฝึกวินัยต้องทำสม่ำเสมอ เราไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กได้ทันทีทันใด ต้องฝึกซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เด็กซึมซับเป็นนิสัย เมื่อผิดต้องลงโทษทันทีเพื่อแก้ไขให้ถูกต้อง ถ้าเด็กทำดีต้องชมเชย (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2542 : 80 – 81)

สรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเองสามารถส่งเสริมและพัฒนาได้โดยเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก เราจึงควรเริ่มพัฒนาความมีวินัยในตนเองตั้งแต่ปฐมวัย และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนสามารถปลูกฝังและพัฒนาได้โดยครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการฝึก การฝึกต้องอยู่บนรากฐานของเหตุผลและการให้ความรักความเอาใจใส่ และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย โดยฝึกแบบค่อยเป็นค่อยไป และสม่ำเสมอ จนเกิดเป็นนิสัย มีการให้กำลังใจ หรือชมเชย เมื่อเด็กประพฤติปฏิบัติดี

2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเอง

งานวิจัยในประเทศ มีผู้วิจัยเกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองหลายท่าน ดังนี้

โรจนา ศุขะพันธ์ (2530 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเปรียบเทียบวินัยในตนเองของนักศึกษามหาบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร ที่มีเพศและการศึกษาในระดับชั้นปีที่แตกต่างกัน ตลอดจนหาความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามหาบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานครโดยจำแนกตามเพศ และระดับชั้นการศึกษา พบว่า

1. นักศึกษาชายและหญิงมีวินัยในตนเองต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักศึกษาชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 3 มีวินัยในตนเองไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชายและหญิงทั้งชั้นปีที่ 1 และ 3 พบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งชั้นปีที่ 1 และ 3 พบว่าวินัยในตนเองมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมยศ พุทธิมนต์ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนของครูสังคัมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา โดยจำแนกตามเพศ แผนการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่เลือกเรียนแผนการเรียนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาและสร้างเสริมระเบียบวินัยในตนเองของครูสังคัมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ชิดกมล สังข์ทอง (2535 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น เพื่อเลือกตัวทำนายในการพัฒนาตนเองของวัยรุ่น โดยใช้กลุ่มตัวอย่างวัยรุ่น และบิดามารดา จำนวนกลุ่มละ 120 คน แบ่งการเลี้ยงดูเป็น 3 ประเภท ผลการวิจัยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยสามารถทำนายความมีวินัยในตนเองได้ดีกว่าการเลี้ยงดูแบบอื่น ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นราพร ทับถม (2538 : 47 – 50) ได้ศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมเน้นสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิง อายุ 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาชั้นก่อนวัยเรียน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา จำนวน 92 คน ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม โดยเด็กร่วมกันสร้างกฎเกณฑ์และครูสร้างกฎเกณฑ์มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 40 – 44) ได้ศึกษาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนกลับบ้าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิง อายุ 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนหน้าวัดพระลาน ปีการศึกษา 2538 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนกลับบ้านมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนกลับบ้านมีค่าคะแนนเฉลี่ย 47.86 และกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 38.40

วสัน ปูนผล (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2541 ของโรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้น หลังจากได้รับการฝึกอบรมด้วยชุดฝึกอบรมความมีวินัยในตนเอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อิติมา จักรเพชร (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบผลของการใช้ชุดการแนะแนวและการให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นหลังจากใช้ชุดการแนะแนว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนมีวินัยในตนเองสูงขึ้นหลังจากได้รับข้อเสนอแนะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการแนะแนว กับนักเรียนที่ได้รับการให้ข้อเสนอแนะมีวินัยในตนเองสูงขึ้นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมเล่นิทานประกอบละครสร้างสรรค์ ก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์

งานวิจัยในต่างประเทศ

มุสเสน (จิตรา ชนะกุล. 2539 : 23 ; อ้างอิงจาก Mussen. 1969 : 335 – 341, 513 – 514) ศึกษาพบว่า การฝึกวินัยให้แก่เด็กโดยใช้เหตุผลและให้ความรัก เป็นการฝึกวินัยที่ให้ผลดีที่สุดและช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสมองของเด็ก เพราะช่วยให้เด็กเข้าใจเหตุผลหรือมาตรฐานสังคมที่พ่อแม่ต้องการ วิธีนี้จะช่วยให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงขึ้น ซึ่งมุสเสนให้ข้อคิดว่า การฝึกวินัยและส่งเสริมพัฒนาการของความรู้สึกรับผิดชอบโดยการให้ความรักนั้น ควรใช้จนกว่าเด็กจะเลิกกระทำพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา เพราะเป็นการกระตุ้นให้เด็กยอมรับอย่างแท้จริง

ฮอฟแมน (จินดา น้ำเจริญ. 2540 : 12 ; อ้างอิงจาก Hoffman. 1970 : 286) ได้ศึกษาวินัย 3 วิธีได้แก่ การให้เหตุผล การปล่อยปละละเลย การรวมอำนาจ ผลการศึกษาพบว่า บิดามารดาที่ฝึกวินัยโดยวิธีการให้เหตุผล จะทำให้เด็กมีวินัยในตนเองสูงกว่าเด็กที่ได้รับการฝึกวินัยโดยบิดามารดาปล่อยปละละเลยหรือรวมอำนาจ

อายลอน และโรเบิร์ตส์ (Ayllon and Roberts. 1974 : 71 – 76) ได้ศึกษาวิธีการลดปัญหาระเบียบวินัยในชั้นเรียนและให้แสดงพฤติกรรมสนใจเรียนมากขึ้น โดยการเสริมแรงพฤติกรรมที่อยู่ใน

ระเบียบวินัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน เกรด 5 ที่มีพฤติกรรมไม่มีระเบียบวินัยในชั้นเรียนโดยการก่อกรวนชั้นเรียนและเพิ่มพฤติกรรมการอ่านด้วย

นอแมนน์ (ธิติมา จักรเพชร. 2544 : 31 ; อ้างอิงจาก Nauman. 1983 : 354 -A) ได้วิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของระเบียบในโรงเรียนมัธยมที่มีต่อบรรยากาศในโรงเรียน ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. วิธีการใช้ระเบียบวินัยไม่ใช่เป็นข้อกำหนดบรรยากาศของโรงเรียน
2. บุคลิกภาพและความแตกต่างในวิธีการของผู้รักษาวินัยเป็นตัวกำหนดแบบอย่างที่ดีของระเบียบวินัย และบรรยากาศในโรงเรียน

มิลเลอร์ (สมจิตต์ สุวรรณวงษ์. 2542 : 46 ; อ้างอิงจาก Miller. 1984. *Young Children*. p. 15 -16) ได้ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างการลงโทษกับการฝึกวินัย พบว่าลักษณะของการปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล สิ่งแวดล้อม กิจกรรมประจำวัน และความคาดหวังส่วนบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมเด็ก และเสนอแนะว่าเทคนิคที่ใช้ทักษะการแก้ปัญหาช่วยให้เด็กเกิดวินัยในตนเอง

จากเอกสารและการวิจัยที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การพัฒนาส่งเสริมและปลูกฝังความมีวินัยในตนเองให้แก่เด็กนั้นควรเป็นวินัยที่เกิดจากการเรียนรู้ เกิดจากความรู้ ความเข้าใจมิใช่เกิดจากการบังคับ และสามารถจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เด็กได้เรียนรู้วินัยโดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมกลุ่ม ตัวแบบ กรณีตัวอย่าง การเล่านิทาน การเล่นเกม การเกิดวินัยในตนเองเป็นสิ่งสำคัญที่ควรฝึกให้เกิดขึ้นเพราะเป็นผลดีต่อตัวเด็ก

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคู่มือ

3.1 ความหมายของคู่มือ

คำว่า “คู่มือ” ได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลากหลาย ดังนี้

ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์ (2534 : 77) ได้ให้ความหมายของคู่มือ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่จัดทำขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ครูใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

มานิต มานิตเจริญ (2537 : 222) กล่าวว่า คู่มือ หมายถึง ตำราเรียนประจำตัวที่ทำให้เข้าใจในการปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

มงคล ชื่นชม (2545 : 53) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า หมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้คู่มือได้ศึกษาความเข้าใจในแนวทางการปฏิบัติตาม ในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้สามารถกระทำในสิ่งนั้น ๆ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมาตรฐานใกล้เคียงกันมากที่สุด

สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ (2546 : 5) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งแก่ผู้ใช้ โดยมุ่งหวังให้ผู้ใช้สามารถดำเนินการในเรื่องนั้นด้วยตนเองได้

นิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย (2547 : 28) ได้ให้ความหมายของคู่มือว่า คู่มือ หมายถึง หนังสือหรือเอกสารที่ใช้เป็นแนวปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ใช้สามารถดำเนินงานในเรื่องนั้นด้วยตนเอง ได้อย่างถูกต้อง

จากความหมายที่ได้กล่าวมาทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า คู่มือ หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งอยู่ในรูปของเอกสาร หรือหนังสือ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ที่นำไปใช้สามารถจะปฏิบัติตามให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งเป้าไว้ในเอกสารหรือหนังสือนั้นได้โดยตนเอง

3.2 ความหมายของคู่มือพัฒนา

จากความหมายของ คำว่า "คู่มือ" ที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า "คู่มือพัฒนา" หมายถึง แนวทางในการปฏิบัติงานซึ่งอยู่ในรูปเอกสาร หรือหนังสือ ที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ที่นำไปใช้สามารถจะปฏิบัติตามให้สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ตั้งเป้าไว้ในเอกสารหรือหนังสือนั้นได้โดยตนเอง

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมาย "คู่มือพัฒนา" ไว้ว่าเป็นเอกสารซึ่งประกอบไปด้วย

1. วัตถุประสงค์ของการพัฒนา
2. แนวทางในการจัดกิจกรรม
  - 2.1 เทคนิคที่ใช้
  - 2.2 ขั้นตอน
3. ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม
  - 3.1 ข้อควรปฏิบัติของครู
  - 3.2 ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน
4. การประเมินผล
5. ตารางสรุปการพัฒนา

3.3 เทคนิคต่างๆ ที่ใช้ในคู่มือพัฒนา

เทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ได้มีผู้ศึกษาให้ความหมาย และอธิบายขั้นตอนไว้ดังนี้

1. การเล่านิทาน

เกริก ยุ้นพันธ์ (2539 : 16) ได้ให้ความหมายของนิทานว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบทอดต่อ ๆ กันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีเนื้อหาที่เล่าเป็นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม คุณงามความดี เพื่อปลูกจิตสำนึกของคนให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความดี และเป็นตัวอย่างแก่สังคม

กุลยา ตันติผลาชีวะ (2541 : 16 – 17) กล่าวถึงการเล่านิทานมีขั้นตอนการดำเนินการเป็นลำดับแต่ละขั้นตอนของการเล่า ต้องมีการจัดเตรียมให้เหมาะสม จึงจะทำให้การเล่านิทานมี

ความหมาย ประทับใจผู้ฟังแม้ว่านิทานจะเป็นสิ่งที่เด็กชอบ และพร้อมที่จะฟังอยู่เสมอก็ตาม นิทานทุกเรื่อง กับการเล่าทุกครั้งไม่สามารถตรึงให้เด็กอยู่กับที่ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ เว้นแต่กระบวนการการเล่านั้นจะมีขั้นตอนการเตรียมการ ที่นอกจากจะทำให้ให้นิทานดำเนินไปสู่จุดประสงค์ของผู้เล่าที่ต้องการแล้ว ต้องทำให้เด็กเพลิดเพลินกับการฟังนิทานด้วย ในการเตรียมการเพื่อการเล่านิทาน ถ้าครูเป็นผู้เล่าควรจัดเตรียมเนื้อหาในนิทานก่อน ถ้าเป็นนิทานที่มาจากในหนังสือนิทาน ครูต้องอ่านให้เข้าใจ จำเนื้อเรื่องให้ได้ เมื่อนำไปเล่าประกอบภาพในหนังสือจะได้พูดความต่อเนื่องเป็นเรื่องราว มีหยุดพัก ถามตอบจะทำให้เข้าใจง่ายไม่ลืม

การเตรียมเด็กสำหรับฟังนิทาน ที่นั่งของเด็กกับครูต้องใกล้ชิดกัน ครูอาจนั่งสูงกว่าเด็กเล็กน้อยเพื่อให้สามารถแสดงภาพในหนังสือ หรือภาพอื่น ๆ บนดักในระดัปลายตาเด็ก ขณะเล่าควรจัดเด็กเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ถ้าเป็นกลุ่มใหญ่ให้นั่งล้อมวงครู แล้วครูเริ่มกิจกรรมเตรียมเด็กด้วยการให้เด็กร้องเพลง ดูภาพ หรือกล่าวคำจูงใจเพื่อให้เด็กมีอารมณ์พร้อมที่จะฟัง เมื่อพร้อมแล้วจึงเริ่มต้นด้วยการเล่านิทาน หากมีจุดประสงค์ของการฟังต้องบอกเด็กด้วย

การดำเนินเรื่อง อาจเป็นการนำเสนอด้วยภาษาพูดอย่างเดียวหรือใช้ภาษาท่าทาง หรือใช้สื่อประกอบต่างๆ ทั้งแถบบันทึกเสียงและภาพประกอบ ผู้เล่าต้องใช้ภาษาที่เด็กเข้าใจง่าย ถูกหลักไวยากรณ์ บทสนทนาอาจใช้ภาษาถิ่น หรือใช้คำคั่นที่เด็กเคยชินจะช่วยให้การเล่ามีประสิทธิภาพและมีความหมายตรงกับจุดประสงค์ของผู้เล่ามากขึ้น

การสรุปเรื่อง ขั้นตอนสุดท้ายของการเล่านิทานทุกครั้ง ควรมีการสรุปเรื่องด้วยคำถามเกี่ยวกับประเด็นสาระสำคัญของเรื่อง ลักษณะของตัวแสดงในเรื่อง ความรู้และคำสอนที่ได้จากเรื่อง เพื่อให้เด็กได้คิดทบทวน และเก็บข้อความรู้จากนิทานเป็นการย้ำเตือน ทำให้เด็กจดจำเรื่องราวได้ดี

2. กิจกรรมกลุ่ม

ทิตนา แชมมณี (2522 : 11) ได้ให้ความหมายของกิจกรรมกลุ่มไว้ว่า หมายถึง วิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มคนและกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยพยายามศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ที่จะนำไปใช้ในการปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของคน

และ เยาวพา เดชะคุปต์ (2517 : 163 – 166) แบ่งลำดับขั้นตอนการใช้กิจกรรมกลุ่มเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. ระยะการมีส่วนร่วม (Participation or Involvement stage) ระยะนี้ผู้เรียนจะเข้ามามีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ หรือคิดค้นแสวงหาสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากผู้เรียนโดยตรง ผู้ที่มีส่วนร่วมมากก็จะได้รับผลการเรียนรู้มากขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย (Physical Involment) คือการเรียนรู้ที่ผู้เรียนลงมือปฏิบัติหรือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning by Doing) รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการค้นคว้าสืบสวนสิ่งที่ต้องการเรียนรู้นั้นด้วยตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการแสดงออกทางกาย วาจา ในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

1.2 ทางด้านจิตใจ (Ego or Emotional Involment) คือ การที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติกันอย่างแท้จริง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นนี้จะนำไปสู่การรับรู้แนวคิด และการเรียนรู้ทางด้านเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดี และช่วยให้ผู้เรียนสามารถจำเนื้อหาได้นานอีกด้วย

1.3 ทางด้านสติปัญญา (Intellectual or Mental involvement) คือ การเรียนรู้ที่เกิดจากการเห็นจริง มีการค้นพบสิ่งที่ต้องการเรียนรู้ มีการสร้างแนวคิดจากสิ่งที่ได้รับรู้นั้น จะทำให้การเรียนรู้มีความหมายต่อผู้เรียนมากขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิด และเหตุผลในการพิจารณาไตร่ตรองในการทำงาน การตัดสินใจ การวิเคราะห์และสรุปสิ่งที่เรียนรู้นั้นด้วยตนเอง

2. ระเบียบวิเคราะห์ (Analysis Stage) เป็นระยะที่ผู้เรียนจะร่วมกันวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตนทำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้อย่างกว้างขวางประเมินความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม วิธีการ ผลของการเรียนรู้ ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเองดียิ่งขึ้น

3. ระยะสรุปและประยุกต์หลักการ (Generalization and Application Stage) ระยะผู้เรียนรวบรวมแนวคิดที่ตนค้นพบ และแนวคิดที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากคนอื่นแล้วสรุปเป็นหลักการของตนเอง ซึ่งทำได้ 2 ลักษณะคือ

3.1 การประยุกต์เพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพหรือพัฒนาตนเอง (Self Development) ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้งการปรับตัวให้เข้ากับคนอื่น ตลอดจนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal Relation) หรือการมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น

3.2 การประยุกต์เพื่อใช้กับการแก้ปัญหา (Problem – Solving) ต่าง ๆ ในอนาคตเพื่อใช้ในการปรับปรุง ควบคุมธรรมชาติและสังคมให้ดีขึ้นกว่าเดิมตลอดจนช่วยประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ

4. ระยะประเมินผล (Evaluation Stage) ผู้เรียนจะเป็นผู้ประเมินผลทางการเรียนของตนเอง และของกลุ่มจากการอภิปราย ให้ข้อเสนอแนะและติชมร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่ม

3. บทบาทสมมติ

ทิสนา แคมมณี (2522 : 41) ได้กล่าวถึงบทบาทสมมติว่า หมายถึง เครื่องมือและวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่เรียน โดยผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมาให้นักเรียนแสดงออกตามที่ตนคิดว่าควรจะเป็นและถือเอาการแสดงออกทั้งหมดทางความรู้สึก และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้ การ

แสดงบทบาทสมมตินับว่าเป็นวิธีการฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจวิธีหนึ่ง เพราะสถานการณ์และบทบาทสมมติจัดขึ้นมาให้คล้ายคลึงกับสิ่งที่จริงนั้นมักจะมีปัญหาและข้อขัดแย้งต่าง ๆ ผ่ามาด้วยการที่ผู้เรียนได้เลือกที่จะแสดงบทบาทต่าง ๆ โดยไม่ต้องฝึกหรือเตรียมตัวมาก่อนนั้น ผู้แสดงจะต้องแสดงไปตามธรรมชาติ โดยที่ไม่รู้ว่าผู้แสดงคนอื่นจะมีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างไร นับว่าเป็น การช่วยฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาทางแก้ปัญหาตัดสินใจอย่างธรรมชาติ

ขั้นตอนในการแสดงบทบาทสมมติ จะเป็นการใช้บทบาทสมมติ เตรียมบทไว้พร้อม หรือแบบไม่มีบทเตรียมไว้ มีลักษณะคล้ายคลึงกันเป็นขั้นตอนใหญ่ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

1. การแจกแจงและกำหนดขอบเขตของปัญหา ครูต้องวิเคราะห์ แยกแยะสถานการณ์ออกมาให้ได้ว่าจะอะไรคือปัญหาหรือจุดที่ต้องการชี้ให้ผู้เรียนเห็นและเรียน เพื่อความเข้าใจและกำหนดขอบเขตของปัญหาที่จะสอน

2. การกำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมติ เมื่อได้ปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ครูจะต้องกำหนดสถานการณ์สมมติที่ง่าย และชัดเจนขึ้นพร้อมทั้งเขียนบทบาทสมมติที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติที่เขียนขึ้นนี้ ควรสามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบกับปัญหาและข้อขัดแย้ง เพื่อฝึกฝนการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ

ขั้นที่ 2 ขั้นแสดง แบ่งออกเป็น 7 ขั้นตอน

1. การอุ่นเครื่อง หมายถึง การนำผู้เรียนให้ไปสู่เรื่องที่จะศึกษา หรือปูพื้นให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องที่จะเรียน ครูอาจจะเล่าเรื่องราวหรือสถานการณ์สมมติให้ผู้เรียนฟัง

2. การเลือกตัวผู้แสดง อาจจะเป็นไปได้ 2 ลักษณะ คือ อาจจะเลือกตัวผู้แสดงที่มีลักษณะใกล้เคียง และลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะบทบาทที่มอบหมายให้ก็ได้ ในกรณีแรกการแสดงจะช่วยให้กลุ่มเข้าใจปัญหาได้ดี เพราะการแสดงเป็นไปโดยไม่เคอะเขิน ในกรณีหลังการแสดงจะช่วยให้ผู้แสดงและผู้ชมเข้าใจถึงบทบาทของผู้ที่มีลักษณะแตกต่างกันออกไปดังนั้นการเลือกตัวผู้แสดงขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายการแสดงและการสอนเป็นสำคัญ

3. การจัดฉากแสดง เป็นการ จัดฉากแบบสมมติขึ้นมาเพื่อให้การแสดงนั้นดูใกล้เคียงกับความเป็นจริง การจัดฉากอาจแบ่งเป็นลักษณะแบบง่าย ๆ โดยการเลื่อนโต๊ะตัวเดียวไปจนถึงการจัดฉากแบบหรูหรา

4. การเตรียมผู้สังเกตการณ์ ครูควรช่วยให้ผู้เรียนหัดสังเกต และวิเคราะห์เหตุการณ์ การเตรียมผู้ชม หรือผู้สังเกตการณ์เป็นสิ่งจำเป็น ไม่เช่นนั้นการอภิปรายและการวิเคราะห์หลังการแสดงนั้นจะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

5. การเตรียมความพร้อมก่อนการแสดง การที่ผู้เรียนจะแสดงบทบาทสมมติให้เป็นไปอย่างธรรมชาติได้มากน้อยเพียงไรนั้น ขึ้นอยู่กับความพร้อมของผู้แสดง ถ้าผู้แสดงมีความสบายใจ การแสดงจะเป็นไปอย่างธรรมชาติ ดังนั้น ครูจึงควรต้องช่วยจัดความตื่นเต้นประหม่าและความวิตกกังวลของผู้แสดงออกได้ด้วยวิธีต่าง ๆ

6. การแสดง เมื่อผู้แสดงและผู้ชมพร้อมแล้วผู้แสดงก็เริ่มได้ การแสดงนี้ควรให้เป็นไปตามธรรมชาติ ไม่มีการขัดกลางคัน นอกจากนี้กรณีผู้แสดงต้องการความช่วยเหลือ ครูอาจเข้าไปช่วยได้ตามโอกาส

7. การตัดบท เมื่อผู้แสดงได้แสดงเป็นเวลาพอสมควรแล้ว ครูควรตัดบทหรือหยุดการแสดง ไม่ควรปล่อยให้แสดงเยิ่นเย้อไป จะทำให้เสียเวลาและผู้ชมเกิดการเบื่อหน่าย การตัดบททำได้ในกรณีดังนี้

7.1 เมื่อการแสดงนั้นได้ข้อมูลเพียงพอ

7.2 กลุ่มพอจะเดาได้ว่าเรื่องราวเป็นอย่างไร

7.3 ผู้แสดงไม่สามารถแสดงต่อไปได้เพราะเกิดความเข้าใจผิดบางประการ

7.4 การแสดงจบเรื่อง

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์การแสดง

การวิเคราะห์การแสดงจะเป็นไปในรูปแบบใดนั้น มักจะขึ้นกับจุดประสงค์ของการเรียน บางครั้งอาจจะมีการให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึกและเสนอความเป็นมาก่อนแล้วจึงให้ผู้สังเกตการณ์เสนอความคิดเห็น การอภิปรายนี้จะต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมา และเน้นที่เหตุผลของการแสดงออก และพฤติกรรมที่บทแสดงออกมา โดยปกติการอภิปรายจะไม่มุ่งถึงว่าใครแสดงดีหรือไม่มีอย่างไร นอกจากวัตถุประสงค์ของการแสดงคือ การฝึกทักษะการแสดง การเรียนรู้ทั้งหลายจะอยู่ตรงนี้เป็นสำคัญ ครูจะต้องช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้คิดและหาคำตอบโดยอาจใช้วิธีตั้งคำถามช่วย

ขั้นที่ 4 ขั้นแสดงเพิ่มเติม

หลังจากวิเคราะห์และอภิปรายผลการแสดงแล้ว กลุ่มอาจจะเสนอแนะแนวความคิดใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาหรือการตัดสินใจ หรือถ้าหากแสดงครั้งแรก ยังได้ผลไม่เป็นที่พอใจ ครูอาจจะให้มีการแสดงซ้ำหรือเพิ่มเติมก็ได้ เพื่อดูผลอีกครั้งหนึ่ง หากการแสดงใหม่นี้ไม่จำเป็น ครูสามารถข้ามไปขั้นที่ 5 ได้เลย

ขั้นที่ 5 ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสรุป

ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนได้อภิปรายทั่ว ๆ ไปซึ่งโดยมากจะเป็นการเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้อให้กันและกันฟัง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์นี้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวความคิดกว้าง

ขึ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนเห็นว่า สิ่งที่ยูเรียนนั้นเกี่ยวกับความเป็นจริงจะทำให้ผู้เรียนสามารถหาข้อสรุปหรือได้แนวความคิดรวบยอดที่ตนสามารถเข้าใจได้

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เทคนิคเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม ทั้งหมด 3 เทคนิค คือ การเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอน

จากขั้นตอนของเทคนิคที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่กล่าวมาทั้งหมด สามารถสรุปเป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยใช้แบ่งขั้นตอนการใช้เทคนิคต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรมที่ใช้เทคนิคต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละเทคนิคในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมีวินัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป และปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุป และตอบคำถามเกี่ยวกับวินัยตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้คำชมเชยเด็กที่แสดงพฤติกรรมความมีวินัยขณะที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากแบบสอบถามและการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรมการแสดงออกและความรู้สึก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคต่าง ๆ ที่ใช้ในคู่มือ

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศ มีผู้วิจัยเกี่ยวกับเทคนิคต่าง ๆ ไว้หลายท่าน ดังนี้

วาริ นิยมธรรม (2535 :46 – 59) ได้ศึกษาผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 90 คนโดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับแม่แบบจากนิทานชาดกและกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนโดยแผนการสอนของกองวิชาการ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอน พบว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมากกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มที่สอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มที่สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา มากกว่ากลุ่มที่สอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่สอนโดยใช้

นิทานชาดกมีคะแนนเฉลี่ย 10.23 และกลุ่มที่สอนตามแผนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการมีคะแนนเฉลี่ย 9.2 และกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 7.2

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 40 – 44) ได้ศึกษาวิจัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนนอนกลับบ้านให้กับเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนหน้าวัดพระลาน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2538 จำนวน 30 คน ผลปรากฏว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนนอนกลับบ้าน กับเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนนอนกลับบ้านแบบปกติ มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนนอนกลับบ้านมีค่าคะแนนเฉลี่ย 47.86 และกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมก่อนนอนกลับบ้านแบบปกติมีค่าเฉลี่ย 38.40

สุภัค ไหวหากิจ (2543 : 61) ได้ศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิงชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี ปีการศึกษา 2543 โรงเรียนอนุบาลเพชรบูรณ์ จำนวน 30 คน โดยกลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและกลุ่มที่ 2 ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือ ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมมีการรับรู้วินัยในตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเกมแบบร่วมมือ

ลัดดา แซ่ป้ง (2530 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียน จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สาลี จบศรี (2531 : 44 – 46) ได้ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่มีคะแนนความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยต่ำกว่าร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม จำนวน 16 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่ม ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนปกติ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุม

สุวรรณ ตรีขัน (2530 : 42 – 44) ได้ศึกษาผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจไม่ล้มฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีแรงจูงใจไม่ล้มฤทธิ์ต่ำ จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ และกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับการสอนแบบปกติกลุ่มละ 15

คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้นิทานแบบมีโครงเรื่องและแบบปดมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้นิทานแบบมีโครงเรื่องมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์ (2532 : 104 – 107) ได้ศึกษาผลของนิทานที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 30 คน โดยสุ่มเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานแบบมีโครงเรื่องและกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปดกลุ่มละ 15 คน ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานแบบมีโครงเรื่องมีพฤติกรรมการเรียนด้านความสามัคคีสูงขึ้นกว่าเดิม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้นิทานแบบมีโครงเรื่องมีพฤติกรรมการเรียนด้านความสามัคคีสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

งานวิจัยในต่างประเทศ

ดิกสัน จอห์นสัน และซอลส์ (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. 2546 : 38; อ้างอิงจาก Dixon, Johnson & Salts. 1977 : 379) ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กอนุบาลอายุ 3 – 4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 46 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้แสดงบทบาทสมมติประกอบตามเนื้อเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟังพร้อมทั้งพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปสวนสัตว์ ไปซื้อของ กลุ่มที่ 3 เล่านิทานแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ผลพบว่า กลุ่มเด็กที่แสดงบทบาทสมมติประกอบตามเรื่องได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเนื้อเรื่องไปด้วย จะพัฒนาจิตลักษณะต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่เด็กชอบหรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น และเนื้อหาในนิทานถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้เคียงความเป็นจริง เช่น เทพนิยาย แล้วจะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาไกลชีวิตเด็ก

อมอริจิ (Amoriggi. 1981 : 1366A – 1367A) ได้ศึกษาความสามารถในการเล่านิทานของเด็กปฐมวัย โดยผู้วิจัยจะเล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้เด็กเล่าเรื่องย้อนกลับและเล่าเรื่องราวต่อจากผู้วิจัย ทำการทดลองครั้งละ 15 – 20 นาที เป็นเวลา 2 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าเด็กสามารถเล่านิทานได้ถูกต้องโดยการเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และเด็กสามารถนำเอานิทานที่ฟังไปประยุกต์เล่าต่อ

มาร์ตินเนซและแมนูเอล (Martinez and Manuel. 1982 : 3515) ได้ศึกษาผลของกลุ่มฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก (Group Assertives Training) และกลุ่มที่ได้รับการบำบัดทางจิตเพื่อเพิ่มพูนความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem Enhancement Group Therapy) ผลการศึกษาพบว่าทั้งสอง

กลุ่มสามารถเพิ่มพฤติกรรมที่เหมาะสมได้อย่างมีนัยสำคัญ แต่กลุ่มที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกให้ผลมากกว่า นอกจากนี้การฝึกทั้งสองวิธีมีผลต่อการลดระดับความวิตกกังวลการซึมเศร้า และความก้าวร้าวอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองกลุ่ม

ลอนนอตตี (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมติกับการเห็นประโยชน์ของผู้อื่น และมีความเห็นใจต่อผู้อื่น โดยทำการทดลองกับนักเรียนอายุ 6 – 9 ปี พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยบทบาทสมมติมีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สรุปได้ว่า การใช้เทคนิค การเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในคู่มือเพื่อพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้เด็กได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในเรื่องต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างครอบคลุม ทั้งทางด้านร่างกาย ด้านจิตใจ – อารมณ์ ด้านสติปัญญา และด้านสังคม โดยการใช้เทคนิคในการจัดกิจกรรมเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยมีแนวทางในการจัดกิจกรรมในคู่มือ ประกอบไปด้วยเทคนิค การเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย ชาย หญิง อายุ 3 – 6 ปี กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จำนวน 955 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย ชาย หญิง อายุ 3 – 6 ปี กำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1 – 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ชั้นละ 1 ห้องเรียน ที่ได้มาจากประชากรทั้งหมดโดยการสุ่มอย่างง่าย คือ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ห้อง 1/10 จำนวน 32 คน ระดับอนุบาลปีที่ 2 ห้อง 2/9 จำนวน 30 คน และระดับอนุบาลปีที่ 3 ห้อง 3/5 จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 92 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

1.1 กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีรูปแบบชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้

1.2 ศึกษาจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมในด้านความมีวินัยของนักเรียน และการสร้างแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

1.3 ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมในด้านความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยการสังเกต และสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนระดับปฐมวัย เกี่ยวกับความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในขณะอยู่ในชั้นเรียน

1.4 นำข้อมูลจาก 1.2 และ 1.3 มาสร้างแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยสร้างแบบสอบถามจำนวน 18 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะเพื่อแก้ไข เลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistent) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป จำนวน 15 ข้อ

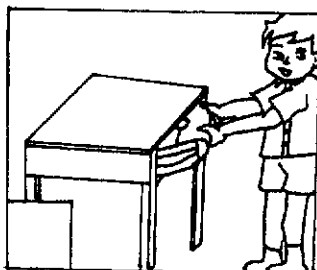
1.5 นำแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้อาจารย์ประจำชั้นอนุบาล ทดลองใช้ (Try-out) กับเด็กปฐมวัย ที่โรงเรียนนาครประสิทธิ์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นแบบคงที่ภายในของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.75

ตัวอย่างแบบสอบถามความมีวินัย

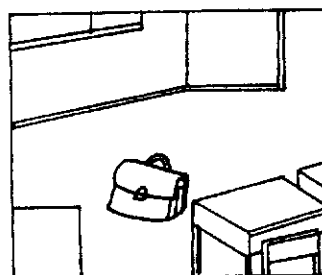
คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ☒ ลงใน ☐ ของภาพการแสดงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ

1. เมื่อมาถึงห้องเรียนนักเรียนจะนำกระเป๋าไว้ที่ใด

ก.

ข.

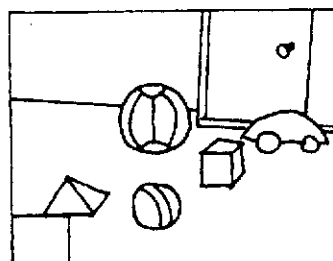

2. หลังจากเล่นของเล่นเสร็จแล้วนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

ข.

2. วิธีการสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษารายละเอียดของตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัย

2.2 สร้างคู่มือพัฒนา ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

2.3 นำคู่มือพัฒนาที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบ และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ แนวทางการจัดกิจกรรม เนื้อหา และวิธีการ จำนวน 3 ท่าน คือ

1. อาจารย์อนุสรณ์ อรรถศิริ อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

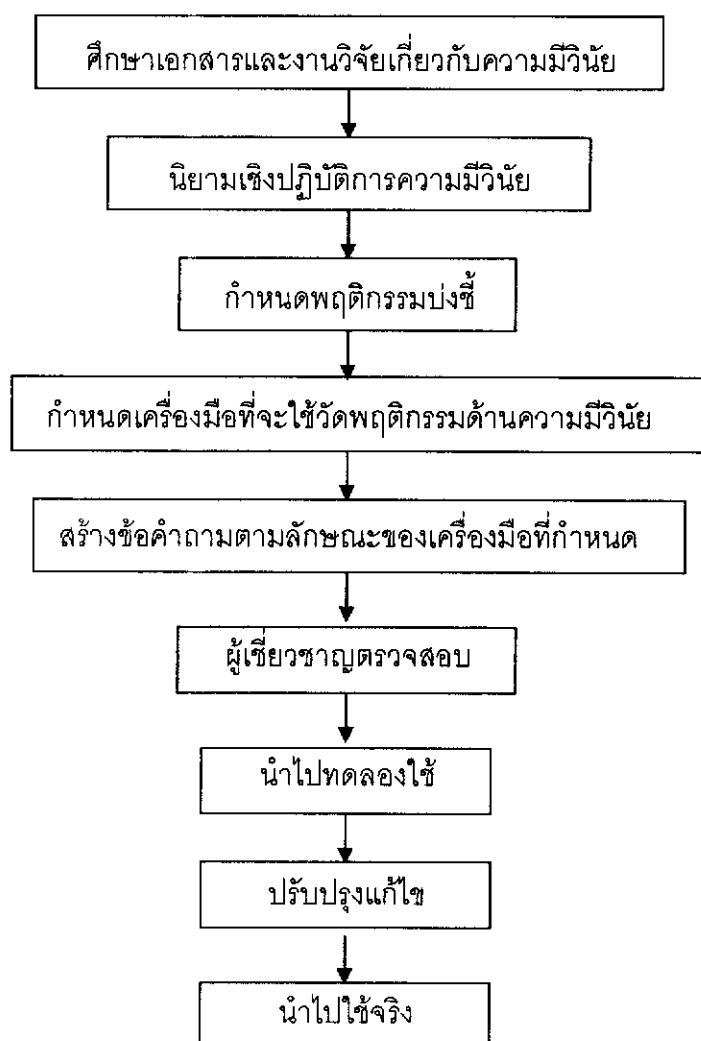
2. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง อาจารย์ประจำภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. อาจารย์วินิจิตต์ ตรีนุรักษ์ หัวหน้าแผนกอนุบาล โรงเรียนนาคประสิทธิ์

2.4 ปรับปรุงแก้ไขคู่มือพัฒนาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย โรงเรียนนาคประสิทธิ์ ที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหาและเวลา

2.5 นำคู่มือพัฒนาที่ทดลองใช้แล้วมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ในกลุ่มตัวอย่างต่อไป โดยผู้วิจัยจะทำการทดลองทั้งสิ้น 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง รวม 15 ครั้ง ครั้งละ 20 นาที

กรอบในการสร้างแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ 2538 : 249) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ตัวแปรอิสระ	สอบหลัง
E	T_1	X	T_2

เมื่อ	E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experimental Group) ที่ได้รับตัวแปรอิสระ X
	X	แทน	ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำให้กับกลุ่มทดลอง
	T_1	แทน	การสอบก่อนในกลุ่มทดลอง
	T_2	แทน	การสอบหลังในกลุ่มทดลอง

2. วิธีดำเนินการทดลอง

ในการดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยจะดำเนินการ ดังนี้

2.1 สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจากประชากร ชั้นละ 1 ห้องเรียน คือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1/10 จำนวน 32 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 2/9 จำนวน 30 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 3/5 จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 92 คน เพื่อดำเนินการทดลอง

2.2 ดำเนินการใช้แบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย (Pretest) กับกลุ่มตัวอย่างก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

2.3 ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยกับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/10 ชั้นอนุบาลปีที่ 2/9 และชั้นอนุบาลปีที่ 3/5 โดยคู่มือพัฒนาความมีวินัยที่ใช้เป็นคู่มือพัฒนาความมีวินัยชุดเดียวกัน

2.4 เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยแล้ว ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัยอีกครั้ง (Posttest) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดิม

2.5 นำแบบสอบถามความมีวินัยมาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์ โดยวิธีทางสถิติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัว จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เสนออาจารย์ใหญ่โรงเรียนนาครประสิทธิ์ จังหวัดนครปฐม เพื่อขออนุญาต และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือ จากหัวหน้าแผนกอนุบาล และอาจารย์ประจำชั้นของกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปี เพื่อกำหนดวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. ผู้วิจัยนำคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปดำเนินการใช้กับเด็กปฐมวัย โรงเรียนนาครประสิทธิ์ จังหวัดนครปฐม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 92 คน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง และมีผู้ช่วยวิจัยคือ ครูประจำชั้น แต่ละชั้นเรียนจัดกิจกรรมครั้งละ 20 นาที รวม 3 ระดับชั้น เป็นจำนวน 15 ครั้ง โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ในระหว่างวันที่ 28 พฤศจิกายน - 2 ธันวาคม 2548

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ย

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน จำนวนคน

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนคน

2. สถิติที่ใช้วิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตร KR.-21 ตามวิธีของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 197)

$$r_{ii} = \frac{K}{K-1} \left[1 - \frac{\bar{X}(K - \bar{X})}{Ks_i^2} \right]$$

เมื่อ	K	แทน จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\bar{X}$	แทน คะแนนเฉลี่ยของเครื่องมือวัด
	s_i^2	แทน คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือวัด

1.3 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยนำข้อสอบมาตรวจให้คะแนน และเรียงคะแนนจากมากไปน้อย ตัดกลุ่มคะแนนมาก $\frac{1}{3}$ จำนวนคน คะแนนน้อย $\frac{1}{3}$ จำนวนคน แล้ว แทนค่าในสูตรสัดส่วน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 212)

$$D = P_H - P_L$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

P_H แทน สัดส่วนของกลุ่มเก่ง

P_L แทน สัดส่วนของกลุ่มอ่อน

3. สถิติสำหรับทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง การใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยใช้ t – test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

3.2 เปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัยระหว่างชั้นปี วิเคราะห์โดยใช้ความแปรปรวนทางเดียว One – way ANOVA (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104) ในกรณีที่พบว่ามีความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ โดยวิธีการของ เชฟเฟ่ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 140)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ค่าชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนน
t	แทน	การแจกแจงแบบที
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการทดลอง
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผล ผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเด็กปฐมวัยในชั้นเรียน ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. การวิเคราะห์ความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัยระหว่างชั้นปี หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์นี้ได้นำคะแนนความมีวินัยรวมทั้งฉบับที่ได้จากการวัด ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มาหาค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงผลในตาราง 2

ตาราง 2 คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานคะแนนความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในระดับชั้น	N	ก่อนการใช้คู่มือพัฒนา		หลังการใช้คู่มือพัฒนา		t
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
อนุบาลปีที่ 1	32	11.38	2.58	14.31	1.51	-7.99*
อนุบาลปีที่ 2	30	12.53	2.46	14.97	0.18	-5.48*
อนุบาลปีที่ 3	30	12.93	2.41	14.87	0.43	-4.82*
รวม	92	12.28	-	14.72	-	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 2 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีค่า 11.38 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีค่า 12.53 ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 มีค่า 12.93 และคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น มีค่า 12.28

หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัยในแต่ละระดับชั้นเพิ่มขึ้นทุกระดับชั้น คือ อนุบาลปีที่ 1 มีค่า 14.31 อนุบาลปีที่ 2 มีค่า 14.97 อนุบาลปีที่ 3 มีค่า 14.87 และคะแนนเฉลี่ยรวมของเด็กทุกระดับชั้น มีค่า 14.72

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังการทดลองใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยมีความมีวินัยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหาประสิทธิภาพของคู่มือ โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยคิดเป็นร้อยละอยู่ในเกณฑ์ 82/98

นั่นคือ ความมีวินัยของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีความแตกต่างกัน

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ระหว่างชั้นปี หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

การวิเคราะห์นี้ได้้นำคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ระหว่างชั้นปีมาเปรียบเทียบกันโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ดังแสดงผลในตาราง 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

แหล่ง	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	7.77	2	3.88	4.47	.01
ภายในกลุ่ม	77.31	89	0.87		
รวม	85.08	91			

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 3 ปรากฏว่า คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีค่าแตกต่างกันอย่างน้อย 1 ชั้นเรียนที่มีค่าเฉลี่ยผลคะแนนสูงสุดแตกต่างจากชั้นอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเพื่อให้ทราบว่ามีค่าเฉลี่ยคะแนนความมีวินัยแตกต่างกันในชั้นเรียนใด ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ต่อไป โดยใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ ตามวิธีการของเชฟเฟ (ลัวน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 140)

2.1 การเปรียบเทียบพหุคูณ ของคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4 การเปรียบเทียบพหุคูณ ของคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การเปรียบเทียบความแตกต่าง		
ระหว่างชั้นปี	ค่าเปลี่ยนแปลง	t
อนุบาล 1 กับ อนุบาล 2	-.65*	.01
อนุบาล 1 กับ อนุบาล 3	-.55*	.02
อนุบาล 2 กับ อนุบาล 3	-.10	.68

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 4 ปรากฏว่า

คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีความแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีความแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ไม่มีความแตกต่างจากคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของนักเรียน ชั้นอนุบาลปีที่ 3

นั่นคือ ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และมีความแตกต่างจากชั้นอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยครั้งนี้เป็นการวิจัย ซึ่งมีลำดับขั้นตอนของการวิจัยและผลโดยสรุปดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อสร้างคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
3. เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

สมมติฐานของการวิจัย

ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย ชาย หญิง ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 อายุ 3 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งสิ้น 955 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับปฐมวัย ชาย หญิง ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 อายุ 3 - 6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนนาครประสิทธิ์ อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย ระดับชั้นละ 1 ห้องเรียน ระดับอนุบาลปีที่ 1 ห้อง 1/10 จำนวน 32 คน ระดับอนุบาลปีที่ 2 ห้อง 2/9 จำนวน 30 คน และระดับอนุบาลปีที่ 3 ห้อง 3/5 จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 92 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม 3 ด้าน คือ การเก็บของเข้าที่เก็บของเล่นหลังจากเลิกเล่น การรักษาความสะอาดของห้องเรียนทั้งขยะลงถังขยะ และการอดทน ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวลำดับได้ ทั้งหมดรวม 15 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนเป็นทำถูก 1 คะแนน และทำผิด 0 คะแนน โดยให้เด็กปฐมวัยทำแบบสอบถามก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
2. คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยส่วนต่างๆ คือ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาความมีวินัย แนวทางในการจัดกิจกรรม ข้อปฏิบัติในการจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัย การประเมินผล ตารางสรุปการพัฒนาความมีวินัย ซึ่งกิจกรรมในคู่มือจะใช้เทคนิค คือ การเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ โดยเนื้อหาของกิจกรรมประกอบด้วยพฤติกรรมความมีวินัย ได้แก่ การเก็บของเข้าที่เก็บของเล่นหลังจากเลิกเล่น การรักษาความสะอาดของห้องเรียนทั้งขยะลงถังขยะ และการอดทนควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวลำดับได้ กำหนดขั้นตอนดำเนินกิจกรรม คือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินกิจกรรม ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล เป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ ๆ ละ 5 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี และวันศุกร์ วันละ 20 นาที โดยจัดกิจกรรมให้เด็กแต่ละระดับชั้น ๆ ละ 5 ครั้ง รวมทุกระดับชั้น 15 ครั้ง

วิธีดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบ One Group Pretest – Posttest Design มีลำดับขั้น ดังนี้

1. ให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่มอย่างง่าย ทำแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย (Pretest)
2. ดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น กับกลุ่มตัวอย่างครั้งละ 20 นาที รวม 15 ครั้ง เป็นเวลา 1 สัปดาห์
3. เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยแล้ว ให้เด็กปฐมวัยทำแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย (Posttest) โดยใช้แบบวัดชุดเดิม
4. นำแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ที่ทำแล้วมาตรวจให้คะแนน

5. นำคะแนนที่ได้จากการสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มาวิเคราะห์ตามวิธีทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. หาค่าสถิติพื้นฐานและเปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยนำข้อมูลไปหาค่าเฉลี่ย (Mean) และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) วิเคราะห์เปรียบเทียบโดยใช้ t - test แบบ Dependent

2. เปรียบเทียบคะแนนความมีวินัยของเด็กปฐมวัย หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ใช้การเปรียบเทียบพหุคูณ เพื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยวิธีการทดสอบของเชฟเฟ

การวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ขั้นตอน ใช้การวิเคราะห์โปรแกรมคอมพิวเตอร์ SPSS for Window

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย มีความแตกต่างกัน โดยจากการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยมีความมีวินัยสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความมีวินัยของเด็กปฐมวัยระหว่างชั้นปี พบว่า ความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และมีความแตกต่างจากชั้นอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดลองเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย กับนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 - 3 โรงเรียนนาคนาคะสิริ จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เด็กมีคะแนนความมีวินัยโดยเฉลี่ยรวมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ก่อนและหลังการใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย เด็กมีความมีวินัยแตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย สามารถนำมาส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ได้เป็นอย่างดี โดยในคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยนี้ มีแนวทางในการจัดกิจกรรมโดยใช้เทคนิคการเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม บทบาทสมมติ ซึ่งผลของการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ทัศนีย์ อินทรบำรุง (2539 : 40 – 44) ที่ได้ศึกษาวิจัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชายหญิง อายุ 5 – 6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนหน้าวัดพระลาน ปีการศึกษา 2538 จำนวน 30 คน ผลการศึกษาพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้าน มีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานก่อนกลับบ้านมีค่าคะแนนเฉลี่ย 47.86 กลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 38.40 และผลการวิจัยของกรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความแตกต่างและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย โดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้าน ได้แก่ การควบคุมตนเอง ความรับผิดชอบ และการตรงต่อเวลา ที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมในแต่ละช่วงสัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการจัดการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ ก่อนและระหว่างจัดกิจกรรมโดยเฉลี่ยรวมและจำแนกรายด้านในแต่ละช่วงสัปดาห์ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงระหว่างก่อนจัดกิจกรรมและระหว่างจัดกิจกรรมเพิ่มขึ้นตลอดช่วงเวลา 8 สัปดาห์ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของดิกสัน จอห์นสัน และซอลส์ (กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ, 2547 : 38; อ้างอิงจาก Dixon, Johnson & Salts, 1977 : 379) ที่ได้วิจัยเกี่ยวกับเรื่องการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กอนุบาลอายุ 3 – 4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ จำนวน 46 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เล่านิทานให้เด็กฟังแล้วให้แสดงบทบาทสมมติประกอบตามเนื้อเรื่อง กลุ่มที่ 2 เล่านิทานให้ฟังพร้อมทั้งพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปสวนสัตว์ ไปซื้อของ กลุ่มที่ 3 เล่านิทานแล้วสนทนากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่ 4 เป็นกลุ่มควบคุม ผลพบว่า กลุ่มเด็กที่แสดงบทบาทประกอบตามเรื่องได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเนื้อเรื่องไปด้วย จะพัฒนาจิตลักษณะต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่าเมื่อเด็กฟังนิทานแล้วเกิดความต้องการที่จะเลียนแบบตัวละครที่เด็กชอบ หรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น และเนื้อหาในนิทานถ้าเป็นเรื่องที่ใกล้ความเป็นจริง เช่น เทพนิยาย แล้วจะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กได้ดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาไกลชีวิตเด็ก

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 218) ที่กล่าวว่าในการสอนและเนื้อหาวิชาหรือสารสนเทศที่เป็นข้อความรู้ ที่ต้องการให้ผู้เรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยต้องผ่านทางการจัดกิจกรรม จึงจะช่วยให้การเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานน่าสนใจมากขึ้น กิจกรรมที่ต้องการคัดเลือกมาใช้นั้น ควรคำนึงถึงความสอดคล้องกับพัฒนาการและวัยของผู้เรียน ความน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยความสนุกสนาน มีความหลากหลาย ซึ่งผู้กล่าวได้แนะนำกิจกรรมที่เหมาะสมไว้ดังนี้ กิจกรรมการเล่าเรื่อง กิจกรรมบทบาทสมมติ กิจกรรมการสร้างสถานการณ์ กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กิจกรรมการใช้เพลง และเกมการละเล่น การเล่นทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเล่น

บทบาทสมมติ การแสดงละครประเภทต่าง ๆ และการเล่นของเด็กปฐมวัยมีความหมายต่อการเรียนรู้ เพราะเด็กได้กระทำ ได้คิดและได้ทดสอบเป็นกระบวนการ การเล่นจึงถือเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย (Morrison, 1995 : 6)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดของหรรษา นิลวิเชียร (2535 : 85) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ทั้งทางวัตถุและบุคคล จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ถึงวิธีการปฏิบัติตนในสังคม ทำให้มีความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ปรับตัวเข้ากับผู้อื่น อันเป็นหนทางในการฝึกหัดเด็กให้มีการควบคุมตนเอง ทั้งนี้ครูจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางส่งเสริมและกระตุ้นเด็กให้ทำภายใต้บรรยากาศที่อิสระและผ่อนคลาย โดยที่ครูไม่ได้บอกหรือออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามในการควบคุมตนเอง แต่ครูจะชวนให้เด็กเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่เกิดจากการปฏิบัติ ซึ่งวิธีดังกล่าวจึงส่งเสริมความมีวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นกับเด็กทั้งสิ้น และสิ่งที่สำคัญประการหนึ่งคือ บทบาทของครูในการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก กระตุ้นให้เด็กรู้จักกฎเกณฑ์ ความถูกต้องในการกระทำ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2547 : 215)

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การใช้คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถส่งเสริมพฤติกรรมความมีวินัยของเด็กปฐมวัยได้ เพราะการใช้กิจกรรมที่มีความหลากหลาย คือ การเล่านิทาน กิจกรรมกลุ่ม และบทบาทสมมติ ทำให้เด็กมีความสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่าย เนื่องจากเด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และมีโอกาสได้แสดงบทบาทสมมติ แสดงความคิดเห็น และแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน รวมทั้งบทบาทของครูที่ต้องสอดแทรกความรู้ตามวัตถุประสงค์ในทุกขั้นตอนของกิจกรรม จึงทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับความมีวินัยและปฏิบัติตนเองให้มีความมีวินัยได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การจัดกิจกรรมให้เด็ก ครูผู้สอนสามารถสอดแทรกวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้เด็กเรียนรู้ลงไป ในกิจกรรมได้ทุกครั้ง โดยการปรับเนื้อหาของกิจกรรมนั้นให้เหมาะสม
2. การดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ครูต้องให้เด็กแสดงความคิดเห็น อย่างเต็มที่ และยอมรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ถือเป็นเรื่องที่สำคัญที่จะทำให้เด็กอยากร่วมกิจกรรม มากขึ้น
3. ในการพัฒนาความมีวินัยนั้น ควรจัดให้มีกิจกรรมหลากหลายรูปแบบ และกิจกรรมนั้นต้อง ให้เด็กมีส่วนร่วม หลังจากทำกิจกรรมควรจัดให้มีการอภิปราย แสดงความคิดเห็นในเรื่องเหล่านั้น เพื่อ ไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย และให้เด็กเห็นคุณค่าของกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรเลือกเด็กแต่ละชั้นปี ที่อยู่ในช่วงปฐมวัย มาเป็นกลุ่มทดลอง โดยไม่ต้องแยกชั้นปี และทำการเปรียบเทียบผลก่อนและหลังภายในกลุ่ม เพราะถือว่าเด็กในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 อนุบาลปีที่ 2 และอนุบาลปีที่ 3 เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงวัยที่มีพัฒนาการใกล้เคียงกัน
2. ควรทำการวิจัยร่วมกันระหว่างที่บ้าน และโรงเรียนในการพัฒนาความมีวินัยของเด็ก
3. ในการวิจัยครั้งต่อไป อาจใช้เทคนิคอื่น ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์หรือการสังเกต
4. ควรมีการติดตามผล หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองไปแล้วเพื่อดูความคงทนของความมีวินัย
5. ควรจัดให้มีคู่มือพัฒนาด้านอื่น ๆ เช่น ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2526). *คู่มือครู ชุด เตรียมความพร้อมด้านจริยศึกษาระดับอนุบาล*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. กรุงเทพฯ.
- กรมวิชาการ. (2537). *คู่มือและสื่อการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเอง.โครงการวิจัยและพัฒนาระบบงานแนะแนวในและนอกสถานที่*. ศูนย์แนะแนวการอาชีพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2540). *คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540 (อายุ 36 ปี)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- .(2542). *การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบ และมีวินัยในตนเอง*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2545). *เอกสารแนะแนวเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ พ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ชุด: พัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม ฉบับที่ 1 ส่งเสริมลูกรักให้มีคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรมและจริยธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรรณิการ์ พงศ์เลิศวุฒิ. (2546). *ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานประกอบละครสร้างสรรค์ต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. กศ.ม.(ปฐมวัยศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา หาสิตะพันธุ์. (2517). "การควบคุมตนเอง". ชุมทางวิชาการ. กรมสามัญศึกษา : โรงพิมพ์คุรุสภา
- กัลยา สุวรรณรอด. (2537). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. ปริญญาโท กศ.ม.(การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2541, เมษายน). "การเล่านิทาน," การศึกษาปฐมวัย. 2(2) : 10 – 19.
- .(2542, เมษายน). "การฝึกวินัยเด็ก," วารสารการศึกษาปฐมวัย. 3(2) : 60 – 65.
- .(2545). *รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา*. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิมพ์ครั้งที่ 1. เอดิสัน เพรสโปรดักส์.
- เกริก ยุ้นพันธ์. (2539). *การเล่านิทาน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- คู่มือพัฒนาคุณลักษณะทางอารมณ์ ศีลธรรม และจริยธรรมระดับประถมศึกษา*. (2544) กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 2.

- จิตรา ชนะกุล. (2539). *ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมในวงกลมแบบกลุ่มย่อย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา น้ำเจริญ. (2540). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผน ปฏิบัติ ทบทวน*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิ๋วจำแจ่วจ้ง. (2547?). ซีดีรอม. กรุงเทพฯ: บริษัท ไลบรารี่ จำกัด.
- ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (2528). *สอนให้เด็กคิด : โมเดลการพัฒนาทักษะการคิดเพื่อคุณภาพชีวิตและสังคม*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.
- . (2539). รายงานการวิจัยฉบับที่ 56 โครงการวิจัยเรื่อง “การปลูกฝังวินัยของคนในชาติ”
โครงการย่อยที่ 1 : การสำรวจคุณลักษณะทางวินัยที่พึงประสงค์ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ช ชนบท. (2530,มิถุนายน). “วินัยในตนเอง สอนให้เกิดขึ้นได้อย่างไร,” สารพัฒนาหลักสูตร. (63) : 48 – 50
- ชิดกมล สังข์ทอง. (2535). *การศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวินัยในตนเองของวัยรุ่น*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- โชติ บุญนิธิวินช. (2541). *การเปรียบเทียบผลการใช้สัญลักษณ์เงื่อนไข ต่อการใช้หลักพรีแมคเพื่อพัฒนาการมีวินัยในการใช้ห้องสมุด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณิชาภา เจริญรุ่งเรืองชัย. (2547). *คู่มือการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนดอนฉิมพลีพิทยาคม*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณัฏฐพร สตาภรณ์. (2540). *การวิเคราะห์องค์ประกอบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนนายร้อย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้วิจัยธรรมการวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ.

- ทัศนีย์ อินทรบำรุง. (2539). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทานก่อนกลับบ้าน. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แคมมณี. (2546). การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เมธิพิส.
- (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2522). กลุ่มสัมพันธ์ ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาณิชการพิมพ์.
- ธิดารัตน์ ศรีสวัสดิ์. (2532). ผลของบทบาทสมมติที่มีต่อเหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความสามัคคีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนนารีนุกูล จังหวัดอุบลราชธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธิดิมา จักรเพชร. (2544). ผลของชุดแนะแนวที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุเหร่าแสนแสบ กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีราพร กุลนันทน์. (2544). การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. โปรแกรมวิชาการศึกษาศาสตร์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.
- นราพร ทับถม. (2538). วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมในวงกลมโดยเน้นสิ่งแวดล้อม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2528). ปัญหาในระดับมัธยมศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจาก กิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุรชัย ศิริมหาสาคร. (2545). แผนการจัดประสบการณ์ก่อนประถมศึกษาแบบบูรณาการที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย.
- ประกาศรี สีนอำไพ. (2540). พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2530). การปรับพฤติกรรมเบื้องต้น. โครงการส่งเสริมการแต่งตำรา ทบวงมหาวิทยาลัย.

พนัส หันนาคินทร์. (2524). "การสร้างจริยธรรมให้นักเรียน" แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย.

เอกสารการประชุมทางวิชาการเกี่ยวกับจริยธรรมไทย, มกราคม 2524.

เพียว เกาทัณฑ์ทอง. (2534). การศึกษาพฤติกรรมด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายใน

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต

วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). พุทธธรรม(ฉบับเดิม). พิมพ์ครั้งที่ 23. กรุงเทพฯ.

พรณี เจนจิต. (2537). "การพัฒนาเด็กปฐมวัย, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัย

ศึกษา หน่วยที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พราวพรรณ เหลืองสุวรรณ. (2536). ปฐมวัยศึกษา : กิจกรรม & สื่อการสอนเพื่อฝึกทักษะพัฒนาการ

& การเรียนรู้. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

พัชรี สวนแก้ว. (2545). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะ

ครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. สำนักพิมพ์ดวงกมล.

ภรณ์ คุรุรัตน์. (2537). ความมีวินัยด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัด

กรุงเทพมหานครที่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมและปัญญาและการ

จัดกิจกรรมตามปกติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ภัทรวิลี นิมนวล. (2548). ข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง. กรุงเทพฯ : พัฒนาคุณภาพวิชาการ(พว.).

----- (2540). "เด็กปฐมวัยในท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลง," วารสารการศึกษาปฐมวัย

1(1) : 43-45.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการ

อบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 11-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

----- (2532). เอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

ปฐมวัย หน่วยที่ 11-15. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

----- (2537). วรรณกรรมและลีลาชีวิตระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

----- (2537). เอกสารการสอนชุดวิชาการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก หน่วยที่ 8 การพัฒนาจริยธรรม

ของเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ มสธ.

มานิต มานิตเจริญ. (2537). พจนานุกรมไทย ฉบับใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สำนักงาน

คณะกรรมการข้าราชการครู.

- มงคล ชื่นชม. (2545). คู่มือการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). การศึกษาปฐมวัย. สำนักพิมพ์ แม็ค. กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ราศี ทองสวัสดิ์. (2540,กรกฎาคม). "การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็ก 3 - 6 ขวบ," วารสาร การศึกษาปฐมวัย. 19 - 28.
- โรจนา ศุขะพันธุ์. (2530). ความสัมพันธ์ระหว่างวินัยในตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม.: บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา แซ่ป้ง. (2530). การใช้กิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพเพื่อลดพฤติกรรมไม่ตั้งใจเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ลัดดาวรรณ ณ ระนอง. (2525). การทดลองใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปริญญาโท กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วรภรณ์ รักวิจัย. (2533). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ.
- วสัน ปูนผล. (2542). การพัฒนาความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางไทรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วันเพ็ญ ปูลพัฒน์. (2539). การเล่นสมมติแบบกึ่งชี้แนะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปริญญาโท กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาริ นิยมธรรม. (2535). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจากนิทานชาดกเพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2. ปริญญาโท กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์. (2534). *บทบาทของคณะกรรมการข้าราชการครูในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.
- สมจิต สวณไพบุลย์. (2526). *วิทยาศาสตร์สำหรับครูประถม*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. (2542). *การศึกษาการจัดสภาพการณ์ส่งเสริมความคิดเชิงคุณธรรมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมพล ศักดิ์ทวีกุลกิจ. (2546). *คู่มือการจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา*. สารนิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมยศ พุทธนิมิต. (2533). *การพัฒนาวินัยในตนเองให้กับนักเรียนของครูสังคมศึกษา ตามความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สายพิน ประสูวรรณ. (2538). *การศึกษาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ศิลปะสร้างสรรค์และการเล่นตามมุมโดยครูสร้างกฎเกณฑ์และเด็กสร้างกฎเกณฑ์*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สาลี จบศรี. (2531). *ผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อความเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองสิบสาม "ผิวดิรัษฎราษฎร์บำรุง" จังหวัดปทุมธานี*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดธิดา เปลี่ยนสายสืบ. (2548). *ช่วยเก็บด้วยนะ*. กรุงเทพฯ : มະนาวน้อย.
- สุภัก ไหวหากิจ. (2543). *การเปรียบเทียบการรับรู้วินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเล่านิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุพงษ์ ชูเดช. (2542). *ผลของการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาที่มีต่อการพัฒนาวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. ปรินญานิพนธ์ วท.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ สังข์รุ่ง. (2539). *ระบบการสรรหาข้าราชการครู*. ปรินญานิพนธ์ กศ.ด. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สุวรรณ ตรีชัน. (2530). ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุวรงค์ โค้วตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). การสร้างเสริมวินัย คู่มือแนะแนวทางปฏิบัติ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- (2540). จิตพิสัย : มิติที่สำคัญของการพัฒนาคน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศรีเดชา.
- สำราญ วรเดชะคงคา. (2534). ผลของการฝึกอบรมทางศาสนาที่มีต่อการพัฒนาจิตลักษณะของนักเรียน
ที่เข้าโครงการบรรพชาสามเณร ภาคฤดูร้อนที่วัดม่วง หนองแขม. ปรินิพนธ์ กศ.ด.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- เสาวนีย์ ศรีมนตรี. (2539). การเปรียบเทียบผลของการใช้เทคนิคแม่แบบและการใช้สถานการณ์
จำลองที่มีต่อวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดบ่อ (นันทวิทยา)
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรมด้านความมี
วินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อารี สันทนต์. (2535). นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ. สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
- Ayllon; & Roberts. (1974). "Elementation Discipline Problem by Strengthening Academic
performance," Journal of Applied Behavior analysis.
- Brisbane, Holly E. (1994). *The Development Child : Understanding Children and Parenting*.
6th ed. New York : Glencoe.
- Feist, J. (1990). *Theories of Personality*. 2nd. Forth Worth : Holt. Rinehart and Winston.
- Gordon, A. M. & Browne, K. W. (1993). *Beginnings & Beyond : Foundations in Early*.
- Helen, Amoriggi Delores. (1981) " The Effect of Story Telling on Young Children's
Sequencing Ability". Dissertation Abstracts International. 49(6) : 1366A – 1367A
- Jersild, Arthur T. (1968). *Children psychology*. Engle – wood Cliffs : Prentice Hall.

Lonnotti, Donald J. (1977, August). "A Longitudinal Investigation of Role-Taking, Altruism, And Empathy" Resources in Education (ERIC), 12-142.

Martinez and Manuel. (1982). "A Comparison of Effectiveness of Group Assertive Training and Self – Esteem Enhancement Group Therapy in Decreasing Anxiety, Depression and Aggression While Concurrently in creasing Assertivess and Salf-Esteem. Dissertation Abstracts International. 42 : 3515-A ; February, 1982.

Morrison, (1969). *Child Development and Personality*. New York.

Reber, S. Authur . (1985). The Penguin : *Dictionary of psychology*. England : Penguin Group.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล
- คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย
- แบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

รับวันที่ ๑๓ เดือน ๑๑ พ.ศ. ๕๖

โรงเรียน.....

..... ผู้รับ

ที่ ศธ 0519.12/๗๔๗๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนนาคประสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัด และคู่มือพัฒนา

เนื่องด้วย นางสาวศิลดา แสงคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์เรื่อง "คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ธีรณัฏฐ์ ตรีบุรุษ ห้วนหน้าแผนกอนุบาล เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย และแบบวัดความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวศิลดา แสงคำ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ไว้ ณ ศธ ๑๖

ขอเชิญเชิญผู้ช่วยศาสตราจารย์

๑๓ พ.ย. ๕๖

ณ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6702525 มือถือ 01-8254492

ขอแสดงความนับถือ

(Signature)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๑๓ พ.ย. ๕๖

ดร. ศักดิ์ ธีระเดชกุล

(Signature)

๑๓ พ.ย. ๕๖

รับไว้ที่ 23 เดือน 4.6. พ.ศ. 19

โรงเรียน 46.ป.

ผู้รับ

ที่ ศธ 0519.12/7532

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตบพว 23 กรุงเทพฯ 10110

17 พฤศจิกายน 2548

เรื่อง ขออนุญาตเพื่อการศึกษาวิจัย

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนนาคประสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบวัด และคู่มือพัฒนา

เนื่องด้วย นางสาวศิลดา แสงคำ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทศพร มณีศรีขำ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย โดยขอใช้สถานที่เพื่อนำคู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ไปใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาล ปีที่ 1-3 จำนวน 3 ห้องเรียน และตอบแบบวัดความมีวินัยของเด็กปฐมวัย ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2548 - มกราคม 2549

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวศิลดา แสงคำ ได้เก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ไฉ่ฉาง ศ.ใหญ่

ขอแสดงความนับถือ

/ส.ช.ช.

ขอความอนุเคราะห์เพื่อการศึกษาวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เพ็ญศิริ จิระเชษฐกุล)

23 พ.ย. 48

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ไฉ่ฉาง

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

04/12/48

/ส.ช.ช.

23 พ.ย. 48

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 02-6702525 มือถือ 01-8254492

คู่มือพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

คู่มือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบโดยใช้สื่อประสม ที่สอดคล้องกับวิชา หน่วยการสอน และ หัวเรื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมเป้าหมาย และเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางการพัฒนาความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และอารมณ์ ได้อย่างเหมาะสมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้องอย่างมีเหตุผล

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยพฤติกรรมที่แสดงออก คือ ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้ มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ข้อตกลงของกลุ่ม ได้แก่ เก็บสิ่งของเข้าที่ เก็บของเล่นหลังจากเลิกเล่น รักษาความสะอาดของห้องเรียน ทั้งขยะในถังขยะ

แนวทางในการจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมมากกว่าการบรรยาย นักเรียน ต้องเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็น เพื่อให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความมีวินัย โดยการจัดกิจกรรมจะใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้

1. การเล่านิทาน หมายถึง การจัดกิจกรรมเล่านิทาน โดยครูเป็นผู้เล่านิทาน ที่มีเนื้อหา สั้น ๆ ในเนื้อหาของนิทานแต่ละเรื่องจะเน้นความมีวินัย ในการเล่านิทานในแต่ละครั้งระหว่างครูเล่า นิทาน ครูเปิดโอกาสให้เด็กถาม ให้เด็กแสดงความคิดเห็น และเมื่อครูเล่านิทานจบให้อธิบายถึงความมี วินัยให้เด็กได้ฟัง

2. กิจกรรมกลุ่ม หมายถึง การจัดกิจกรรมให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเข้ากลุ่มซึ่งกิจกรรมกลุ่ม จะเน้นการเล่นแบบ และการละเล่น โดยเล่นเป็นกลุ่ม ทั้งที่มีบทพูดและไม่มีบทพูด โดยครูอธิบายถึง กฎระเบียบ และกติกา เพื่อให้เด็กได้ฝึกความมีวินัยในการเล่นแบบกลุ่ม

3. บทบาทสมมติ หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการสอนเพื่อให้เด็กมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่อง ความมีวินัย โดยครูสร้างสถานการณ์สมมติ และบทบาทสมมติขึ้นมาให้เด็กแสดงออกตามที่ตนคิดว่า ควรจะเป็น และถือเอาการแสดงออก ทั้งทางด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้อ อภิปรายในการเรียนรู้เรื่องความมีวินัย

ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ จะมีขั้นตอน และกำหนดเวลา ในแต่ละขั้นตอน โดยประมาณ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นนำ ครูนำเด็กเข้าสู่เรื่องราวของกิจกรรม เพื่อกระตุ้นให้เด็กสนใจและมีความพร้อมก่อนเข้าสู่กิจกรรม

ขั้นที่ 2 ขั้นดำเนินการ ครูดำเนินการปฏิบัติกิจกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ โดยกิจกรรมแต่ละครั้งมีเนื้อหาเกี่ยวกับความมีวินัย โดยเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ดำเนินไป และปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นที่ 3 ขั้นสรุป ครูและเด็กร่วมกันสนทนาสรุปและตอบคำถามเกี่ยวกับวินัยตามกิจกรรมที่ได้มีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง และให้คำชมเชยเด็กที่แสดงพฤติกรรมความมีวินัย ขณะที่ร่วมกิจกรรม

ขั้นที่ 4 ขั้นประเมินผล ประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งพฤติกรรม การแสดงออกและความรู้สึก

ข้อควรปฏิบัติในการจัดกิจกรรม

1. ข้อควรปฏิบัติของครู ในการจัดกิจกรรมครูควรจัดเตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินการ กิจกรรมและเทคนิคทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม อธิบายให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติ ในการร่วมกิจกรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ ไม่คว่นตัดสินคำตอบของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของเขา ใช้อารมณ์ขัน การเสริมแรง หรือแสดงท่าทีด้วยการ ยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตร ทั้งคำพูด น้ำเสียงและท่าทาง กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมเป้าหมายหรือตอบคำถามได้ถูกต้อง สังเกตและบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับ พฤติกรรมของนักเรียนในกลุ่มขณะจัดกิจกรรม ทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก

2. ข้อควรปฏิบัติของนักเรียน ในการร่วมกิจกรรมนักเรียนต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม โดยแสดงความคิดเห็น แสดงพฤติกรรมการพูดได้ครั้งละ 1 คน นักเรียนไม่พูดสอดแทรก ขัดจังหวะ ขณะที่เพื่อนพูดหรือแสดงความคิดเห็นยังไม่เสร็จ ถ้านักเรียนจะแสดงความคิดเห็นต้องให้เพื่อนแสดงความคิดเห็นเสร็จเสียก่อน นักเรียนแสดงออกถึงพฤติกรรมอย่างมีระเบียบ และเป็นไปตามกฎที่ตั้งไว้

การประเมินผล

ประเมินผลโดยแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย และการสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึกของเด็กตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ

ตารางสรุปการพัฒนามีวินัย

ประกอบด้วย

ตารางสรุปการพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ชั้น	ครั้งที่	ความมีวินัย	วัตถุประสงค์	ชื่อกิจกรรม	เทคนิค	วิธีดำเนินการ
1. อนุบาล ปีที่ 1	1	- เก็บของเข้าที่ - เก็บของเล่น หลังจากเลิกเล่น	1. เพื่อให้เด็กรู้จักเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น 2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บ ของเข้าที่และเก็บของเล่นหลัง เลิกเล่น	ข่าวฟังจอม เหวี่ยง	เล่านิทาน	1. ชื่นนำ ครูกล่าวทักทาย สอนทักทาย เด็ก อธิบายถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติใน ครั้งนี้ 2. ชื่นดำเนินการ ครูเล่านิทานเรื่อง "ข่าวฟังจอมเหวี่ยง" ให้เด็กฟัง ระหว่าง เล่าครูเปิดโอกาสให้เด็กซักถาม ให้เด็ก แสดงความคิดเห็น เมื่อเล่าจบครูอธิบาย ถึงการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่น หลังเลิกเล่นให้เด็กฟัง 3. ชื่นสรุป ครูและเด็กช่วยกันสรุปว่าเรา ควรทำอะไรกับสิ่งของและเมื่อเลิกใช้ ของแล้วควรทำอะไร
2. อนุบาล ปีที่ 2	2	- เก็บของเข้าที่ - เก็บของเล่น หลังจากเลิกเล่น	1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงความสำคัญ ของการเก็บของเข้าที่และเก็บ ของเล่นหลังเลิกเล่น 2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บ	ช่วยเก็บด้วย นะ	เล่านิทาน	1. ชื่นนำ ครูทักทาย พูดคุยกับเด็ก ถึง กิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้ 2. ชื่นดำเนินการ ครูเล่านิทานเรื่อง "ช่วยเก็บด้วยนะ" ให้เด็กฟัง ระหว่างเล่า

			ของเข้าที่และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น			ครูเปิดโอกาสให้เด็กชักถาม และแสดงความคิดเห็น เมื่อเล่าจบครูอธิบายถึงการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่นให้เด็กฟัง 3. ขั้นสรุป ครูกับเด็กช่วยกันสรุปถึงการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น
3	- รักษาความสะอาดของห้องเรียน - ทิ้งขยะลงถังขยะ	1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากรักษาความสะอาดของห้องเรียนและทิ้งขยะลงถังขยะ 2. เพื่อพัฒนาความมีวินัยในการรักษาความสะอาดของห้องเรียนและทิ้งขยะลงถังขยะ	ดื่งกับเปลือกกล้วย	เล่นินทาน		1. ขั้นนำ ครูกล่าวทักทาย พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม ที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้ 2. ขั้นดำเนินการ ครูเล่านิทานเรื่อง “ลิงกับเปลือกกล้วย” ให้เด็กฟัง ระหว่างเล่าครูเปิดโอกาสให้เด็กชักถาม และแสดงความคิดเห็น เมื่อเล่าจบครูอธิบายถึงการรักษาความสะอาด การทิ้งขยะลงถังในเด็กฟัง 3. ขั้นสรุป ครูและเด็กช่วยกันสรุปเรื่องการรักษาความสะอาด และการทิ้งขยะลงถังขยะ

	4	- ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้	1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้ 2. เพื่อพัฒนาความมีวินัยในการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้	วิธีวิจารณ์	กิจกรรมกลุ่ม	1. ชำนาญ ครูกล่าวท้าทาย พูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับกิจกรรม ที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้ พร้อมทั้งอธิบายกฎ กติกาของเกมให้เด็กเข้าใจ 2. ชำนาญในการ ครูจัดกลุ่มเด็กเพื่อเล่นเกม ตามเนื้อหาของเกม ที่นำมาใช้หลังจากเกมจบลง ครูเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความคิดเห็น และซักถาม ครูอธิบายกับเด็กถึงการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้ 3. ชำนาญ ครูและเด็กร่วมกันสรุปเรื่อง การควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้
5	- ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้	1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงประโยชน์ของการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้ 2. เพื่อพัฒนาความมีวินัยในการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอลำดับได้	หมา ลิง หมี	บทบาทสมมติ		1. ชำนาญ ครูท้าทาย และพูดคุยกับเด็กถึงกิจกรรมที่จะปฏิบัติร่วมกันในครั้งนี้ 2. ชำนาญในการ ครูเล่าเรื่อง หมา ลิง หมี ให้เด็กฟัง และแบ่งกลุ่มเด็กเป็น 3 กลุ่ม เพื่อแสดงบทบาทตามที่กำหนดไว้ในเรื่องที่ได้ให้เด็กฟัง ระหว่างการแสดง

กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัย การเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น

ชื่อกิจกรรม "ข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง"

เทคนิค การเล่านิทาน

เวลา 20 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กรู้จักเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมกาเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น

เนื้อหา

ความมีวินัยในเรื่องของการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น เป็นพฤติกรรมที่เด็ก ๆ ควรรู้จัก และฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม ความมีวินัยเป็น เรื่องหนึ่งที่สังคมต้องการและยอมรับให้เกิดการปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ชั้นนำ

ครูทักทาย และพูดคุยกับเด็ก เกี่ยวกับการเป็นเด็กดีว่า "ใครเป็นเด็กดีบ้าง" "เด็กดีต้องทำ อย่างไรกันนะ" ก่อนพุดนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมการเล่นนิทานประกอบภาพ "เรื่องข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง"

ขั้นตอนการ

ครูเล่านิทานประกอบภาพ เรื่องข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง โดยมีเนื้อเรื่องว่า เด็กชายข้าวฟ่างมีฉายา ว่า "ข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง" เพราะเวลากลับจากโรงเรียนข้าวฟ่างก็เหวี่ยงกระเป๋านักเรียนไป..ว๊บบ เวลาที่ ถอดถุงเท้า ข้าวฟ่างก็เหวี่ยงถุงเท้าไป..ว๊บบ เวลาที่เล่นของเล่นเบื่อแล้ว ข้าวฟ่างก็เหวี่ยงของเล่นไป..ว๊บบ ขนาดอยู่ที่โรงเรียน ข้าวฟ่างยังชอบเล่นเหวี่ยงแขนเลย ตามปกติข้าวฟ่างนั้นเป็นเด็กเรียนดี เขามักจะ ตอบคำถามคุณครูได้ทุกคำถาม แต่วันนี้คุณครูถามว่า "เด็ก ๆ เคยช่วยคุณแม่ทำอะไรกันบ้างคะ" หนูนิดนั้นยกมือขึ้นก่อนใคร จึงได้ตอบคุณครูเป็นคนแรก "หนูนิดเคยช่วยคุณแม่เช็ดจานคะ" โตโต้บอกว่า "โตโต้เคยช่วยคุณแม่ถูบ้านครับ" "ป๊อปเคยช่วยคุณแม่ให้อาหารแมวครับ" ป๊อปก็ตอบคุณครูเสียงดัง ฟังชัด ข้าวฟ่างอยากตอบคุณครูบ้าง แต่ก็นึกอะไรเลยเพราะสิ่งที่เคยทำ ก็มีแต่เหวี่ยง เหวี่ยง แล้วก็เหวี่ยง เมื่อกลับถึงบ้านเหตุการณ์จึงเปลี่ยนแปลงไป ข้าวฟ่างเก็บกระเป๋านักเรียนอย่างรีบร้อน ถอดถุงเท้าออกแล้วก็นำไปใส่ไว้ในตระกร้าอย่างรีบร้อน เล่นของเล่นแล้วก็เก็บเข้าที่อย่างรีบร้อน เมื่อคุณแม่กลับมาถึงบ้านจึงแปลกใจมาก "ไอ้โฮ วันนี้บ้านดูเป็นระเบียบดีจัง" ข้าวฟ่างจึงเข้าไปกอดคุณแม่ และกล่าวอย่างภาคภูมิใจว่า "ข้าวฟ่างอยากช่วยคุณแม่เก็บของให้เรียบร้อยเพราะข้าวฟ่างรักคุณแม่ ครับ"

ครูพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องของข้าวฟ่างกับการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ พูด และซักถาม ครูซักถามเด็ก ๆ ว่า ใครรู้จักเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่นบ้าง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น

ขั้นประเมินผล

- สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม พฤติกรรมความตั้งใจและใส่ใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และการสนทนาตอบคำถามของนักเรียน

อุปกรณ์

หนังสือนิทานเรื่อง "ข้าวฟ่างจอมเหวี่ยง" (ภัทรวลี นิมนวล. 2548: 1 - 16)

กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัย การเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น

ชื่อกิจกรรม “ช่วยเก็บด้วยนะ”

เทคนิค การเล่านิทาน

เวลา 20 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงความสำคัญของการเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น
2. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมในการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น

เนื้อหา

ความมีวินัยในเรื่องของการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่น เป็นพฤติกรรมที่เด็ก ๆ ควรรู้จัก และฝึกปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะในชีวิตประจำวัน ความสำคัญของการเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นหลังเลิกเล่นจะทำให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยของการอยู่ร่วมกันในสังคม และการเก็บของเข้าที่ถือเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่สังคมต้องการและยอมรับให้เกิดการปฏิบัติ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข

วิธีการดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทาย และพูดคุยกับเด็ก ถึงการเล่นของเล่น แล้วถามว่า “รู้ไหมว่าเมื่อเลิกเล่นแล้วควรทำอย่างไร” ครูเปิดเพลง“เก็บคืนที่เดิม” ให้เด็กฟังและถามเด็กถึงเนื้อเพลงที่ร้องว่าอย่างไร แล้วนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพ “เรื่องช่วยเก็บด้วยนะ” โดยกล่าวว่าครูมีนิทานเกี่ยวกับของเล่นมาเล่าให้ฟัง

ขั้นดำเนินการ

ครูเริ่มต้นเล่านิทานประกอบภาพเรื่อง “ช่วยเก็บด้วยนะ” โดยมีเนื้อหาดังนี้ ณ บ้านหลังหนึ่ง หนูก้าพี่ชายมีน้องสาวชื่อหนูก้อย คุณแม่ให้เล่นกันดี ๆ ทั้งสองรื้อเอาของเล่นออกมาหมดกล่องและเล่นกันอย่างสนุกสนาน จนของเล่นกระจัดกระจายเต็มไปหมด คุณแม่เคยสอนว่า ถ้าไม่เล่นของเล่นอันไหนแล้วก็ให้เก็บอันเก่าก่อนที่จะรื้ออันใหม่ออกมา หนูก้าไม่เคยเชื่อฟัง แล้วก็เกิดเรื่องจนได้ เพราะของเล่นเต็มพื้นไปหมด หนูก้าเลยเหยียบของเล่นลื่นไถล หกล้มหน้าฟาดพื้น ไปโดนของเล่นอีกชิ้น เสียงร้องดังไปถึงในครัว คุณแม่จึงรีบมาดู หนูก้าเจ็บตัวล้มลงหัวเข่าถลอกเลือดไหลและหัวก็โน หนูก้าร้องไห้เสียงดัง ทำให้หนูก้อยตกใจมาก คุณแม่จัดการทำแผลทายาให้และบอกว่าคราวนี้ก้าจะเชื่อฟังแม่หรือยัง หนูก้ากับหนูก้อยจึงอาสาช่วยเก็บของเล่น หนูก้าได้รับบทเรียนที่ทำให้เจ็บตัว หนูก้าเป็นพี่จะต้องทำตัวอย่างที่ดีให้หนูก้อยดู ทั้งสองช่วยกันเก็บของเล่นที่ไม่เล่นแล้ว หนูก้าเก็บชั้น

หนังสือ หนูก้อยเก็บตุ๊กตาและของเล่นอื่น ๆ ลงกล่อง ทั้งสองก้มลงไปมองหาของเล่นที่อาจจะหลงเข้าไปในใต้เตียง แล้วหนูก้อยก็เจอของเล่นที่หายไปทั้งคู่ดีใจมาก คุณแม่ดีใจมากที่สุด ที่หนูกล้ากับหนูก้อยเป็นเด็กดี คุณแม่จึงมีของขวัญเป็นรางวัล หนูกล้ากับหนูก้อยมีความสุขที่สุดที่ได้ช่วยแม่

ครูพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่องหนูกล้าและหนูก้อยกับการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ พูด และซักถาม ครูซักถามเด็ก ๆ ว่า ใครรู้จักเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่นบ้าง ครูพูดให้เด็กเข้าใจถึงความสำคัญของการเก็บของเข้าที่และเก็บของเล่น

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของการเก็บของเข้าที่ และเก็บของเล่นเมื่อเลิกเล่น

ขั้นประเมินผล

- สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม พฤติกรรมความตั้งใจและใส่ใจในการเข้าร่วม การสนทนาตอบคำถามของนักเรียน

อุปกรณ์

- หนังสือนิทานเรื่อง “ช่วยเก็บด้วยนะ” (สุดธิดา เปลียนสายสืบ. 2548)
- เพลง “เก็บคืนที่เดิม” (นิลชา เฟื่องฟูเกียรติ; นิมิตร พิพิธกุล. 2547?: ซีดีรอม)

เนื้อเพลง : เธอจำ วันนี้เรามาเล่นด้วยกัน

เราเล่นสนุกสนาน	เราเล่นสนุกสนาน
ของเล่นมากมาย	หัวใจเบิกบาน
เลิกเล่นก็สนุกสนาน	เก็บของสนุกสนาน
เก็บของถูกที่ถูกทาง	เก็บคืนที่เดิม
ไม่รอรี เลิกเล่นแล้วเก็บของทันที	เก็บคืนที่เดิม เก็บคืนที่เดิม

กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัย รักษาความสะอาดของห้องเรียน ทั้งขยะลงถัง

ชื่อกิจกรรม “ลิงกับเปลือกกล้วย”

เทคนิค การเล่านิทาน

เวลา 20 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กเรียนรู้จักรักษาความสะอาดของห้องเรียนและทิ้งขยะลงถังขยะ
2. เพื่อพัฒนาความมีวินัยในการรักษาความสะอาดของห้องเรียนและทิ้งขยะลงถังขยะ

เนื้อหา

การรักษาความสะอาดของห้องเรียนและทิ้งขยะลงถังขยะ ถือเป็นพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เพราะจะเกิดผลดีต่อตนเองและสังคม

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทาย และพูดคุยกับเด็ก ว่าวันนี้ครูมีเพลงมาเปิดให้นักเรียนฟังกันนะ เรามาช่วยกันฟัง แล้วตอบครูให้ได้ว่าเนื้อร้องมีคำอะไรบ้าง ครูเปิดเพลง “แซมปรีक्षाความสะอาด” ให้เด็กฟัง และนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพเรื่อง “ลิงกับเปลือกกล้วย”

ขั้นตอนการ

ครูเริ่มต้นเล่านิทานประกอบภาพเรื่อง “ลิงกับเปลือกกล้วย” โดยมีเนื้อหาดังนี้ วันหนึ่งที่ห้องเรียนสัตว์น้อย หลังจากเลิกเรียนแล้วในตอนเย็น พวกเด็ก ๆ กำลังช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนกันอย่างสนุกสนาน หมิน้อยกำลังเก็บเก้าอี้ กระต่ายก็ปัดฝุ่นอยู่ ส่วนเมวน้อยก็ตั้งใจกวาดพื้นให้สะอาด ทุก ๆ คนช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนอย่างตั้งใจ แต่ในขณะที่เพื่อน ๆ ช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียนอยู่นั้น มีแต่ลิงน้อยเท่านั้นที่กำลังนั่งกินกล้วยอยู่ เมื่อเพื่อน ๆ ทำความสะอาดเสร็จแล้วก็กลับบ้านกัน ลิงน้อยก็โยนเปลือกกล้วยทิ้งลงพื้นไปตามทางเดิน แล้วรีบตามเพื่อน ๆ กลับบ้านไปในคืนนั้นลิงน้อยนอนฝันว่า ได้ไปเที่ยวทะเล แต่ขณะที่ลิงน้อยกำลังจะลงไปเล่นน้ำทะเล น้ำทะเลได้เปลี่ยนเป็นคลื่นเปลือกกล้วยขนาดยักษ์ที่กำลังลาดเข้าใส่ลิงน้อย “แย่แล้ว ช่วยด้วย” ลิงน้อยตะโกน แล้วคลื่นเปลือกกล้วยก็โถมเข้าใส่ตัวลิงน้อย “โอ้ย” ลิงน้อยโดนเปลือกกล้วยทับจนอึดอัด “เป็นยังไงล่ะชอบที่พวกเราไว้ตามทาง พวกเราก็เลยสะสมจนเป็นกองคลื่นยักษ์ลาดทับนายซะเลย” เปลือกกล้วยพูด “แล้วไม่มีใครมาเก็บพวกเธอไปทิ้งเหรอ” ลิงน้อยถาม “อ้าว นายกินเองก็ทิ้งเองสิ ถ้าทิ้งลงถังพวกเราก็คงไม่มาสะสมอยู่แบบนี้หรอก” ลิงน้อยกลัวเปลือกกล้วยจะโกรธจนไม่ยอมปล่อยตนออกไป จึงหลบตาตะโกนสุดเสียง “ใครก็ได้ช่วยด้วย” แล้วลิงน้อยก็สะดุ้งตื่นในตอนเช้า และเช้าวันนี้ ลิงน้อยเดิน

ไปโรงเรียน พอกำลังจะก้าวเท้าเข้าห้องเรียน ลิงน้อยก็เหยียบเปลือกกล้วย สลีนไถลหกล้มก้นกระแทกพื้น ลิงน้อยนึกถึงความฝันเมื่อคืนนี้ จึงรีบเก็บเปลือกกล้วยไปทิ้งลงถังขยะ และในเย็นวันนั้นหลังจากเลิกเรียนลิงน้อยก็ช่วยเพื่อน ๆ ทำความสะอาดห้องเรียน ลิงน้อยเก็บเศษกระดาษลงถังในถังขยะ หมิน้อยเก็บเก้าอี้ กระดาษปัดฝุ่น และแมวน้อยกวาดพื้น เมื่อทุกคนทำเสร็จ คุณครูก็เข้ามาเห็น “ห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยมากเลย ทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาดและทิ้งขยะในถังขยะ ใช่ไหมคะ เป็นเด็กดีกันทุกคนเลยนะ” ครูกล่าวชมพวกเด็ก ๆ พร้อมทั้งให้ของขวัญกับทุกคน

ครูพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับเรื่อง ลิงน้อยกับการรักษาความสะอาดของห้องเรียน ทิ้งขยะลงในถังขยะ โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ พูด และซักถาม ครูซักถามเด็ก ๆ ว่าใครทิ้งขยะลงในถังขยะ และเราจะรักษาความสะอาดของห้องเรียนได้อย่างไรบ้าง ครูพูดให้เด็กเข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาดห้องเรียน ทิ้งขยะลงถัง

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของห้องเรียน ทิ้งขยะลงในถังขยะ

ขั้นประเมินผล

- สังเกตการเข้าร่วมกิจกรรม พฤติกรรมความตั้งใจ และใส่ใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนาตอบคำถามของนักเรียน

อุปกรณ์

- นิทานเรื่อง “ลิงน้อยกับเปลือกกล้วย” พร้อมภาพประกอบ
- เพลง “แซมปรีक्षाความสะอาด” (นิลชา เฟื่องฟูเกียรติ; นิมิตร พิพิธกุล. 2547?: ซีดีรวม)
- เนื้อเพลง : * ฉันเป็นแซมปรีक्षाความสะอาด

ขยะเกลื่อนกลาด ฉันจะเก็บมันมาทิ้ง
มีถังที่ไหน ฉันจะตรงดิ่ง
ไปทิ้ง ไปทิ้ง ชู๊ต...ขยะให้ลงถัง ถังขยะ
มาแข่งกันใหม่ ว่าใครจะเป็นแซมปี
มีขยะ ไม่ทิ้งเกะกะ กระยะโยนให้แม่น
แอ่น แอ่น แอ่น
ฉันนี่ไง แซมปรีक्षाความสะอาด

กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัย ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้

ชื่อกิจกรรม "วิธีข้าวสาร"

เทคนิค กิจกรรมกลุ่ม

เวลา 20 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้
2. เพื่อพัฒนาความมีวินัยในการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้

เนื้อหา

การรู้จักควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้ ถือเป็นพฤติกรรมที่เด็กควรปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้จะทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทาย และพูดคุยกับเด็กว่า "วันนี้เรามาทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกันนะ เราจะมาเล่นเกมกัน เป็นกลุ่ม" ครูนำเด็กเข้าสู่กิจกรรมการเล่น "วิธีข้าวสาร" อธิบายให้เด็กเข้าใจถึงกติกาของเกม และสอนให้เด็กร้องเพลงที่ให้ประกอบเกม เนื้อร้องว่า "วิธีข้าวสาร สองทะนานข้าวเปลือก เลือกทองใบลาน เก็บเบี้ยใต้ถุนร้าน คดข้าวใส่จาน พานเอาคนข้างหลังไว้"

ขั้นดำเนินการ

ครูเริ่มดำเนินการเล่นเกม โดยครูเลือกเด็ก 2 คน เป็นผู้ยืนประสานมือกันเหนือศีรษะเพื่อเป็นประตูโค้ง (อาจใช้วิธีจับสลากร หรือถามความสมัครใจของเด็ก) และให้เด็กที่เหลือเข้าแถวเกาะกันลอดใต้โค้งไปเรื่อย ๆ สองคนที่เป็นประตูจะร้องเพลงประกอบตลอดเวลาเพื่อให้เพื่อนลอดใต้โค้ง หัวแถวจะต้องเดินอ้อมประตูครั้งละหน เมื่อจบเพลง สองคนที่เป็นประตูจะกระตุกแขนลงกันคนสุดท้ายให้อยู่ระหว่างกลาง คนข้างหลังต้องระวังให้ดี หากเด็กคนไหนถูกกั้นไว้ระหว่างขั้วประตู จะต้องออกจากการเล่น ดังนั้นเด็ก ๆ จะต้องลอดใต้ขั้วประตูอย่างระวัง และให้เร็วที่สุด อย่างเป็นแถวก่อนเพลงจบ

ครูพูดคุยกับเด็กเกี่ยวกับการเล่นเกม "วิธีข้าวสาร" โดยเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ พูด และซักถาม ครูซักถามเด็ก ๆ ว่าใครเรียงแถวลอดใต้ขั้วโค้งอย่างเป็นระเบียบบ้าง ครูพูดให้เด็กเข้าใจถึงการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้

ขั้นสรุป

เด็กและครูร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้

ชั้นประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมความตั้งใจและใส่ใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนาตอบคำถามของนักเรียน

อุปกรณ์

- เพลง "วิธีข้าวสาร"

เนื้อเพลง : วิธีข้าวสาร สองทะนนานข้าวเปลือก

เลือกท้องโบลาน เก็บเบี่ยได้ถูร่น

คัดข้าวใส่จาน พานเอาคนข้างหลังไว้ (บุรชัย ศิริมหาสาคร. 2545: 186)

กิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ความมีวินัย ควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้

ชื่อกิจกรรม “หมา ลิง หมี”

เทคนิค บทบาทสมมติ

เวลา 20 นาที

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้อะไรประโยชน์ของการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้
2. เพื่อพัฒนาความมีวินัยในการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้

เนื้อหา

การรู้จักควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้ ถือเป็นพฤติกรรมที่เด็กควรปฏิบัติให้เป็นนิสัย เพราะการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวตามลำดับได้จะทำให้แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดีในชีวิตประจำวัน ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและสังคม ทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นสุข

วิธีดำเนินกิจกรรม

ขั้นนำ

ครูทักทาย และพูดคุยกับเด็ก ครูเปิดเพลง “ชอบเข้าแถว” ให้เด็กฟัง และนำเด็กเข้าสู่กิจกรรม การเล่านิทานเรื่อง “หมา ลิง หมี”

ขั้นดำเนินการ

ครูเริ่มต้นเล่านิทานเรื่อง “หมา ลิง หมี” โดยมีเนื้อหาดังนี้ ณ ป่าใหญ่แห่งหนึ่ง มีลำธารน้ำสายหนึ่งไหลผ่าน ลำธารนี้กว้างและน้ำไหลแรง ที่ลำธารมีสะพานทอดข้ามอยู่เพียงสะพานเดียว สะพานนี้ยาวและแคบจนไม่สามารถเดินสวนกันได้ สองฝั่งลำธารเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด วันหนึ่งมีหมาสองตัว ตัวหนึ่งสีขาว อีกตัวหนึ่งสีน้ำตาล ต่างจะข้ามสะพานเหมือนกัน หมาทั้งสองเดินมาพบกันที่สะพานพอดี และไม่อาจเดินข้ามสะพานไม่พร้อม ๆ กันได้ หมาสีขาวร้องบอกว่า “เจ้าน้ำตาลให้ข้าไปก่อน” หมาน้ำตาลร้องตอบว่า “เจ้าขาวถอยไป ให้ข้าไปก่อน” หมาสีขาวไม่ยอม เหน็บคำราม หมาน้ำตาลกระโจนเข้าใส่หมาสีขาว ต่อกันจนบาดเจ็บ ตกลงไปในน้ำที่ไหลเชี่ยวแรงจนหายไปทั้งคู่ ต่อมาอีกวันหนึ่งลิง และหมีจะข้ามสะพานนี้ พวกเขาเจอกันที่สะพาน ลิงบอกกับหมีว่า “พี่หมี ขอเชิญพี่ข้ามไปก่อน” หมีได้ยืงดังนั้นก็ร้องตอบไปว่า “น้องลิง ขอเชิญน้องข้ามไปก่อนเถิด” ลิงไม่ยอมข้าม หมีก็ไม่ยอมข้ามเช่นกัน ต่างก็ยืนรอให้อีกฝ่ายหนึ่งข้ามไปก่อน จนกระทั่งตะวันตกดินทั้งลิงและหมีก็ไม่ยอมข้ามสะพาน อีกวันหนึ่งต่อมา มีหมา ลิง หมี จะข้ามสะพานไปอีกฝั่งของลำธาร ทั้งสามเดินมาถึงสะพานพร้อม ๆ กัน

ครูสนทนากับเด็กว่า "ทั้งหมา ลิง หมี จะข้ามสะพานไปฝั่งตรงข้าม แล้วพวกเขาจะทำอย่างไร จึงจะสามารถเดินข้ามไปอีกฝั่งได้ทั้งหมด" ครูให้เด็ก ๆ ทุกคนช่วยกันคิด

ครูเลือกเด็กออกมาแสดงบทบาทสมมติ โดยถามความสมัครใจ ให้เด็กแสดงเป็นหมา 2 ตัว ลิง 1 ตัว และหมี 1 ตัว ครูทบทวนเรื่องราว และวิธีการที่จะข้ามสะพานไปได้ทั้งหมดที่เด็ก ๆ ได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น เมื่อคิดได้แล้วครูให้เด็กแสดงบทบาทสมมติตามที่คิดขึ้น โดยครูใช้เทปการติดที่พื้นเป็นเส้นยาวเพื่อให้เด็ก ๆ เดินข้ามแทนสะพาน

ครูพูดคุยกับเด็กถึงการควบคุมตนเอง เข้าแถว รอคิวลำดับเพื่อข้ามสะพาน ครูเปิดโอกาสให้เด็ก ๆ ชักถาม

ขั้นสรุป

ครูและเด็กร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ของการควบคุมตนเองเข้าแถว รอคิวลำดับได้

ขั้นประเมินผล

- สังเกตความตั้งใจและใส่ใจในการเข้าร่วมกิจกรรม การสนทนาตอบคำถามของนักเรียน

อุปกรณ์

- นิทานเรื่อง "หมา ลิง หมี"
- หน้ากากตัวละคร
- เทปขาว
- เพลง "ชอบเข้าแถว" (นิลชา เฟื่องฟูเกียรติ; นิมิตร พิพิธกุล. 2547?: ซีดีรวม)

เนื้อเพลง : น้องโหน่งนั้นชอบเข้าแถว

เข้าแถวแล้วสะดวกสบาย

ชื่อขนมหรือทำอะไร ก็เข้าแถวไว้

สะดวกสบาย ไม่ต้องแย่งกัน

น้องน้อยก็ชอบเข้าแถว

เข้าแถวแล้ว สะดวกสบาย

รับขนม รับของอะไร ก็เข้าแถวไว้

สะดวกสบาย ไม่ต้องแย่งกัน

* ใคร ๆ ก็ชอบเข้าแถว

เข้าแถวแล้ว สะดวกสบาย

ที่โรงเรียนหรือที่ไหน ๆ ก็เข้าแถวไว้

สะดวกสบาย ไม่ต้องแย่งกัน (ซ้ำ*)

เข้าแถวแล้วสะดวกสบาย ไม่ต้องแย่งกัน

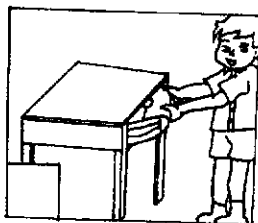
แบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ชื่อ..... ชั้น.....

คำชี้แจง เขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ของภาพการแสดงพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติ

(1.) เมื่อมาถึงห้องเรียนนักเรียนจะนำกระเป๋าไว้ที่ใด

ก.

ข.

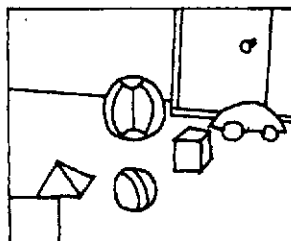

(2.) หลังเลิกเล่นของเล่นนักเรียนจะอย่างไร

ก.

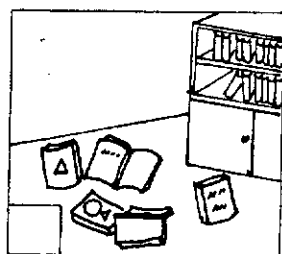

ข.

(3.) เมื่อไม่อ่านหนังสือแล้วนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

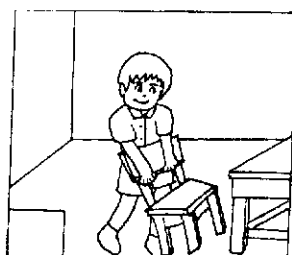

ข.

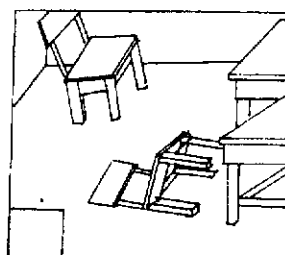

(4.) เมื่อลุกจากที่นั่งแล้วนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

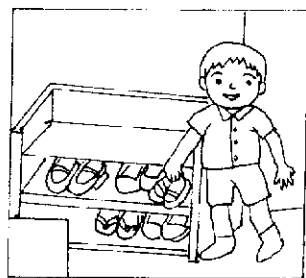
ข.

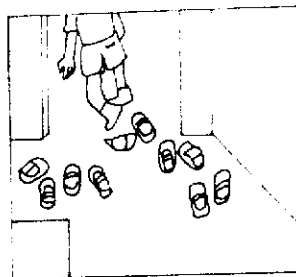

(5.) เมื่อเข้าห้องเรียนนักเรียนจะต้องปฏิบัติอย่างไร

ก.

ข.

(6.) เมื่อเห็นใบไม้ร่วงเต็มพื้นนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

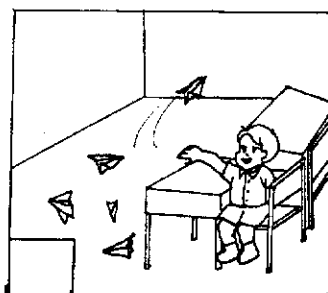

ข.

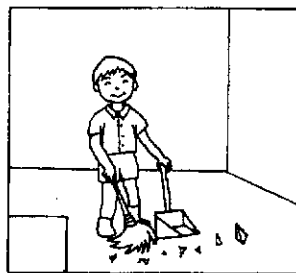

(7.) เราจะรักษาความสะอาดของห้องเรียนอย่างไร

ก.

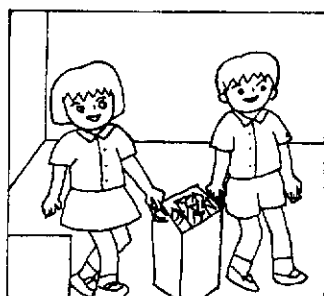

ข.

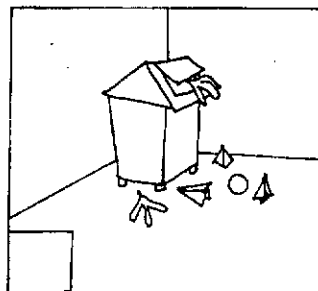

(8.) เมื่อดังขยะถูกทิ้งขยะจนเต็มนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

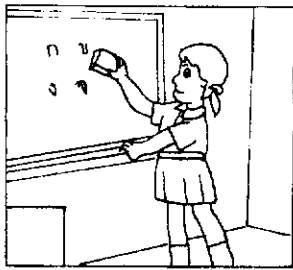

ข.

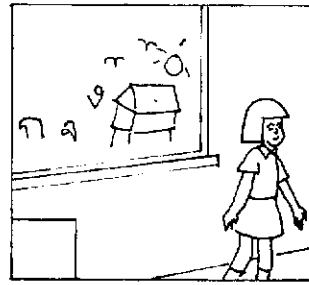

(9.) เราจะรักษาความสะอาดเรียบร้อยของห้องเรียนอย่างไร

ก.

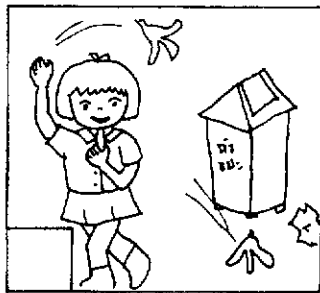

ข.

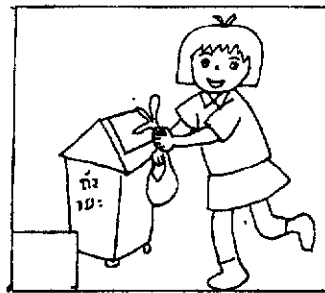

(10.) เมื่อนักเรียนต้องการทิ้งเศษขยะนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

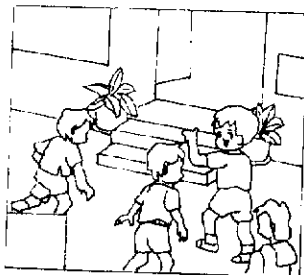

ข.

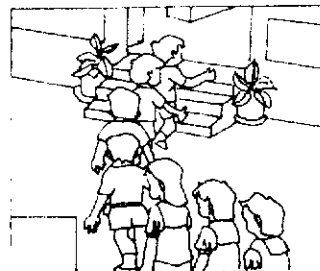

(11.) เมื่อพวกนักเรียนจะเข้าห้องเรียนควรปฏิบัติอย่างไร

ก.

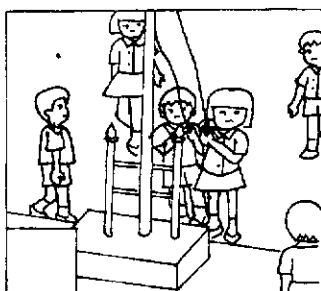

ข.

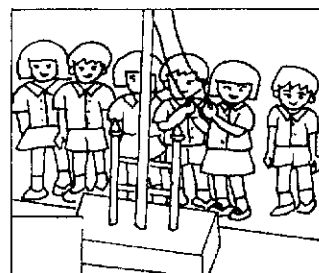

(12.) นักเรียนจะปฏิบัติอย่างไรในการเคารพธงชาติ

ก.

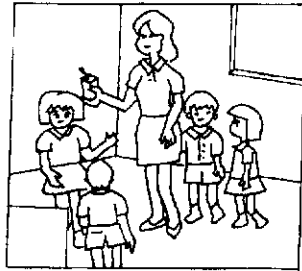

ข.

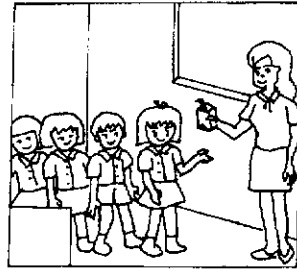

(13.) เมื่อพวกนักเรียนจะต้องรับของจากครูนักเรียนควรปฏิบัติอย่างไร

ก.

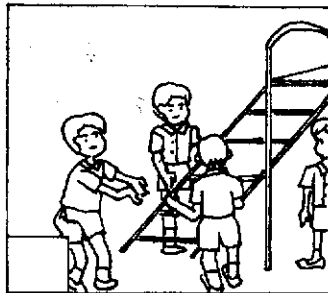

ข.

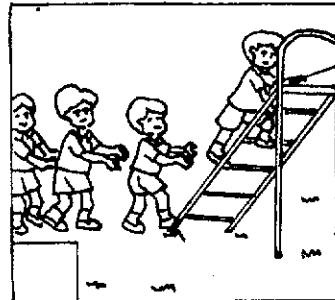

(14.) เมื่อนักเรียนหลายคนจะเล่นกระดานลื่นด้วยกันจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

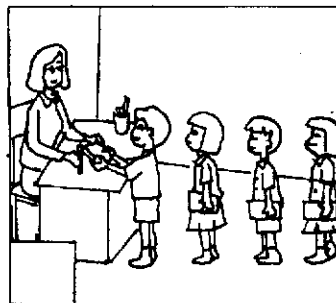

ข.

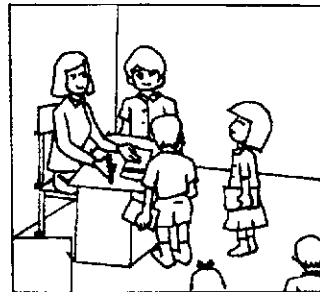

(15.) เมื่อนักเรียนจะส่งงานครูนักเรียนจะปฏิบัติอย่างไร

ก.

ข.

แบบเฉลยแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ข้อ. 1   ตอบ ข้อ ก

ข้อ. 2   ตอบ ข้อ ก

ข้อ. 3   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 4   ตอบ ข้อ ก

ข้อ. 5   ตอบ ข้อ ก

ข้อ. 6   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 7   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 8   ตอบ ข้อ ก

ข้อ. 9   ตอบ ข้อ ก

ข้อ. 10   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 11   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 12   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 13   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 14   ตอบ ข้อ ข

ข้อ. 15   ตอบ ข้อ ก

ภาคผนวก ข

- ตารางค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
- ตารางค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม
- การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม SPSS

ตาราง 5 แสดงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมกับจุดประสงค์

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 2	ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 3	ΣR	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	IOC
1	+1	+1	+1	3	3	1
2	+1	+1	+1	3	3	1
3	+1	+1	+1	3	3	1
4	+1	+1	+1	3	3	1
5	+1	+1	+1	3	3	1
6	+1	+1	+1	3	3	1
7	+1	+1	+1	3	3	1
8	+1	+1	+1	3	3	1
9	+1	+1	+1	3	3	1
10	+1	+1	+1	3	3	1
11	+1	+1	+1	3	3	1
12	+1	+1	+1	3	3	1
13	+1	+1	+1	3	3	1
14	+1	+1	+1	3	3	1
15	+1	+1	+1	3	3	1

สถิติที่ใช้วิเคราะห์เครื่องมือ

$$\text{สูตรที่ใช้หาค่า TOC} = \frac{\Sigma R}{NK}$$

ค่าดัชนีความสอดคล้องทั้งฉบับ = 1

ตาราง 6 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถามความมีวินัยของเด็กปฐมวัย

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก (t)
1	0.20
2	0.20
3	0.90
4	0.20
5	0.20
6	0.70
7	0.70
8	0.20
9	0.30
10	0.50
11	0.60
12	0.60
13	0.50
14	0.60
15	0.30

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวศีลดา แสงคำ
วันเดือนปีเกิด	7 เมษายน 2519
สถานที่เกิด	อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	33/192 บางนาวิลล่า-พลอย ซอยศรีวิรุญ ถนนบางนา-ตราด กม.5 ตำบลบางแก้ว อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 10540
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	Traffic Controller
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท ทศภาค จำกัด กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2533	มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนนาคประสิทธิ์ จังหวัดนครปฐม
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว จังหวัดสมุทรปราการ
พ.ศ. 2544	นิเทศศาสตรบัณฑิต (นศ.บ.) วิชาเอกการโฆษณา จากวิทยาลัยทองสุข กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2549	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาวิชาจิตวิทยาการแนะแนว จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร